

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma **2018–2032**

Luonnos 23.10.2018

Helsinki

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2018:13

Julkaisija | Helsingin kaupunki / kaupunkiympäristön toimiala
Kannen kuva | Tiina Saukkonen, Kaupunkiympäristön toimialan kuva-arkisto
Valokuvat | Tiina Saukkonen, Kaupunkiympäristön toimialan kuva-arkisto
Taitto | Tovia Design Oy
ISBN | 978-952-331-447-4 (verkkoversio)
ISSN | 2489-4230 (verkkoversio)

Sisällys

1 Johdanto	5
1.1 Suunnitelman sisältö ja suunnitteluvaiheet	5
1.2 Suunnittelualue.....	6
1.3 Suunnittelun vaiheet ja asukas- ja sidosryhmäyhteistyö.....	6
1.4 Suunnittelutyöryhmä	6
2 Lähtökohdat	8
2.1 Kaavoitustilanne	8
2.2 Ulkoilureitit, liikunta- ja ulkoilupalvelut.....	10
2.3 Suojellut ja arvokkaat kohteet Helsingin luontotietojärjestelmässä	13
2.4 Keskuspuisto osana metsäverkostoa	15
2.5 Suojellut ja arvokkaat kulttuuriympäristö- ja maisemakohteet.....	17
2.6 Keskuspuiston käyttäjätutkimuksen 2007–2009 tulokset.....	18
2.7 Maisema.....	20
2.8 Keskuspuiston metsien hoidon historiaa.....	20
2.8.1 Historian vaiheet 1890–1989.....	20
2.8.2 Uudempaa metsien hoidon historiaa vuodesta 1990 tähän päivään	22
2.9 Keskuspuiston metsät.....	23
2.9.1 Kasvupaikkaluokat	23
2.9.2 Metsien puulajit.....	24
2.9.3 Metsien ikärakenne	24
2.9.4 Metsien elinvoimaisuus	25
2.9.5 Metsäluonnon kulutuskestävyys ja pintakasvillisuuden muuntuminen.....	26
2.10 Metsäekosysteemi ja ilmastonmuutos.....	26
2.11 Niityt ja maisemapellot	27
2.12 Eläimistö.....	28
2.13 Vesistöt ja pienvedet	29
3 Luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma	31
3.1 Suunnitelman tavoitteet	31
3.2 Käyttäjäkyselyjen tulokset sekä asukas- ja sidosryhmäpalaute suunnitelmaluonnoksesta	32
3.3 Metsien hoidon tavoitteet ja menetelmät	33
3.3.1 Luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen ja lisääminen.....	33
3.3.2 Metsien hoitotoimenpiteiden tarve ja metsänhoitomenetelmät	36
3.3.3 Metsien hoidon tavoitteet ilmastomuutokseen sopeutumisessa.....	38
3.3.4 Metsämaiseman hoidon tavoitteet.....	38
3.3.5 Ulkoilua ja virkistystä palvelevat metsien hoidon tavoitteet.....	39
3.3.6 Metsien kulutuskestävyyden parantaminen	40
3.3.7 Kiinteistöjen ja katujen reunavyöhykkeiden turvallisuustavoitteet metsien hoidolle.....	41
3.3.8 Yleiskaavan 2016 vaikutusten huomioon ottaminen Keskuspuiston metsien hoidossa	41

3.4	Niittyjen ja maisemapeltojen hoitotavoitteet	41
3.5	Luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon arvokohteiden hoito.....	42
3.6	Luonnonhoidon tavoitteet alueittain	43
3.6.1	Laakson ja Ruskeasuon metsä	45
3.6.2	Pasilan metsä.....	48
3.6.3	Maunulan metsä	52
3.6.4	Pirkkolan metsä	55
3.6.5	Pakilan metsä.....	58
3.6.6	Paloheinän ja Haltialan metsä	61
3.6.7	Haltialan kulttuurimaisema-alue	65

4 Jatkosuunnittelutarpeet ja toteuttamisohjema..... 69

Lähteet	70
Liite 1	72
Keskuspuiston luontotietojärjestelmän (LTJ)-kohteet (3.2.2017), Helsingin ympäristökeskus.....	72
Liite 2	76
Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032	76
Vuorovaikutusraportti 19.11.2016.....	76
1 Johdanto	77
2 Asukastilaisuudet, karttakysely netissä ja maastokysely.....	78
2.1 Asukastilaisuudet	78
2.2 Saadut asukaspalautteet asukastilaisuudessa	79
2.3 Suunnitelmaluonnoksesta karttakysely netissä	80
2.4 Maastokyselyn tulokset	81
3 Hallintokunnat ja laitokset	84
3.1 Projektikokous hallintokunnille.....	84
3.2 Luonnonhoidon työryhmä.....	84
3.3 Kaupunkisuunnitteluvirasto	84
3.4 Ympäristökeskus	84
3.5 Helsingin yliopisto.....	85
4 Järjestöt ja muut sidosryhmät	86
4.1 Suomen latu ry ja Helsingin latu ry	86
4.2 Luontojärjestöt Tringa ry ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.....	86
4.3 Pasilan palstaviljelijät ry	87
4.4 Mountain Bike Club Finland ry – maastopyöräilyjärjestö.....	87
4.5 Ylästön Kotiseutuyhdistys ry	87
4.6 Keskuspuiston puolesta ry	87
4.7 Maunulanpuiston Palstaviljelijät Ry.....	88
Kuvailulehti	90

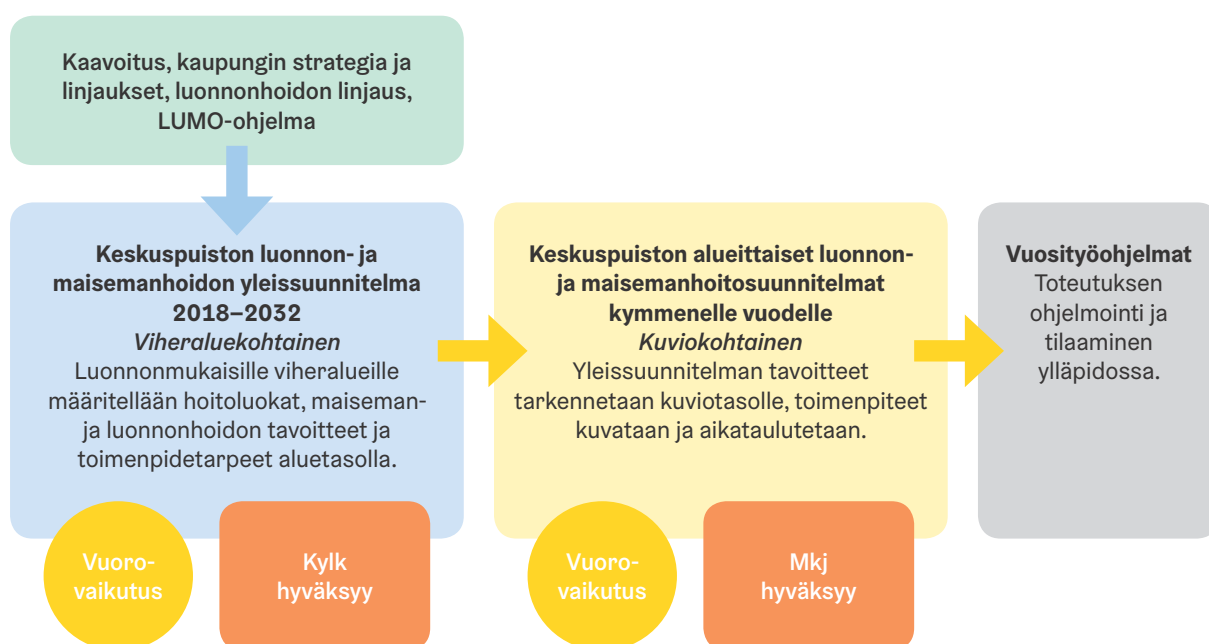
1 Johdanto

1.1 Suunnitelman sisältö ja suunnitteluvaiheet

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032 sisältää kuvauksen alueen luonnonympäristön tilasta ja tavoitteet sen hoitamiseksi. Suunnitelman luonnos tehtiin vuonna 2015, jonka jälkeen suunnitelma valmisteltiin saadun asukas- ja sidosryhmäpalautteen pohjalta. Yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti laaditaan seuraavassa suunnitteluvaiheessa tarkemmat (kuviokohtaiset) toteutustason luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat kymmenvuotiskausiksi. Maatalousalueille laaditaan erilliset viljelysuunnitelmat vuosittain. Keskuspuiston luonnonsuojelualueille tehdään Helsingin ympäristökeskuksen toimesta hoito- ja käyttösuunnitelmat. Yleissuun-

nitelmaan eivät sisälly liikunta-alueiden ja ulkoi-lureittien hoitosuunnitelmat eivätkä Haltialan ja Niskalan tilojen pihapiirien hoitosuunnitelmat.

Luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin hallintokuntien kanssa. Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyy yleissuunnitelman. Jatkotoimenpiteenä tehtävät kuviokohtaiset toteutustason luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat tehdään vuorovaikutteisesti asukkaiden ja sidosryhmien kanssa kullekin Keskuspuiston osa-alueelle (Laakso–Ruskeasuon metsä, Pasilan metsä jne). Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat hyväksyy maankäyttöjohtaja. Luonnonhoidon töiden toteutus tilataan vuosittain ylläpidon ohjelmoimana.

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon suunnittelun vaiheet.

1.2 Suunnittelualue

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman suunnittelualue on kooltaan 950 ha. Se rajautuu etelässä Laakson ratsastuskenttään ja pohjoisessa Vantaanjokeen, lännessä Hämeenlinnan väylään sekä Maununnevan ja Hakuninmaan asuinalueeseen ja idässä Torpparinmäen, Paloheinän, Pakilan, Pirkkolan, Maunulan ja Pasilan asuinalueisiin. Suunnitelma koskee vain kaupungin omistamia maa-alueita. Suunnitelma painottuu metsäalueisiin Keskuspuiston luonteesta johtuen. Niitä on 600 ha, mikä on 2/3 suunnittelualueesta. Myös niityt ja maisemapelot ovat suunnitelmassa mukana.

1.3 Suunnittelun vaiheet ja asukas- ja sidosryhmäyhteistyö

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma jatkaa sitä pitkäjänteistä työtä, mitä Keskuspuiston kehittämiseksi on tehty jo useiden vuosikymmenten ajan. Vuonna 1997 ja 1998 laaditut luonnonhoitosuunnitelmat tehtiin erikseen alueen pohjois- ja eteläosiin ja niiden mukaisia toimenpiteitä on toteutettu vuoteen 2008 mennessä.

Suunnitelman laadinta aloitettiin vuonna 2007 käyttäjäkyselyjen tekemisellä. Sen jälkeisiin työvaiheisiin ovat kuuluneet inventoinnit ja suunnittelu maastossa, lähtötietojen analyysit, suunnitelmaluonnoksen laadinta, vuorovaikutus ja suunnitelman laadinta luonnoksesta saatu asukas- ja sidosryhmäpalaute huomioon ottaen.

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma on laadittu vuorovaikutteisesti. Käyttäjäkyselyt suunnitelman tavoit-

teista tehtiin vuosina 2007–2009. Suunnitelman luonnosvaiheessa lokakuussa 2015 on pidetty sidosryhmäkokouksia sekä kaksi asukastilaisuutta. Lisäksi syksyllä 2015 tehtiin maastokysely käyttäjille sekä koottiin asukaspalautetta ”Kerro kartalla” -www-portaalissa suunnitelmaluonnoksesta. Suunnitelmaluonnosta, joka valmistui 1.10.2015, käsiteltiin työryhmäkokouksissa ja sitä kommentoivat asukkaiden ja asukasjärjestöjen lisäksi Keskuspuiston maankäytön suunnittelusta, luonnonsuojelusta ja luonnonhoidosta vastaavat asiantuntijat.

1.4 Suunnittelutyöryhmä

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma on tehty vuosina 2014–2018 Helsingin kaupungin rakennusvirastossa ja kaupunkiympäristön toimialalla. Suunnitteluprojektista on vastannut suunnitteluvastava **Tiina Saukkonen**. Luonnonhoidon suunnittelun ovat tehneet metsäsuunnittelija **Markus Holstein** ja **Toni Karttunen** sekä Tiina Saukkonen. Niittyjen hoidon suunnittelusta ovat vastanneet luontoasiantuntija **Tuuli Ylikotila** ja projektipäällikkö **Päivi Islander**. Maisemasuunnittelua ovat kommentoineet aluesuunnittelijat **Petri Arponen** ja **Jere Saarikko**. Suunnitelmakarttojen laadinnasta ovat vastanneet Tiina Saukkonen ja paikkatietoasiantuntijat **Mikko Rani** sekä **Mikko Malmström**. Vuorovaikutuksen järjestämisestä ja internetsivuista sekä ”Kerro kartalla” -kyselystä ovat vastanneet projektisuunnittelija **Tarja Lahin** ja Mikko Malmström. Suunnitelman laadunvalvojana on toiminut kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö **Jussi Luomanen**.

Kuva 1.2.1. Suunnittelualue.

2 Lähtökohdat

2.1 Kaavoitustilanne

Asemakaavat

Koko suunnittelualueella on voimassa olevat asemakaavat, jotka ohjaavat alueen käyttöä. Asemakaavakartat ovat nähtävillä Helsingin kaupungin karttapalvelussa nettilinkissä: [Helsingin karttapalvelu – ajantasa-asemakaavat](#). Maunannevan alueen asemakaava on vahvistettu 26.6.1998. Keskuspuiston pohjoisosan asemakaavayhdistelmä tuli voimaan 10.2.2012 ja Keskuspuiston keskiosan asemakaava 14.3.2014. Haltialan asemakaava hyväksyttiin 30.1.1990. Keskuspuiston itäreunassa olevalle Pohjois-Pasilan työpaikka-alueelle on vahvistettu asemakaava 1.4.2010. Kaksi uutta asemakaavaa samalle alueelle oli valmisteluvaiheessa vuonna 2017. Keskuspuiston alueen asemakaava Pohjois-Pasilan kohdalla hyväksyttiin 29.9.1978. Keskuspuiston Ruskeasuon, Pasilan ja Laakson asemakaava vahvistettiin 1.9.1978.

Asemakaavojen mukaan Keskuspuiston viheralueet ovat pääosin retkeily- ja ulkoilualue (VR), urheilu- ja virkistyspalvelujen aluetta (VU), luonnonsuolelualuetta (SL), lähivirkistysaluetta (VL), yleiseen ulkoilukäyttöön varattavaa retkeilyaluetta (RU) tai erityisaluetta virkistystä ja maanviljelyä varten (E). Vuoden 2006 jälkeen laaditut asemakaavat ovat noudattaneet vuonna 2006 laadittuja Keskuspuiston suunnitteluperiaatteita. Esimerkiksi Keskuspuiston pohjoisosan asemakaavan tavoitteena on turvata Keskuspuiston alue sekä alueen säilyminen luonteeltaan virkistyskäyttöön tarkoitettuna ulkoilumetsänä. Tavoitteena on myös turvata alueen hyvin merkittävien luontoarvo-

jen säilyminen sekä merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen ja kehittäminen. Tarkemmin asemakaavoja ja niiden luonnonhoitoon vaikuttavia tavoitteita tarkastellaan aluekuvausten yhteydessä kappaleessa 3.6.

Keskuspuiston suunnitteluperiaatteet

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi vuonna 2006 Keskuspuiston suunnitteluperiaatteet, jotka ovat ohjanneet alueen asemakaavoitusta. Niiden mukaisesti:

- 1 Keskuspuiston aluetta ei pienennetä. Keskuspuiston osayleiskaavassa ja Helsingin yleiskaava 2002:ssa esitetty puiston raja-alue säilyy. Keskuspuistoon ei rakenneta eikä sijoiteta sellaisia toimintoja, joista syntyy haittaa yleiselle virkistyskäytölle tai Keskuspuiston maisemalle.
- 2 Keskuspuiston asemakaavoittamattomien alueiden kaavat ja Keskuspuistoa koskevat kaavamuutokset laaditaan Keskuspuiston osayleiskaavan merkintöjen ja määräysten pohjalta niitä ajanmukaistena ja tarkentaen.
- 3 Keskuspuisto on ensisijaisesti luonnossa tapahtuvaan ulkoiluun ja liikuntaan tarkoitettu ulkoilualue. Olemassa olevien virkistyskeskusten toimintaedellytyksiä Ruskeasuolla, Pirkkolassa ja Paloheinässä vahvistetaan. Maunulan ja Pitkäkosken ulkoilumajojen virkistyspalveluita kehitetään. Keskuspuistossa tulee olla myös rauhoittumiseen ja luonnontarkkailuun soveltuvia hiljaisia alueita. Ratsastustoimintojen kehittämistä tutkitaan

- tukeutuen Laakson ratsastuskenttään ja Ruskeasuon hallien alueisiin.
- 4 Ulkoilureitit jatkuvat sujuvasti Keskuspuiston osasta toiseen.
 - 5 Keskuspuiston alueelle ei sijoiteta uusia maanpäällisiä moottoriajoneuvoliikenteen väyliä.
 - 6 Keskuspuiston luonne ulkoilumetsänä säilytetään.
 - 7 Luonnonsuojelualueiden ja muiden säilytettävien luontokohteiden sekä luonnon monimuotoisuuden säilymisedellytykset turvataan.
 - 8 Kulttuurihistorialliset kohteet ja maisemat säilytetään.
 - 9 Toimintojen, reittien, kasvillisuuden ja valaistuksen suunnittelussa otetaan huomioon turvallisuus- ja viihtyisyysnäkökohdat.
 - 10 Ympäristöhäiriöiden vähentämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.
 - 11 Teknisen huollon rakenteet rakennetaan Keskuspuiston maiseman ja virkistyskäytön ehdoilla.
 - 12 Keskuspuiston suunnittelua jatketaan yhteistyössä hallintokuntien, asukkaiden, järjestöjen ja eri intressiryhmien kanssa.

Yleiskaavat

Keskuspuiston alue on vuonna 2007 voimaan tullessa Yleiskaava 2002:ssa virkistysaluetta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Helsingin uuden yleiskaavan kokouksessaan 26.10.2016. Kaupunkikaavan oikeusvaikutteisen pääkartan lisäksi sen liitteenä olevassa Kaupunkiluonto-teemakartassa esitetään oikeusvaikutteisina luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojelulain rauhoitetut luontotyytit, Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet sekä Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavaksi esitetyt alueet.

Hyväksyessään yleiskaavan 26.10.2016 kaupunginvaltuusto päätti samalla, että ”...jatko-suunnittelussa ratkaistaan tarkemmin maankäyttöön liittyvät kysymykset Keskuspuiston Hakamaentien ja Kehä 1 välillä kulkevan osan kohdalta sekä Hämeenlinnan väylän bulevardisointiin liittyen. Prosessissa määritellään rakentamisalueen raja Keskuspuiston reunan osalta sekä koko alueen suunnitteluperiaatteet ja

aikataulut mukaan lukien tarvittavat metsäistutukset rakentamisalueiden reunoihin. Valmistelun lähtökohta on, että Keskuspuisto ja asuntorakentaminen sovitetaan yhteen niin, että Keskuspuisto säilyy mahdollisimman laajana, kuitenkin bulevardin toteuttamiskelpoisuus huomioiden, esimerkiksi perustuen viher- ja virkistysverkon kehittämissuunnitelmassa esitettyyn kapeimpaan vaihtoehtoon.” Tämän lisäksi Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi Keskuspuistoa koskevat yleiskaavan ponnet kokouksessaan 14.2.2017. Ponsissa edellytetään luontoarvojen huomioon ottamista jatkosuunnittelussa ja asemakaavojen muutosten yhteydessä.

Yleiskaavan pääkartassa osoitettu kanta-kaupunkirakentaminen kaventaa Keskuspuiston länsireunan metsä- ja niittyalueita Pirkkolan, Maunulan ja Kivihaan kohdalla. Uusi rakentaminen pienentää Keskuspuiston metsäaluetta ja heikentää sen ekologista sekä virkistysarvoa. Metsäisen yhteyden kapeneminen lisää rakentamisen reunavaikutusta sekä käytön keskittymistä kapeampaan tilaan Keskuspuiston alueella. Tämä lisää häiriötä eläimistölle ja muulle luonnolle mm. Maunulan uurnalehdon länsipuolella, jossa luonnonmukainen metsäinen pohjois–eteläsuuntainen yhteys kapeenee. Kyseisessä kohdassa virtaa ekologisesti tärkeä Maunulanpuron pienvesi. Tilannetta hankaloittaa lisäksi se, että samassa maastokäytävässä sijaitsevat ulkoilureitit.

Metsäinen yhteys Pirkkolan uimahallin länsipuolisessa metsässä kapenee uuden rakentamisen myötä. Samalla alueella on runsas ulkoilukäyttö reitistöineen. Pasilan ja Kivihaan kohdalla Keskuspuistonreittiin rajautuva rakentaminen säilyttää itse reitin sekä pieneläinten hautausmaan, mutta kaventaa metsäistä yhteyttä. Samaan kapenevaan kohtaan Keskuspuiston itäpuolelle Pohjois-Pasilaan tulevien uusien asuinalueiden myötä alueelle kohdistuva lisääntyvä ulkoilukäyttöpaine tulee heikentämään metsien tilaa.

Torpparinmäen pohjois- ja itäreunaan on yleiskaavassa esitetty Haltialan peltoalueelle rakentamista. Se ulottuu laajalle vyöhykkeelle valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle.

Kaupunkiluonto-teemakartassa on oikeusvaikutteisena rajauksena esitetty Keskuspuis-

ton Haltialan ja Paloheinän sekä Pakilan alueille kaksi luonnonsuojeluohjelmassa suojeltavaksi tarkoitettua luonnonsuojelu-aluetta, jotka esitellään tarkemmin kappaleessa 2.3. Ne ylläpitävät Keskuspuiston laajimman ja edustavimman metsäalueen luontoarvoja.

Yleiskaavan Kaupunkiluonto-teemakartassa esitetään Haltialan ja Paloheinän kaupunkiluonnon ydinalue sekä Keskuspuiston alueen muodostama kaupunkiluonnon ekologisen kytkeytyneisyyden kannalta tärkeä yhteys. Samassa kartassa esitetään myös Keskuspuisto osana metsäverkostoa, jonka hoidossa ja kehittämisessä otetaan yleiskaavan suunnitteluohjeen mukaisesti huomioon luonnonsuojelu-arvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen kytkeytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet. Nämä yleiskaavan tavoitteet otetaan myös Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelmassa huomioon.

Yleiskaavan Virkistys- ja viherverkosto 2050 -teemakartassa Keskuspuisto ja Helsingin puisto esitetään muista Helsingin vihersormista ja laajoista viheralueista erottuvilla teemaväreil-

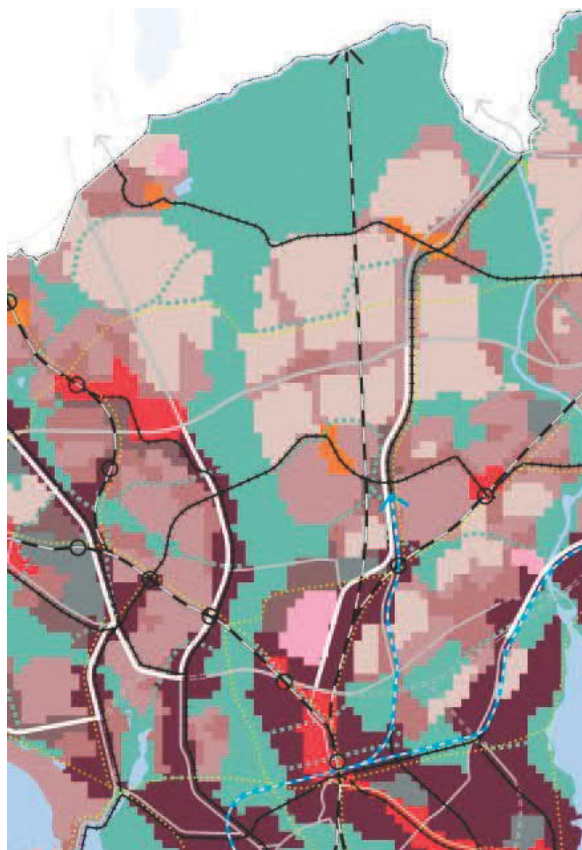
lään sekä tekstillä, joka ohjaa turvaamaan alueiden yhtenäisyyden ja arvot. Keskuspuisto kytkeytyy muihin kaupungin virkistysalueisiin poikittaisten viheryhteyksien ja -linjojen kautta sekä seudullisesti pohjoiseen Vantaalle viheryhteyden kautta. Keskuspuiston arvoa virkistysalueena sekä virkistys- ja viherverkostona ylläpidetään ja kehitetään luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelmassa.

Uudenmaan maakuntakaava

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa Keskuspuisto on merkitty virkistysalueeksi ja kulttuuriympäristönä se katsotaan maakunnallisesti merkittäväksi. Keskuspuiston pohjoisin osa eli Vantaanjoen varsi ja Haltialan pellot ovat osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Nettilinkki kaavakarttaan: [Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava](#).

2.2 Ulkoilureitit, liikunta- ja ulkoilupalvelut

Keskuspuisto on Helsingin suosituin ulkoilualue. Siellä ulkoillaan omatoimisesti ympärivuotisesti

Kantakaupunki C2

Keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutoksissa on varmistettava kantakaupungille ominainen, toiminnallisesti monipuolisen ja sekoittuneen rakenteen säilyminen sekä liike- ja toimitilojen riittävä määrä. Käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä tulee tehdä alueellinen tarkastelu. Aluetta kehitetään kestävien kulkumuotojen, erityisesti kävelyn ja pyöräilyn, ehdoilla. Kaupunkibulevardeihin rajautuvilla alueilla korttelitehokkuus tulee olla pääsääntöisesti yli 1,8 ja keskeisten katujen varsilla kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi.

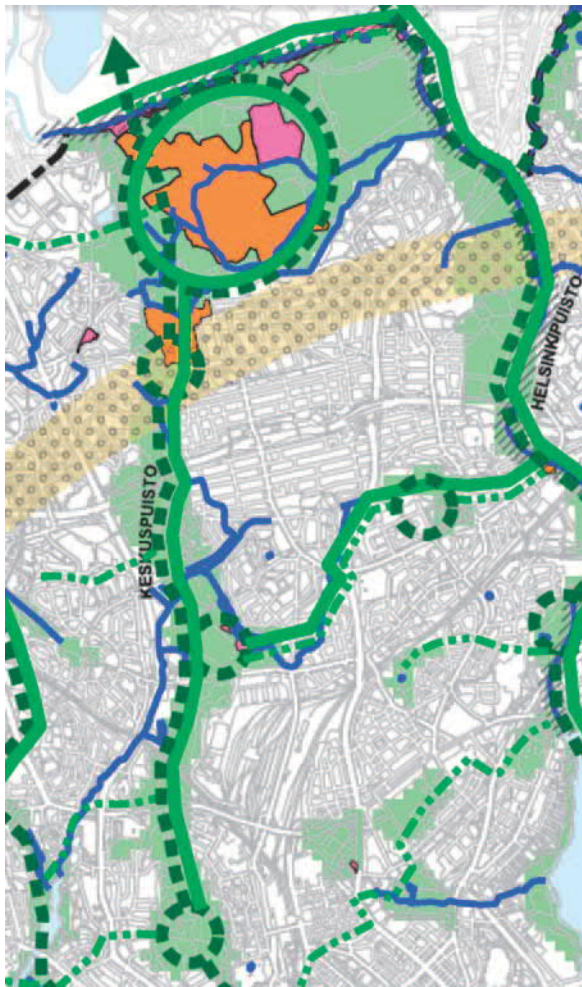
Virkistys- ja viheralue

Aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohdana on säilyttää verkoston metsäinen luonne.

Viheryhteys

Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisen yhteytenä. Alueiden suunnittelussa viheralueet tulee liittää luontevasti toisiinsa. Kulttuuri-, maisema- ja luontoarvojen säilyminen, viheryhteyksien yhtenäisyys ja jatkuvuus sekä ekologinen kytkeytyneisyys on otettava huomioon. Yhteyden luonne voi vaihdella rakennetusta puistomaiseen ja luonnonmukaiseen. Tarvittaessa rakennetaan vihersilloja tai -alikulkuja.

Kuva 2.1.1. Keskuspuisto Helsingin uudessa yleiskaavassa 2016.

Kuva 2.1.2. Keskuspuisto yleiskaavan 2016 teemakartassa Kaupunkiluonto.

Merkinnät, joihin viitataan pääkartan määräyksissä. Teemakartta on oikeusvaikutteinen näiltä osin. De beteckningar till vilka hänvisas i huvudkartans bestämmelser. Temakartan har rättsverkan till dessa delar.

- Luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojelun rauhoitetut luontotyypit**
Naturskyddsområden och naturtyper som är fredade enligt naturvårdslagen
- Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet**
Suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.
Till Natura 2000 -nätverket hörande områden
De naturvärden som ligger till grund för skyddandet får inte avsevärt försägas.
- Suojeltavaksi tarkoitetut alueet**
Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 (29.09.2015) esitetyt alueet. Tarkka raja on selvitettävä tarkemmassa suunnittelussa.
Områden avsedda att skyddas
Områden som anvisas i Helsingfors naturskyddsprogram 2015-2024 (29.09.2015). Den exakta gränsdragningen ska utredas vid noggrannare planering.
- Muut merkinnät ja suunnitteluohjeet:**
 - Kaupunkiluonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet**
Kaupunkiluonnon ydinalueet ja ekologisen yhteyden kannalta tärkeät yhteydet.
 - Metsäverkosto**
Metsäverkoston hoidossa ja kehittämisessä otetaan huomioon luonnonsuojeluarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen yhteytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet.
 - Kehitettävä metsäverkostoyhteys**
 - Niittyverkosto**
Niittyverkostoa kehitetään koko kaupungin alueella. Sen hoidossa ja kehittämisessä otetaan huomioon luonnonsuojeluarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen yhteytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet.
 - Siniverkosto**
Merialueen, merenlahtien, jokien, lampien, purojen, avo-ojien, rantabiotooppien sekä merialueen luonnon muodostama ekologinen verkosto, jota kehitetään ottaen huomioon luontoarvot.
- Rakennettavat alueet ja viher- ja virkistysalueet**
Rakennettavien alueiden ja viher- ja virkistysalueiden suunnittelussa otetaan huomioon arvokkaat luontokohteet, ekosysteemipalvelujen ja ekologisen laadun kehittäminen sekä vihertehokkuus.
- Vihersormet ja muut laajat viheralueet**
Vihersormet muodostavat rungon ekologiselle verkostolle. Alueet ovat monipuolisia virkistys- ja ulkoilualueita, joilla on merkittäviä luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvoja.

- TEEMAKARTTA**
VIRKISTYS- JA VIHERVERKOSTO 2050
MANTEREEN VIRKISTYSVERKOSTO ELI "VIHREÄ VERKKO"
- Vihersormet ja laajat viheralueet**
Alueita kehitetään monipuolisina virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti sekä luonnonsuojelun kannalta tärkeät alueet. Luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden, ekologisen verkoston ja metsäluonnon kannalta tärkeät alueet turvataan ja kehitetään ekosysteemipalveluja.
Vihersormet jatkuvat seudulle ja liittyvät mereen. Vihersormien toiminnallisista, visuaalisista ja ekologisista jatkuvuudesta huolehditaan. Vihersormille laaditaan yleissuunnitelmat, joissa parannetaan toiminnallisuutta ja saavutettavuutta sekä turvataan alueiden arvot. Tarvittaessa rakennetaan siltoja ja alkukujia.
 - Keskuspuisto ja Helsinginpuisto**
Keskuspuiston ja Helsinginpuiston yhtenäisyys ja arvot turvataan.
 - Seudulliset viheryhteydet**
 - Viheryhteys**
Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologista yhteytenä.
 - Viherialinjat**
Poikittaiset virkistysreitit vahvistavat itä-länsi-suuntaista yhteyttä vihersormiin ja ne parantavat virkistyspalvelujen saavutettavuutta puistoalueilla. Yhteyden luonne voi vaihdella kävelyteistä puistoihin ja kaupunkimaisiin ja on sijainniltaan ohjeellinen. Tarvittaessa rakennetaan siltoja ja alkukujia.
 - KUNINKAANTAMMI** **JAKOMÄKI**
 - MALMINKARTANON HUIPPU** **VUOSAAREN HUIPPU**
 - PIKKU-HUOPALAHTI** **STRÖMSINLAHTI**
 - RAJASAARI** **MUSTIKKAMAA**
 - Kaupunginosapuisto / Kaupunginosapuiston tarve**
Asuinalueita kookaava, keskeinen ja helposti saavutettava puistoalue, jota kehitetään toiminnallisesti monipuoliseksi siten, että se palvelee eri käyttäjäryhmiä ja vahvistaa alueen identiteettiä. Puistojen luonne vaihtelee rakennetusta luonnonmukaisesta ja kuvastaa alueen ominaispiirteitä ja urbaanin elämän arvoja. Kaupunginosapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lisärakentamisen myötä kasvava käyttäjämäärä. Yhteydet kaupunginosapuistoon tulee suunnitella turvallisiksi ja miellyttäviksi.
 - Liikuntapuistoverkosto**
Lähipuistoverkosto
Keskusta- ja asuntoväliaisilla alueilla tulee olla kattava ja helposti saavutettava lähipuisto-, virkistys- ja liikuntapalveluverkosto sekä toimivat virkistysyhteydet.

Kuva 2.1.3. Keskuspuisto yleiskaavan 2016 teemakartassa "Virkistys- ja viherverkosto 2050".

Kuva 2.2.1 Hiihtoa Haltialan pelloilla.

ja sinne tehdään noin 2 miljoonaa ulkoilukäyntiä vuosittain. Tämä kertoo alueen tärkeydestä arki- ja lähiliikuntaympäristönä. Keskuspuisto on myös tärkeä matkailukohde. Se tarjoaa ainutlaatuisia metsäluontoelämyksiä Helsingissä vieraileville turisteille ja kotimaan matkailijoille. Tämä on ehdoton Helsingin vahvuus, vetovoimatekijä ja valtti, joka erottaa sen muiden pääkaupunkien joukosta edukseen.

Keskuspuisto on esillä Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelmassa ns. VISTRA 2:ssa (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2016), joka tehtiin pohjaksi yleiskaavan 2016 toteuttamisohjelmalle.

Ulkoilu metsäisessä ympäristössä tarjoaa virkistävän ja arjen stressistä palauttavan ympäristön, jolla on tärkeä merkitys terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäjänä. Keskuspuistossa on ylläpidettyjä ulkoilureittejä 100 km, joista osa on talvisin latuina ja osa aurattuina ulkoiluteinä. Lisäksi alueella risteilee runsas maastoon kulunut polkuverkosto. Valaistuja ulkoiluteitä on Laaksosta Pirkkolan ja Paloheinän kautta Pitkäkoscalle. Keskuspuisto alkaa Laakson ratsastuskentältä ja jatkuu 10 kilometriä pohjoiseen Vantaanjokeen saakka. Keskuspuiston

kautta voi kävellä tai pyöräillä moniin kaupunginosiin. Keskuspuiston ulkoilureitit muodostavat tärkeän työmatkapyöräilyverkon.

Keskuspuisto tarjoaa paljon erilaisia ulkoilu- ja liikuntapalveluja ja siellä ulkoillaan monin eri tavoin. Yleisin ulkoilumuoto on kävely reittejä ja polkuja pitkin. Juoksu ja pyöräily ovat myös suosittuja. Talvella, kun on lunta, useat ulkoilureitit ovat latuina, joilla on runsas käyttö. Osa laduista on valaistuja. Joillakin latuosuksilla on ilmennyt hiihtäjien ja kävelijöiden ristiiriitoja, mitkä johtuvat niukasta talvikunnossapidettävästä ulkoilureitistöstä. Koirien ulkoilutus aiheuttaa myös paikoin ongelmia talviaikaan. Keskuspuistossa suunnistetaan iltarasteilla ja järjestetään liikuntatapahtumia kuten polkujuoksua. Maastopyöräily on kasvattanut suosiotaan Keskuspuistossa, mikä näkyy paikoin maaston kulumisena. Keskuspuiston ulkoilureitistön puutteellisesta opastuksesta ja viitoituksesta on tullut runsaasti palautetta.

Keskuspuistossa on useita keskitettyjä liikuntapaikkoja mm. Paloheinässä, Pirkkolassa ja Ruskeasuolla. Näiden lisäksi Maunulan majalla ja Pitkäkoscalla on ulkoilumajat kahvilapalveluineen. Kaupungin ylläpitämä Haltialan tila on toimiva maatila, jossa pääsee tutustumaan eläimiin. Kahvila löytyy sieltäkin.

Kuva 2.2.2 Maunulan maja.

Marjastus, sienestys ja kalastus ovat mahdollisia Keskuspuiston alueella. Retkeily ja luonnon tarkkailu onnistuvat myös hyvin. Luontopolkuja on rakennettu Haltialaan ja Maunulaan, Löyttyypä Keskuspuistosta vielä palstaviljelyalueitakin, joita kaupunki on vuokrannut yhdistysten käyttöön.

Runsas ulkoilukäyttö näkyy paikoin voimakkaana maaston kulumisena. Roskaantumistakin esiintyy käytetyimmillä alueilla. Puutarhajätteitä löytyy myös valitettavasti paikoin tonttien reunoilta.

Keskuspuistoa ja sen ulkoilupalveluja esitellään Helsingin kaupungin nettisivuilla: [Keskuspuiston esittely](#), josta oheinen kuva 2.2.3.

Keskuspuiston ylläpidettävät ulkoilureitit, ratsastusreitit ja ladut sekä Luonnonsuojelualueiden luontopolut kuvataan oheisilla kartoilla, kesä- ja talvikäyttö erikseen. Ulkoilureittien lisäksi Keskuspuistossa on maastoon tallautuneita polkuja runsaasti.

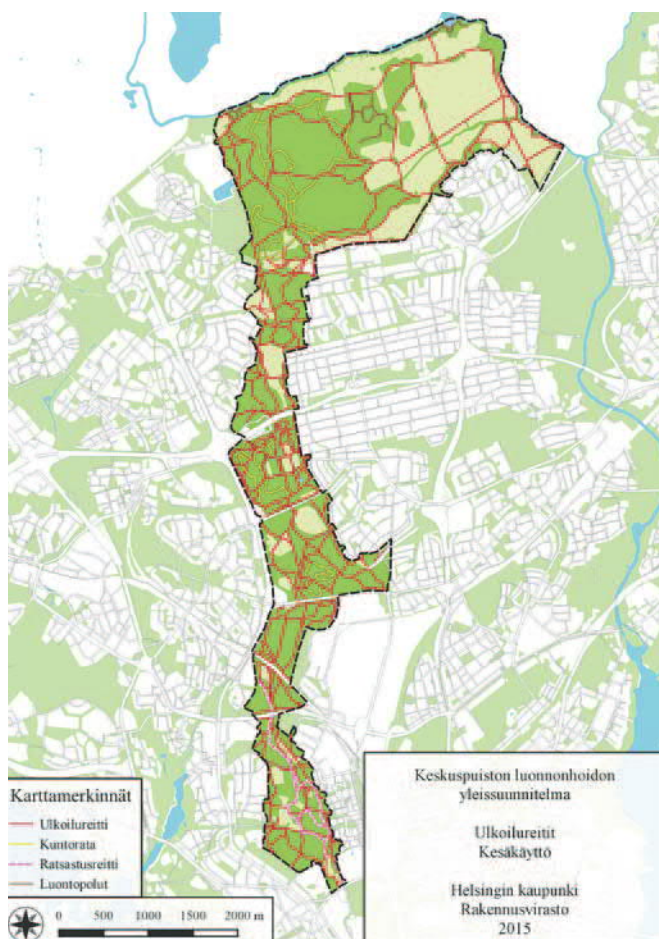
2.3 Suojellut ja arvokkaat kohteet Helsingin luontotietojärjestelmässä

Helsingin kaupungin Luontotietojärjestelmän (LTJ) paikkatietomuotoiset luontokohdetiedot on otettu huomioon luonnonhoidon tavoitteita

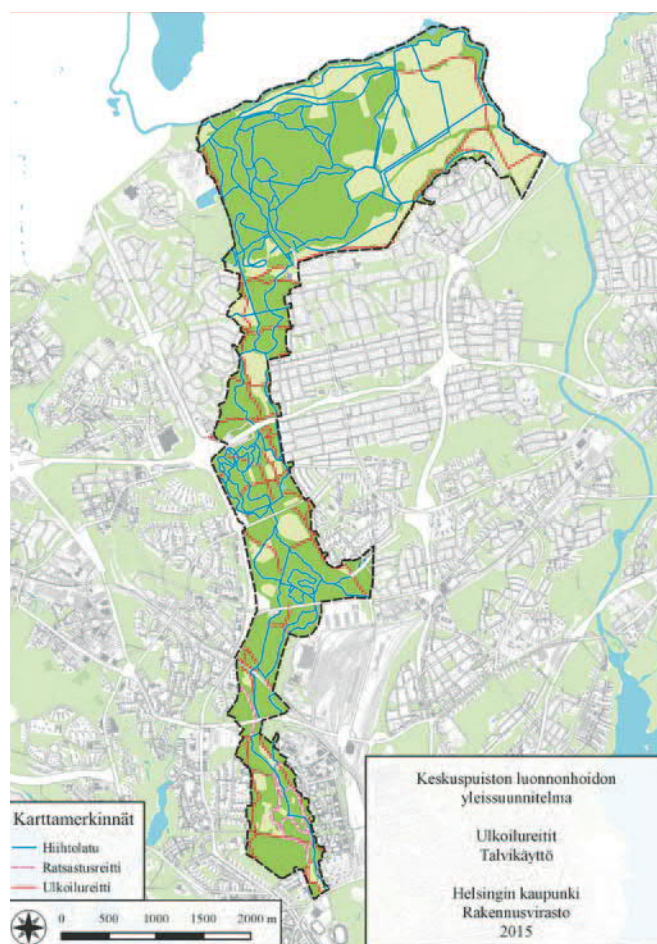

Kuva 2.2.3 Keskuspuiston käyttö.

laadittaessa. Suunnitelman liitteessä 1 esitetystä taulukossa olevat suunnittelualueella sijaitsevat kohteet on tulostettu LTJ:stä 3.2.2017. Kohteiden arvoluokka kuvaa kyseisen kohdelajin omaa arvoluokitusta (linkki karttapalveluun: [Luontotietojärjestelmä](#)). Kohteet esitellään tarkemmin kappaleessa ”3.6 Luonnonhoidon tavoitteet alueittain”.

Kuva 2.2.4 Keskuspuiston ulkoilureitit kesällä 2015.

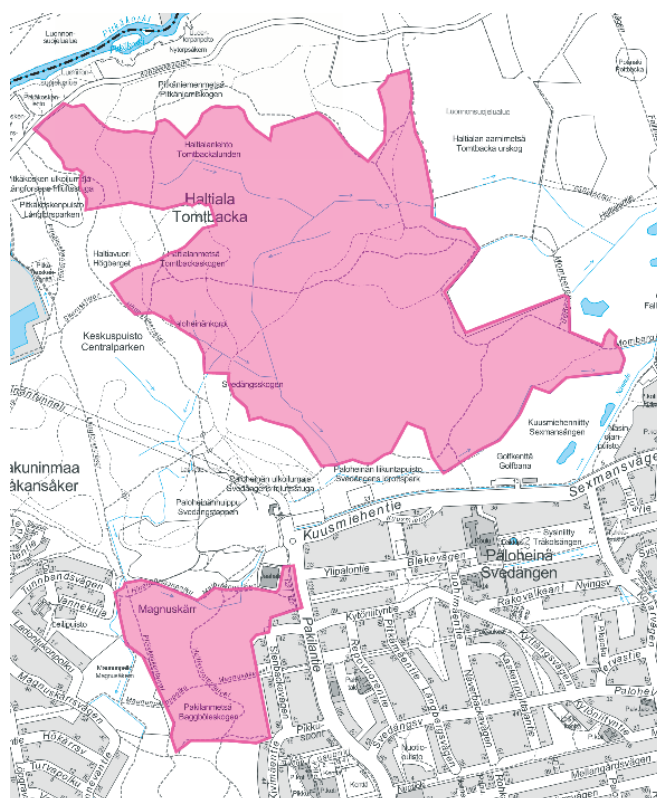

Kuva 2.2.5 Keskuspuiston ladut ja ulkoilureitit talvella 2015.

Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024

Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 ehdotetaan kahden uuden luonnonsuojelualueen perustamista, toinen laajempi Haltiala-Paloheinään (136 ha) ja toinen Pakilanmetsän (24,5 ha) alueelle. Alueilla olevat kosteat lehdot ja lehtokorvet ovat kasvillisuudeltaan edustavia ja ne ovat säilyneet suhteellisen kulumattomina. Ympäristöpalvelut vastaa uusien luonnonsuojelualueiden hoito- ja käytösuunnitelmien laadinnasta ja rauhoitusesitysten tekemisestä.

Kuva 2.3.1. Paloheinän–Haltialan metsäalueen (136 ha) ja Pakilanmetsän (24,5 ha) uudet luonnonsuojelualue-ehdotukset Luontotietojärjestelmässä (LTJ 2017).

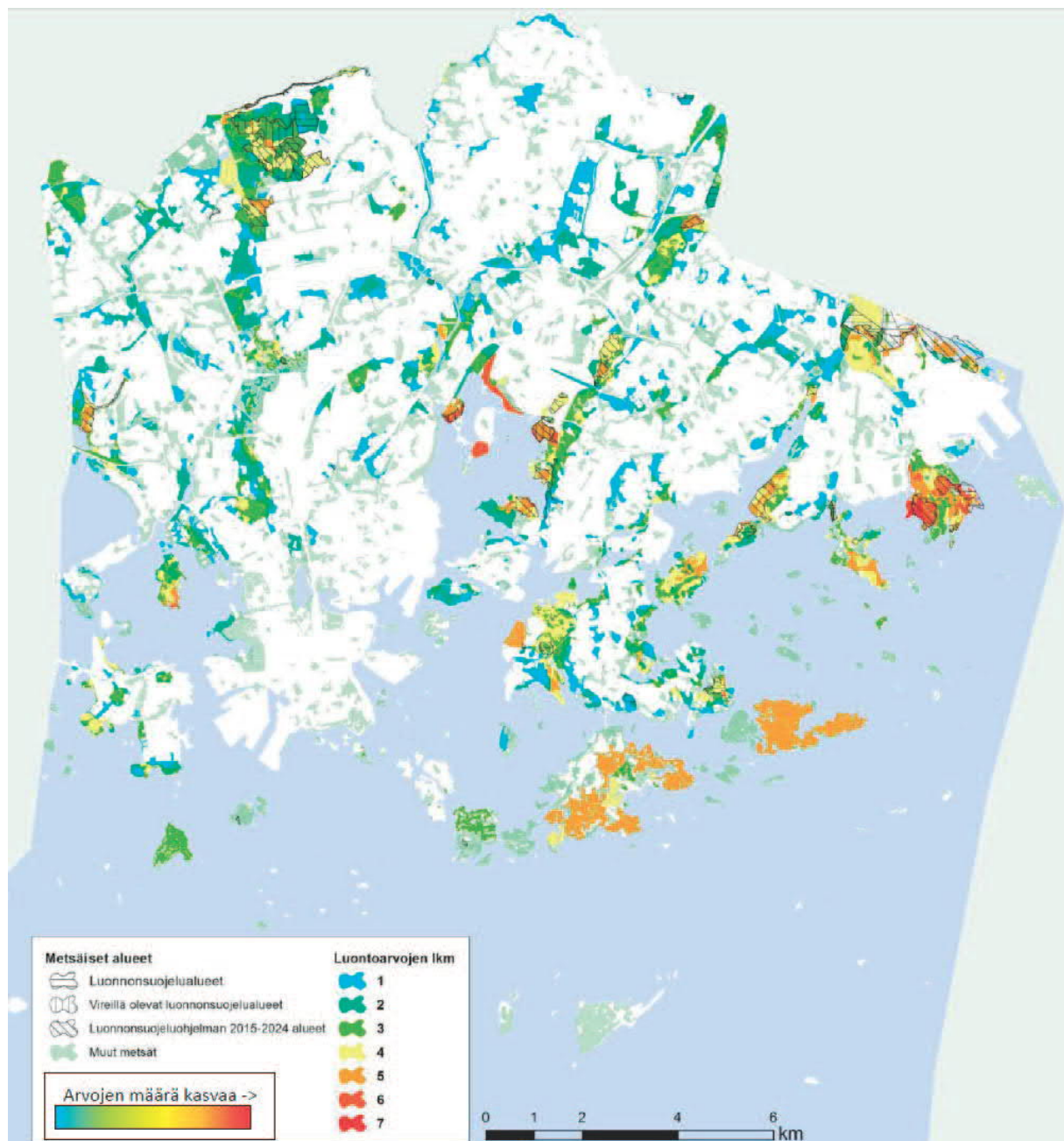
2.4 Keskuspuisto osana metsäverkostoa

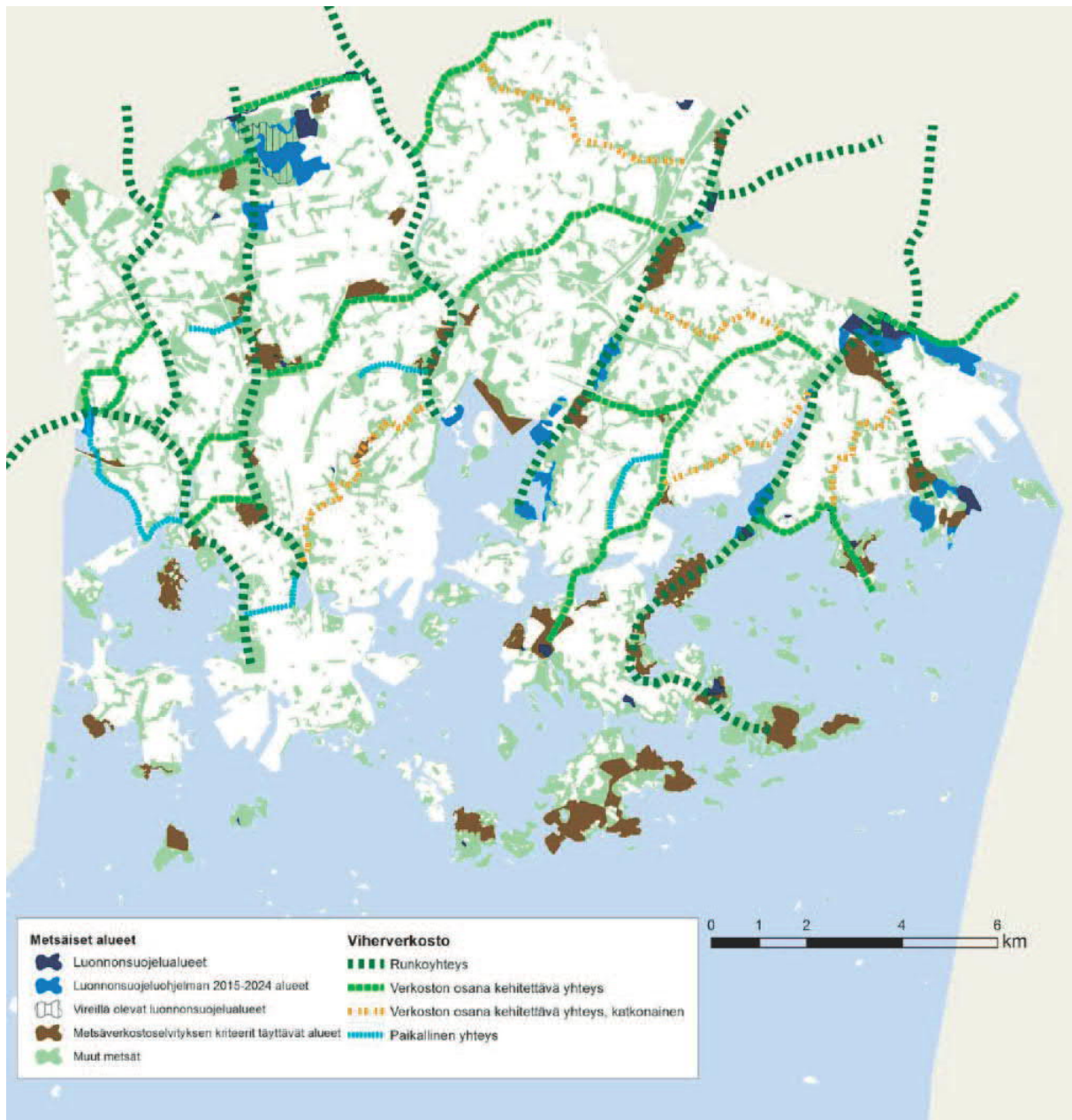
Keskuspuiston metsiä on hoidettu ulkoilumetsinä luonnonarvoja vaalien jo yli sadan vuoden ajan, mikä näkyy metsien rakenteessa ja luonnon monimuotoisuusarvojen runsaudessa. Metsät ovat monipuolisia, kasvupaikoltaan vaihtelevia ja puustoltaan usein monilajisia sekametsiä. Puusto on kerroksellista ja eri-ikäisrakenneista, lehtipuita on runsaasti ja pensaskerros on monin paikoin säilynyt elinvoimaisena. Vanhoja puita sekä puuston kerroksellisuutta on vaalittu ulkoilumetsien hoitotoimenpiteiden yhteydessä. Tästä syystä metsiin on mm. kertynyt runsaasti eriasteista, usean puulajin lahopuu-

ta monimuotoiselle lahottajaeliöstölle. Luontoarvot huomioon ottavalla metsien hoidolla sekä metsäalueiden jättämisellä hoidon ulkopuolelle on pystytty lisäämään metsäluonnon monimuotoisuutta. Tästä on hyvänä esimerkkinä alueelle levittäytynyt ja siellä viihtyvä liito-orava.

Keskuspuisto tarjoaa useita ekosysteemipalveluja. Erityisesti korostuu sen merkitys tärkeä-

Kuva 2.4.1. Keskuspuiston metsäalueille sijoituvien luontoarvojen lukumäärät, luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojeluohjelman alueet. (Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024 ja metsäverkostaselvitys. Julkaisematon.)

Kuva 2.4.2. Metsäverkoston kytkeytyminen ja ekologisten yhteyksien verkosto. (Lähde: Helsingin ympäristökeskus; Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024 ja metsäverkostoselvitys. Julkaisematon.)

nä Helsingin laajana ja yhtenäisenä luontoalueena sekä metsäisen verkoston osana. Keskuspuiston ekosysteemipalveluihin kuuluvat virkistämisen, henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin palvelut, elinympäristöjen tarjonta ja ylläpito, veden kierron säätely ja hiilen sidonta.

Keskuspuisto on jo nimensäkin mukaisesti Helsingin kaupunkialueen keskeisin metsäinen luontoalue ja vihersormi kaupunkirakenteessa. Se on tärkeä osa ekologisten yhteyk-

sien verkostoa myös seudullisesti pääkaupungin viherkehän osana. Keskuspuisto on tärkeä liikkumis- ja leviämisyhteys eliöstölle niin pohjois- eteläsuunnassa kuin poikittaisenakin yhteytenä. Keskuspuisto on riittävän laaja ja yhtenäinen metsäalue, jota monet metsälajit voivat hyödyntää elinympäristönään vilkkaasta virkistyskäytöstä huolimatta.

Keskuspuisto, ja erityisesti Haltialan metsäalue, nousee esille metsäverkostoselvityksessä, joka on tehty Helsingin ympäristökeskuksessa yhteistyössä rakennusviraston ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. Metsäverkostoselvitys on tehty osaksi Helsingin uutta luonnonsuojeluohjelmaa 2015–2024 (Helsingin ympäristökeskus 2015, julkaisematon). Metsäverkoston arvokkaimmat kohteet on esi-

tetty luonnonsuojeluohjelmassa luonnonsuojelulailla rauhoitettaviksi muiden biotooppien suojeluesitysten ohella.

Helsingin luonnonsuojeluohjelmaan 2015–2024 kuuluva metsäverkostoselvitys osoittaa metsäisen viherverkoston kytkeytyneisyyden kannalta keskeiset metsäiset yhteydet ja niiden kehittämistarpeet. Metsäverkostoselvityksessä määritellään metsäalueiden kytkeytyneisyyden lisäksi metsäiset ydinalueet eli yli 40 hehtaarin kokoiset metsäalueet sekä sellaiset pinta-alaltaan vähintään 4 hehtaarin kokoiset metsäalueet, joilla sijaitsee vähintään kolme Luontotietojärjestelmän (LTJ) luontokohdetta vuonna 2015. Luonnonsuojeluohjelmassa esitetyt uudet metsäiset luonnonsuojelualueet ovat osa metsäverkostoa.

Metsäverkostoselvityksen tulokset osoittavat, että Keskuspuiston metsät, kuten muutkin Helsingin metsäalueet, ovat monimuotoisia. Niillä esiintyy useita luontoarvoja.

2.5 Suojellut ja arvokkaat kulttuuriympäristö- ja maisemakohteet

Helsingin alueen kulttuurihistoriallisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäviä kohteita suunnittelualueella ovat Haltialan tilakeskuksen ja Niskalan tilan rakennukset pihapiireineen sekä Kellarimäen alue ja niitä ympäröivät Haltialan laajat viljelyaukeat. Nämä muodostavat val-

takunnallisesti merkittävän rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluekokonaisuuden Tuomarinkylän kartanon kanssa. Lisäksi Vantaanjoen pohjoispuolelle sijoittuu Backas-Elannon suurtilan valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Vantaanjokilaakso on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi maisema-alueeksi. Keskuspuiston pohjoisosa kuuluu suurelta osin tähän alueeseen. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa Keskuspuisto on merkitty maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi nykyisessä laajuudessaan.

Haltialan peltoja on viljely 1400-luvulta alkaen ja Haltialan tila on yhä toimiva kaupungin hoitama kotieläintila. Alue toimii nykyään osana pääkaupungin viheralueverkostoa. Lisäksi maisemallisesti arvokkaita alueita ovat Haltialan tilalle johtava ja Vantaanjoen vartta mukailleva keskiaikainen Helsingin pitäjänkirkolle johtava Kuninkaantammentie, Haltiavuoren kalkkivilouhos, Maununpelto, Elonpelto ja Elonpalstat. Keskuspuistossa on muutakin vanhaa rakennuskantaa kuten Metsänvartijan torppa Pirkkolassa, Maunulan maja, Pitkäkosken maja ja Paloheinän maja. Ruskeasuon tallit on arvokas kulttuuriympäristökohte.

Keskuspuistoon sijoittuu useita ensimmäisen maailmansodan aikaisia maalinnoituslaitteita, jotka ovat osa Helsingin ympärille 1914–1918 rakennettua maa- ja meriasemista muo-

Kuva 2.5.1. Haltialan tilakeskus.

dostuvaa linnoituslaitteiden ketjua. Puolustusketjun eri osat ja kokonaisuudet edustavat eri linnoitusvaiheita, rakennustapoja, historiallista kerroksellisuutta, linnoitusjärjestelmän alueellista laajuutta ja maisemallisia arvoja. Keskuspuistossa maalinnoituksia on Paloheinän, Maunannevan, Pirkkolan, Kivihaan ja Ilmalan alueilla. Näistä Maunannevan ja Paloheinän linnoitteet on arvotettu myös valtakunnallisesti merkittäviksi rakennettujen kulttuuriympäristöjen kohteiksi. Linnoituslaitteet ovat muinaismuistolain suojaamia ja niitä ei saa hävittää, peittää eikä kaivaa ilman Museoviraston lupaa. Kohteet on esitetty Helsingin kaupungin karttapalvelussa paikkatietomuodossa ([Helsingin karttapalvelu – Muinaisjäänökset](#)). Linnoituslaitteiden ympäristönhoidossa tulee olla yhteydessä Helsingin kaupunginmuseoon.

Helsingin alueelta on kartoitettu keskiaikaisia tai uuden ajan alun kylä- ja rälssisätereitä. Haltialan ja Niskalan alueella sijaitsee useita vanhoja kyläpaikkoja, jotka on suojeltu muinaisjäänösalueina ja jotka on lueteltu Museoviraston muinaisjäänösrekisterissä. Kohteisiin liittyvät vanhoja kulttuurikerroksia ja niiden alueilla on saattanut säilyä vanhoja rakenteita: Granböle (Haltiala), Tomtbacka, Kellarimäki (Haltiala), Tomtbacka gård (Haltiala), Tomtbacka Pott-

backa (Haltiala), Nackböle (Niskala), Tomtbacka, Torppa 1 (Haltiala), Tomtbacka, Torppa 2 (Haltiala), Tomtbacka Kutubacka (Haltiala).

2.6 Keskuspuiston käyttäjätutkimuksen 2007–2009 tulokset

Tutkimuksen laatija

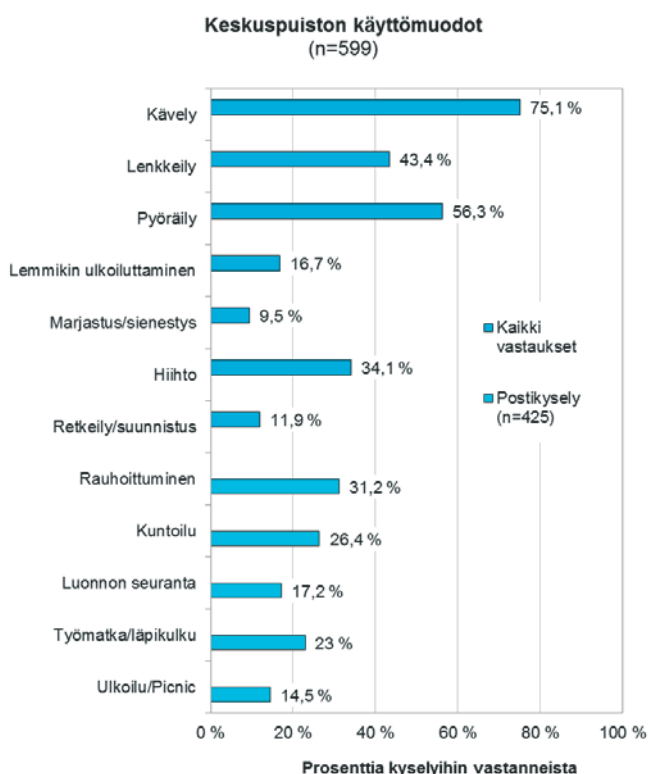
Keskuspuiston käyttäjätutkimus tehtiin vuosien 2007–2009 aikana. Aineisto kerättiin yhteistyössä Helsingin yliopiston metsävarojen käytön laitoksen ja metsäekologian laitoksen kanssa oppilaiden harjoitustöinä. Käyttäjätutkimuksen tuloksista on haettu tavoitteita Keskuspuiston luonnonhoidon suunnitteluun ja palvelujen kehittämiseen. Käyttäjätutkimuksen tulokset on koottu vuonna 2015 raportiksi (Ilvesniemi & Saukkonen 2015), joka on julkaistu kaupungin verkkosivulla https://www.hel.fi/static/hkr/hoito_ja_kehittamissuunnitelmat/keskuspuisto/Kepun_kayttajatutkimus_2007_2009.pdf.

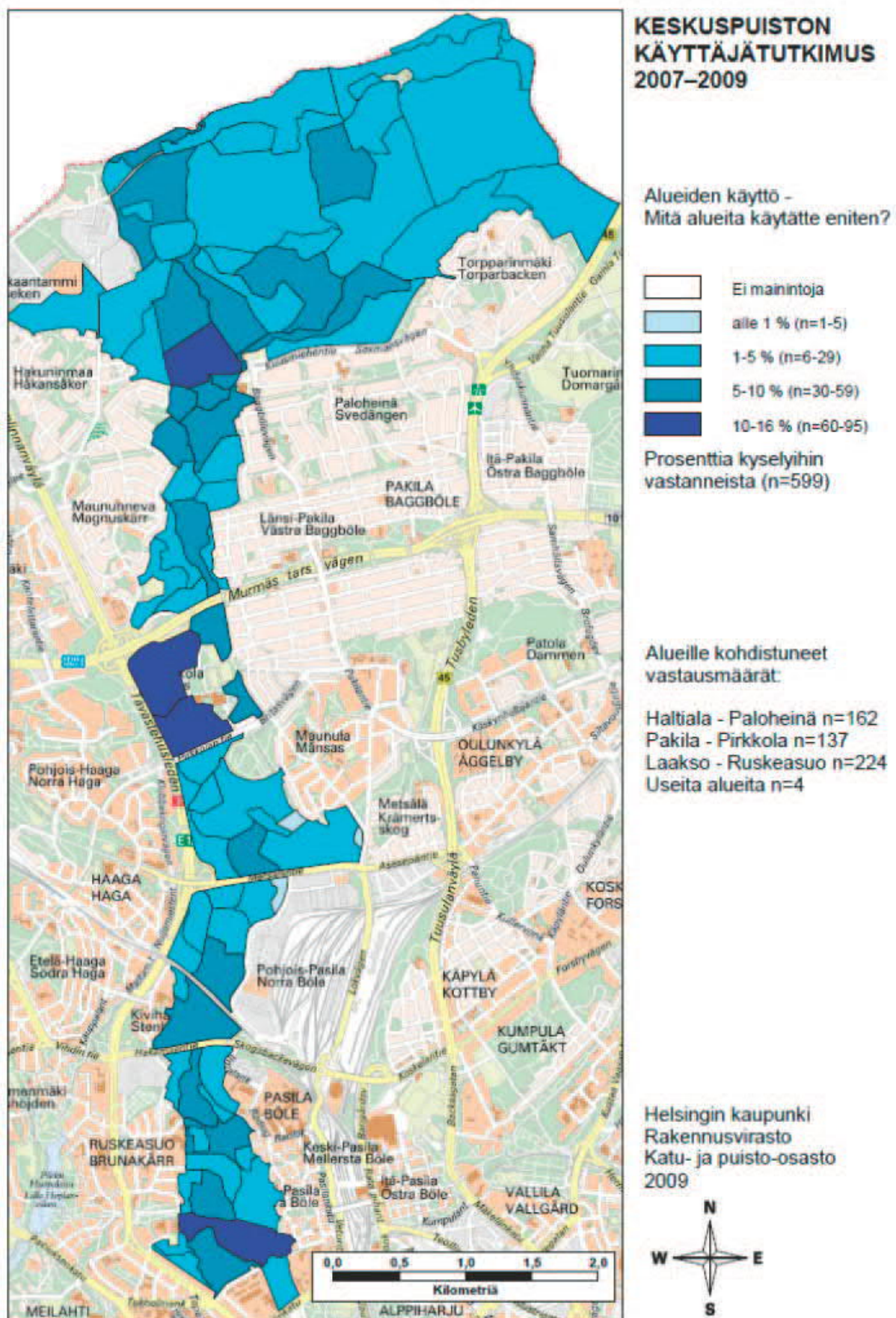
Tutkimusmenetelmä

Tutkimusaineistoa kerättiin sekä maasto- että postikyselynä. Postikyselyt tehtiin vuosina 2008 ja 2009, jolloin lähetettiin yhteensä 2 000 kyselylomaketta – 1 000 kumpanakin vuonna. Vuoden 2008 postikyselyyn saatiin 208 vastausta (vastausprosentti 20,8 %) ja vuoden 2009 kyselyyn 217 vastausta (vastausprosentti 21,7 %). Kysely sisälsi kysymyksiä Keskuspuiston käytöstä, palveluiden laadusta, luonnonhoidosta ja viheralueisiin kohdistuvista arvostuksista. Vuonna 2007 tehdyssä maastokyselyssä saatiin 174 vastausta. Käyttäjätutkimukseen vastasi yhteensä 599 henkilöä.

Käyttäjäkyselyn tulosten mukaan käytetyimmät ulkoilualueet sijaitsivat Paloheinän ja Pirkkolan alueilla. Yleisimmin vastaajat kävelivät, lenkkeilivät tai pyöräilivät Keskuspuistossa. Koirien ulkoilutus, hiihto sekä marjojen ja sienien keräily olivat myös hyvin suosittuja tapoja viettää aikaa Keskuspuistossa.

Kuva 2.6.1. Keskuspuiston käyttömuodot. Vastaajat saivat valita useampia listasta. Postikyselyssä oli useampia vaihtoehtoja kuin maastokyselyssä. (Ilvesniemi & Saukkonen 2015).

Kuva 2.6.2. Keskuspuiston käytetyimmät alueet (Ilvesniemi & Saukkonen 2015).

Keskuspuiston toivottiin selkeämpää opastusta ja viitoitusta. Myös alueen siivousta, penkkejä, valaistusta ja roska-astioita toivottiin lisää. Talveksi toivottiin lisää kävelyreittejä nykyisten latujen lisäksi.

Keskuspuiston metsien hoitoon oltiin kyselytutkimuksen mukaan tyytyväisiä ja sen toivottiin jatkuvan samalla linjalla.

Kysyttäessä vastaajien kokemia Keskuspuiston viheralueisiin kohdistuvia arvostuksia tärkeimpinä ominaisuuksina pidettiin metsäntuntoa, rauhaa ja hiljaisuutta sekä kaunista maisemaa.

2.7 Maisema

Metsä ja metsänreunat ovat tyypillisintä Keskuspuiston maisemaa. Myös kallioalueet ovat yleisiä monessa kohtaa Keskuspuistossa. Maisema koetaan yleisimmin ulkoilijan silmin metsän sisältä reiteiltä nähden. Metsän tuntu eli metsän sisällä olemisen kokemus, jota esimerkiksi liikenteen tai rakennusten näkyminen ei häiritse, on tärkeää. Keskuspuiston metsissä on useita laajoja alueita, joilla on vahva metsän tuntu.

Asuinalueilta ja avoimilta alueilta katsoen metsät näkyvät reunavyöhykkeinä. Metsäinen maisemakuva muodostuu varttuneista ja vanhoista sekametsistä. Maisemakuva värityy kasvu-

Kuva 2.7.1. Ruutinkoski.

paikkojen ja maastonmuotojen vaihtelusta. Keskuspuiston maisemaan tuovat vaihtelua alueiden erilaiset käyttömuodot kuten Ruskeasuon ratsastuskeskus, useat palstaviljelyalueet, ulkoilumajat ympäristöineen Maunulassa ja Paloheinässä ja Pirkkolan urheilupuiston alueet. Alueen maiseman erityiskohteita ovat Maunulanpuro ja pähkinäpensaslehdot.

Keskuspuiston pohjoisosassa maisemakuva vaihtuu Haltialan kulttuurimaisemaksi laajoine peltoaukeineen, tilakeskuksineen sekä laiduneläimineen. Sulkeutunut metsämaisema muuttuu avoimeksi maisemapeltojen maisematilaksi. Aivan puiston pohjoisrajalla Keskuspuisto päättyy tunnelmallisen Ruutinkosken ja Vantaanjoen vesistömaisemaan. Siellä joen partaalla veden äärellä voi maiseman kokea lähestulkoon erämaisen rauhoittavana.

2.8 Keskuspuiston metsien hoidon historiaa

2.8.1 Historian vaiheet 1890–1989

Helsingin metsien hoidon historiaa on koonnut Leevi Lehto julkaisuissa ”Elämää helsinki-

läismetsissä”, jonka Helsingin kaupunginmuuseo julkaisi vuonna 1989 ja ”Yhteenvetoa metsien hoitosuunnitelmista 1884–1986”, mikä on Helsingin kaupungin kiinteistöviraston metsä- ja maatalousosaston julkaisu samalta ajalta. Seuraava historiikki perustuu näihin julkaisuihin sekä vuoden 1986 jälkeisen historian osalta kirjoittajan kokoamaan tietoon.

Helsingin alueen metsien hoitoon antoi alkuvauhtia elokuun 28. päivä vuonna 1890, kun tavanomainen syyskesän tuulinen päivä muuttui hirmumyrskyksi. Myrsky voimistui ja tuulen keskinopeus kasvoi 17–23 metriin sekunnissa. Kovimmillaan tuulennopeus oli hetkittäisissä ukospuuskissa jopa 40 m/s saaden aikaan hirtittävää tuhoa Helsingin puistoissa ja metsissä. Helsingin niemen puistojen puut kaatuivat ja metsäalueilla aiheutui suuria tuhoja. Oli tarpeen ryhtyä perustamaan uusia metsiä, mihin työhön palkattiin metsänhoitaja G. O. Timgren neuvonantajaksi. Kaatuneet puut korjattiin ja tilalle ryhdyttiin istuttamaan ja kylvämään uusia. Myrskyn jäljet näkyvät vieläkin Helsingissä siten, että 120 vuotta vanhempia puita löytyy kaupungin puistoista ja metsistä verrattain vähän. Keskuspuisto, siinä laajuudessa kuin me sen tänä päivänä tunnemme, oli vielä tuolloin suurimmaksi osin yksityisten kartanoiden ja maanomistajien omistuksessa.

Myrskyisän alun johdosta olivat Helsingin metsät nuoria kun Keskuspuisto vuonna 1914 perustettiin. Metsien tila oli heikko, eikä niitä juurikaan hoidettu. Monet rehevät alueet olivat vesakoituneet ja istutetut taimet tukahtuneet. Ilkivalta ja luvaton puiden kaataminen olivat kaupungin metsissä yleisenä ongelmana. Nuoria puustoja katkottiin ja tehtiin polttopuuksi luvatta. Tämä kun oli siihen aikaan maalta kaupunkiin muuttaneiden uusien helsinkiläisten tapa toimia lähimetsissään. Vahinkoja yritettiin vähentää palkkaamalla kaupunkiin metsänvartijoita. Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitustyöt 1914–1917 sekä kaupungissa runsain joukoin olleet venäläiset sotilasjoukot verottivat myös haitallisesti kaupungin muutenkin vähäistä metsävarantoa.

Helsingin metsäpinta-ala kasvoi maanostojen ja kaupunkialueen laajenemisen myötä Suomen itsenäistyttyä. Keskuspuistonkin pinta-ala kasvoi nykyiseen laajuuteensa kun kaupunki osti

vuonna 1934 Tomtbackan (Haltialan) tilan. Kyseisen tilan metsät olivat joko taimikoita tai hakattu avohakkuulla ennen myyntiä, mistä syystä Haltialan järeämpienkin metsien ikä on tänä päivänä vain keskimäärin 90 vuotta. Helsingin metsien hoidon tila ei ollut juurikaan parantunut, mistä syystä kaupunki perusti kaupunginmetsänhoitajan viran ja palkkasi siihen metsänhoitaja Torsten Ranckenin. Hänen näkemyksensä mukaan Helsingin metsiä tuli hoitaa myös kauneusarvoja vaalien, mistä hän totesi: ”Ammattimiehen tulee kirveellään sekä runoilla että säveltää”. Sota-aika pisti kuitenkin kirjaimellisesti kapuloita rattaisiin tähän moderniin tavoitteeseen hoitaa kaupunkimetsiä ulkoilun ja virkistyksen tarpeisiin. Helsingin kaupunki joutui hakkaamaan metsiä kaupunkilaisten polttopuuksi mm. Keskuspuistosta Pirkkolan alueelta – ja monista muista kaupunginosista.

Sodan jälkeen ryhdyttiin kaupunkialueen metsiä hoitamaan metsänhoitaja E. E. Erkkilän johdolla vuonna 1947. Hän käynnisti suunnitelmallisen metsien hoidon ja onnistui valistustyöllä saamaan myös ilkeiden ja joulukuusten varastelun loppumaan. Keskuspuiston, kuten muidenkin kaupungin metsien hoitoa ohjasivat korostetusti ulkoilu-, retkeily- ja virkistysarvot. Tulokset alkoivat näkyä metsissä niiden varttuessa hyväkuntoisina ja monipuolisina tarjoten kasvavalle kaupungin asukaskunnalle viihtyisiä ulkoilu ympäristöjä.

Vuonna 1952 valmistuneessa kaikkia kaupungin metsiä koskevassa metsäsuunnitelmassa mm. Keskuspuiston Haltiavuoren metsiä hoidettiin puistometsinä, joissa tuli suosia metsätalouden kannalta toisarvoisia puulajeja ja esitettiin jätettäväksi pystyyn kuolleita puita lintujen pesäpaikoiksi. Edellä mainitun suunnitelman laati metsänhoitaja Mikko Pitkäniemi, joka vastasi myös seuraavien suunnitelmien teosta aina vuoteen 1972 saakka, jolloin julkaistiin myös hänen laatimansa toimenpideohje ”Helsingin kaupungin ulkoilualueiden metsäluonnon hoito”. Toimenpideohjeessa korostuivat ulkoilumetsien moninaiskäytön ja luonnonmukaisuuden tavoitteet.

Keskuspuisto on ollut merkittävä alue Helsingin luonnonsuojelussa. Pitkäkosken rannelohdot (4,72) ha rauhoitettiin 1984 arvokkaan lehtokasvillisuutensa säilyttämiseksi. Kooltaan

23 ha kokoinen Haltialan aarnialue, joka oli silloin vielä nuori metsä, rauhoitettiin samana vuonna 1984 näytteeksi metsän luontaisesta kehittymisestä. Vuonna 1984 rauhoitettiin myös Niskalan arboretumin (2,26 ha) luonnonsuojelualue eksoottisine puulajeineen. Vantaanjoen varteen perustettiin Ruutinkosken lehdon (8,64 ha) luonnonsuojelualue vuonna 1990. Sen länsipuolelle joen varteen perustettiin Vantaanjoentörmän luonnonsuojelualue (3,06 ha) vuonna 2012 joenvarren lehto- ja niittyalueiden säilyttämiseksi.

2.8.2 Uudempaa metsien hoidon historiaa vuodesta 1990 tähän päivään

Luonto-, maisema- ja virkistyskäyttöarvojen huomioon ottamisen lisäksi asukasysteistyö ja vuorovaikutus ovat kuluneet Helsingin metsien hoitoon ja sen suunnitteluun siitä asti kun kaupunkimetsänhoitaja Eeva Kuuluvainen ja metsätalousinsinööri Tauno Immonen käynnistivät metsien hoidon vuorovaikutteisen suunnittelun 1990-luvulla. Siitä lähtien on Helsingin eri kaupunkiosien metsien hoidon suunnitelmia tehty yhdessä kaupunkilaisten ja asukasjärjestöjen kanssa ja kuunneltu mielipiteitä.

Edelliset Keskuspuiston luonnonhoitosuunnitelmat laadittiin Rakennusvirastossa Tauno Immosen johdolla vuosiksi 1997–2006 alueen pohjoisosalle ja vuosiksi 1998–2007 alueen

Kuva 2.8.1 Pitkäkosken luonnonsuojelualue.

eteläosalle. Eteläosan suunnittelualue oli kooltaan 334 ha ja pohjoisosa oli 649 ha, eli yhteensä suunnittelupinta-alaa oli 983 ha. Suunnitelmat laadittiin vuorovaikutteisesti asukasjärjestöjen edustajien kanssa. Suunnitelma noudatti samaa ulkoilumetsien hoitoperiaatetta kuin edeltäjänsäkin. Suunnitelman tavoitteena oli luonnonmukainen ulkoilumetsä, jossa oli sekä hoidettuja että luonnonvaraisesti kehittymään jätettäviä alueita. Luonnonhoitosuunnitelman mukaisesti laadittiin erillinen Haltialan lehtokorpilaakson ennallistamissuunnitelma vuonna 2004 (Honkanen 2004). Ennallistamistoimenpiteet mm. metsäojia tukkimalla aloitettiin vuonna 2006 ja alkuperäisen luonnon palautumista on seurattu luontoinventointien avulla vuoteen 2016 saakka.

Luonnon monimuotoisuus otettiin edellisessä Keskuspuiston pohjoisosan luonnonhoitosuunnitelman mukaisissa hoitotoimenpiteissä huomioon vuonna 1995 laaditun metsien hoidon kenttätöohjeen mukaisesti, jossa mm. ohjattiin jätettäväksi hoitamattomia laikkuja ja lahoppua. Metsänhoitotoimenpiteitä esitettiin Keskuspuiston eteläpuoleisessa osassa 185 hehtaarille (55 % metsäpinta-alasta) ja pohjoispuolella 156 hehtaarille (48 % metsäpin-

ta-alasta). Luonnontilaan esitettiin jätettäväksi 12 % metsäpinta-alasta. Niittyjen hoitotöitä esitettiin 6 hehtaarille Keskuspuiston eteläosassa. Suunnitelmakauden jälkeen, ennen uuden suunnitelman valmistumista, Keskuspuistossa on tehty ulkoilureittien varsien lähiympäristön hoitoa sekä muutamien myrskytuhojen jälkien korjuu- ja puuston istutustöitä.

Keskuspuistoa on hoidettu Ranckenin ja Erkilän viitoittamien hoitoperiaatteiden mukaisesti kohta 70 vuoden ajan. Metsiä hoidetaan pienipiirteisesti ja luonnonmukaisesti säilyttäen niiden viihtyisyys ja turvallisuus ulkoiluympäristöinä. Luonnon monimuotoisuusarvojen huomioon ottaminen on ollut mukana hoidon tavoitteissa yhtä kauan. Tämä näkyy Keskuspuistossa ikääntyneiden metsien runsautena, puuston rakenteen monipuolisuutena ja lahoppuun määrän lisääntymisenä metsissä. Monimuotoisuusarvojen turvaaminen metsien hoidossa, on kirjattuna vuonna 2010 kaupungin hallituksessa hyväksyttyihin Helsingin kaupungin Luonnonhoidon linjauksiin (Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2011). Uuden luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 mukaisesti perustetaan kaksi uutta metsäistä luonnonsuojelu-aluetta Keskuspuistoon.

2.9 Keskuspuiston metsät

Keskuspuiston metsät poikkeavat talousmetsistä monessa suhteessa. Niiden hoito on ollut pienipiirteistä ja sitä ovat ohjanneet virkistysmaisema- ja luontoarvot. Metsät ovat puustoltaan talousmetsiä iäkkäämpiä ja puulajisuhteiltaan monipuolisempia. Metsät ovat myös selvästi talousmetsiä kerroksellisempia eli samalta alueelta löytyy usein eri-ikäisiä ja kokoisia puita ja pensaita. Lahoppuuta on Keskuspuistossa myös selvästi enemmän kuin talousmetsissä. Keskuspuistossa on talousmetsiä runsaammin ulkoilureittejä ja polkuja niin kuin ulkoiluun ja virkistykseen tarkoitettulla alueella kuuluukin olla. Keskuspuiston metsät ovat luonnonarvoiltaan monimuotoisia ja niistä löytyy myös erilaisia luonnonsuojeluarvoja.

2.9.1 Kasvupaikkaluokat

Kasvupaikkaluokat kuvaavat maapohjan ravinteisuutta ja metsäkasvillisuuden rehevyyttä

Kuva 2.8.2 Keskuspuiston metsäluonto on monimuotoista.

lehtojen sijoittuessa kaikkein runsasravinteisimmille kasvupaikoille ja kallioalueiden kaikkein karuimmille. Keskuspuiston metsien kasvupaikkaluokat vaihtelevat maaston topografian ja maaperän sekä vesitalouden vaihdellessa. Rehevimmät lehtoalueet ovat pääosin aikaisemmin olleet raivattuina pelloiksi. Sitten ne ovat metsittyneet luontaisesti tai niille on istutettu puustoa. Näitä alueita sijaitsee mm. Maunulan majan pohjoispuolella. Osa rehevistä lehdoista sijoittuu kallioalueiden ja rinteiden kosteisiin notkelmiin, joihin on kertynyt ravinteita sadevesien huuhtomana. Yleisimmät metsien kasvupaikkaluokat Keskuspuistossa ovat lehtomainen kangasmetsä, tuore kangasmetsä ja lehto. Osa metsäalueista on soistumia tai suota kuten Haltialan lehtokorpialueella Keskuspuiston pohjoisosassa, jonka luonnontilaisuus on pikku hiljaa palautumassa kun aluetta

on kaupungin toimesta alettu ennallistaa vuodesta 2006 vanhoja ojaia tukkimalla.

2.9.2 Metsien puulajit

Kuusivaltaiset sekametsät vallitsevat monia osia Keskuspuistosta. Sekametsät ovat monipuolisia ja kestävämpiä erilaisille ympäristömuutoksille kuin yhden puulajin metsät olisivat. Sekametsärakenne on myös monesti luonnon monimuotoisuuden kannalta yhden puulajin metsää parempi. Kuusten lisäksi yleisimpiä pääpuulajeja Keskuspuistossa ovat mänty ja rauduskoivu. Yleisiä ovat lisäksi hieskoivu, haapa, terva- ja harmaaleppä ja raita. Pajuja, tuomea ja pihlajaa esiintyy runsaasti metsien alemmassa latvuserroksessa ja vesakkona. Metsissä kasvaa myös jaloja lehtipuita kuten vaahteraa, tammia sekä joitakin istutettuja vuorijalavia ja saarnia. Keskuspuistoon on historian kuluessa istutettu myös ulkomaisia puulajeja kuten lehtikuusta, sembramäntyä, serbiankuusta ja douglaskuusta erityisesti Niskalan arboretumin, mutta myös muualle Keskuspuis-

ton alueelle Jakob Kavaleffin toimesta viime vuosisadan alussa.

2.9.3 Metsien ikärakenne

Keskuspuiston metsissä vallitsevat monin paikoin varttuneet ja vanhat metsät. Nämä ovat iältään keskimäärin 60–100 vuotta, osa tätä vanhempiakin. Yli 120-vuotiaita metsiköitä on Helsingissä kuitenkin melko vähän, mihin on vaikuttanut metsien käytön ja hoidon historia mm. sota-ajan polttopuuhaakkuut. Metsien hoidon tavoitteena on sotien jälkeen ollut kasvattaa metsissä mahdollisimman paljon järeitä puita samalla kun metsien uudistumisesta on huolehdittu. Monella metsäalueella on tästä syystä yksittäisiä vanhoja yli 100-vuotisia puita ja niiden sekapuustona näitä nuorempaa puustoa.

2.9.4 Metsien elinvoimaisuus

Keskuspuiston vanhimmat kuusi- ja rauduskoivuvaltaiset metsiköt ovat saavuttaneet noin

Kuva 2.9.1. Haltialan lehtokorpea ennallistetaan.

100–120 vuoden iän. Suuri osa näissä metsissä yleisesti esiintyvistä puista on vielä hyväkuntoisia, mutta on myös havaittavissa alueita, joilla puut ovat alkaneet heikentyä ja kuolla pystyyn. Rauduskoivuissa puiden ikääntyminen näkyy lehtimassan vähenemisenä ja kuolleina oksina. Kuusissa taas on alkanut ikääntymisen myötä näkyä kasvun ja elinvoiman heikentymistä, minkä merkkienä ovat alkava neulaskato sekä runkojen pihkavuodot. Ikääntyvät ja heikentyvät puut eivät kestä tuulten vaikutusta nuorempien tapaan, mistä syystä niiden kaatumisriski kasvaa.

Ikääntymisen aiheuttaman heikentymisen lisäksi on tarkasteltava puustoon kohdistuvia sien- ja hyönteistuhoja. Kuusia vaivaa Keskuspuiston alueella yleisesti esiintyvä juurikäpälä – lahottajasieni, joka salakavalasti lahoaa puun ydintä sitä heikentäen, vaikka päälle päin ei vielä vaurioita näkyisikään. Tämä heikentää kuusten kestävyttä, mistä syystä niiden kaatumisriski kovilla tuulilla kasvaa. Kuusien juuristojen

Kuva 2.9.2 Keskuspuiston haapasekametsää.

kuntoa on paikoin heikentänyt myös maaston kuluminen. Viimeisimpänä vaivana ikääntyville kuusille on tullut Keskuspuistossa esiintyvä kirjainpajajämsä – kovakuoriaisen aiheuttama tuhoriski. Lämpiminä kesinä, jos metsissä on tapahtunut edellisenä syksynä ja talvena kuusiin kohdistuneita myrskytuhoja, kyseinen tuhohyönteinen voi pystyä massalisääntymiseen, jonka seurauksena vanhat ja heikentyneet kuuset voivat kuolla yhden kasvukauden aikana. Edellä mainittujen puuston heikentymisten ja sairauksien sekä tuhoriskien vaikutus on vähäisempi sekametsissä ja eri-ikäisrakenteisissa metsissä, joissa esiintyy sekä muita puulajeja että nuorempaa puustoa.

Pitkäikäisempien ja kestävämpien mäntymetsien ja jalopuiden sekä nuorempien sekametsien tilanne on edellä kuvattuja vanhoja kuusimetsiä parempi. Mitään merkittäviä tuhoja tai

Kuva 2.9.4.1 Vanhojen heikentyvien kuusten kaatumisriski kasvaa.

tuhoriskejä ei niissä ole tämän suunnitelman maastohavaintoja tehtäessä ollut havaittavissa.

2.9.5 Metsäluonnon kulutuskestävyys ja pintakasvillisuuden muuntuminen

Keskuspuiston runsas ulkoilukäyttö kuluttaa paikoin haitallisesti metsien pintakasvillisuutta. Tämä näkyy maastossa runsaina polku-urina ja paikoin leveämpinäkin paljaaksi kuluneina alueina. Paikoin metsäkasvillisuus sopeutuu kulutukseen ja kasvilajisto muuntuu kulumista kestävämmäksi heinälajistoksi. Tällöin alkupe-
räinen metsäkasvillisuus väistyy. Herkästi kuluvat kasvilajit kuten kanerva korvautuu heinälajistolla kuivemmilla kasvupaikoilla. Kallioalueiden poronjäkälet eivät kestä kulumista vaan korvautuvat sammalilla tai katoavat kokonaan. Koirien ulkoiluttaminen näkyy paikoin metsäkasvillisuuden muuntumisena ulkoilureittien varsilla. Näillä kohdilla varvut korvautuvat typensuosijakasveilla mm. nokkosella ja heinillä.

Maaston lievä kuluminen ja polkujen muodostuminen on luonnollinen ilmiö ulkoilualueilla, eikä se useimmiten vähennä alueiden virkistyskäyttöarvoa. Muuntunut kasvillisuus on myös monin paikoin virkistyskäyttöön sopeutunut-

ta. Kallioalueet ovat suosittuja oleskelualueita. Niiden luontainen jäkäläkasvillisuus on yleisesti kadonnut paljastaen kalliopinnan tai muuntunut kulutusta kestävämmäksi heinävaltaiseksi ja sammaleiseksi.

Haitallista kuluneisuudesta tulee silloin, jos ulkoilukäyttö ohjautuu herkille kasvupaikoille kuten lehtoihin tai kosteikkoihin. Näiden kasvillisuus ei kulumista kestä tai muunnu kestävämmiksi lajeiksi vaan maaperä paljastuu ja muuttuu kosteaksi mudaksi. Tällöin myös luonnon monimuotoisuus kärsii. Näillä kuluneisuuden kannalta ongelmallisilla kohteilla tulee kulumista kanavoida pois alueelta, että kasvillisuus pystyisi palautumaan. Kuluneisuutta aiheuttaa maastossa kävelyn ja juoksun lisäksi maastopyöräily, paikoin jopa mopoilla ja mönkijöillä ajo. Ulkoilun ohjaaminen luonnon kestävyden parantamiseksi on tärkeä osa Keskuspuiston luonnonhoitoa, minkä merkitys tulee vielä kasvamaan kun alueiden käyttö lisääntyy.

2.10 Metsäekosysteemi ja ilmastomuutos

Metsäekosysteemin muuttuminen ilmaston muuttuessa on hidas prosessi. Ilmastomuutoksen mukanaan tuomat haasteet metsien elinvoimaisuudelle tulee ottaa huomioon samalla kun metsiä tulisi ylläpitää sekä monipuol-

lisena ulkoiluympäristönä että monimuotoisena metsäekosysteeminä. Metsien hoitoa toteutetaan pienipiirteisesti ja luontaisen uudistamisen menetelmin. Tämä tarkoittaa samalla paikallisen kasvi- ja puualkuperän käyttöä. Ilmastomuutoksen edetessä, paikallisen alkuperän käytössä on riskinsä, koska paikallinen alkuperä on sopeutunut parhaiten nykyisiin ilmastolosuhteisiin. Paikalliset puu- ja kasvi-alkuperät voivat sopeutua muuttuvaan ilmastoon vain hyvin hitaasti. Etelä-Suomea koskevat ilmastomuutosennusteet näyttävät etenkin kesäaikaisen kuivuuden lisääntymistä, mikä metsäpuidemme kohdalla on riski etenkin kuusen elinvoimaisuudelle. Samoin lämpimien säiden myötä lisääntyvät hyönteistuhot (kirjanpajana) ovat kohdistuneet kuusiin, mikä riski jatkossa voi lisääntyä alueen kuusivaltaisuuden vuoksi. (Puttonen 2016)

Ilmasto muuttuu ennusteiden mukaan Suomessa myös talvella – lumen sijaan sataa vet-

tä, routaa ei välttämättä synny ja pintajuuristen puiden kuten kuusten kaatumisvaara kasvaa kovilla myrskytuulilla. Rankkasateet aiheuttavat metsien tulvimista, jolloin puiden juuret joutuvat hapettomaan tilaan ja mm. kuusi kärsii.

Ilmaston lämpenemisen vaikutukset Keskuspuiston metsien terveyteen ovat tulleet näkyviin pidempien kesäisten kuivuusjaksojen ja lisääntyneiden myrskytuhojen myötä. Myös metsätuhojen riski kasvaa.

2.11 Niityt ja maisemapellot

Vaikka Keskuspuisto mielletään pitkälti metsäisenä alueena, löytyy sieltä myös avoimia alueita: niittyjä, peltoja ja laidunmaita – erityisesti Haltialan alueelta. Keskuspuiston etelä- ja keski-osassa pienialaiset niittyalueet keskittyvät Pasilan ja Maunulan alueilla viljelyspalstojen tuntumaan. Nämä alueet ovat aiemmin olleet melko laaja-alaisia maatalousalueita – viljelysmaita ja laitumia. Vanhoja viljelysalueita on metsitetty tai ne ovat luontaisesti metsittyneet erityisesti Maunulan majan ympäristössä. Alueelle on jäänyt joitakin yksittäisiä niittykohteita, jotka

*Kuva 2.9.5 Kallioalueet ovat suosittuja ulkoilu-
paikkoja.*

Kuva 2.11.1 Näkymä maisemaniitylle.

ovat enimmäkseen savimaiden reheviä tuoreita niittyjä. Kallioalueilla on kuivia niittyjä ja keitoja, jotka pysyvät suurimmaksi osin avoimina ilman hoitotoimenpiteitä.

Keskuspuiston arvoniitty inventoitiin vuonna 2006 ja sen jälkeen niitä on vähitellen kunnostettu ja otettu säännöllisen hoidon piiriin. Keskuspuiston raitin varrella, junaradan pohjoispuolella, on pieni arvoniitty (hoitoluokka C5), ”Keskuspuiston pieni keto”. Kedon kasvilaji on monipuolinen. Keto kunnostettiin vuonna 2006 ja otettiin säännöllisen hoidon piiriin. Haltialan alueella esiintyy useita arvokkaita niittyalueita: Pitkälän luonnonsuojelualueen tuntumassa sijaitseva ”Pitkälän keto”, Niskalan ja Haltialan tilojen väliin jäävä mäenranta-alueen rinteellä ”Kellarimäen keto” sekä Ruutinkosken luonnonsuojelualueelle sijoittuva rehevä ranta-niitty. Ruutinkosken rantaniittyjen maisemanhoitajana toimii Haltialan tilan karja. Pitkälän keto ja Kellarimäen keto kuuluvat Uudenmaan arvokkaisiin pe-

rinnebiotooppikohteisiin. Niissä esiintyy useita harvinaisia ja uhanlaisia kasveja. Ketoalueita on kunnostettu vähitellen vuodesta 2006 lähtien.

Helsingin laaja-alaisimmat peltoalueet sijaitsevat Haltialan tilan ympäristössä. Haltialan tila kotieläimien ja laidunympäristöineen on monien kaupunkilaisten, päiväkotien ja koululaisryhmien suosittu retkikohde. Tilan eläimet, tilalla toimiva kahvila-ravintola ja maalaismaisemat ovat houkuttelleet kävijöitä myös Vantaan puolelta ja kauempaakin.

2.12 Eläimistö

Keskuspuistossa on runsas eläimistö. Metsäalueilla tavataan tavanomaista suomalaista eläinlajistoa kuten mm. oravia, metsäjäniksiä, rusakkoja, kettuja, metsäkauriita, märeitä ja joskus myös hirviä. Haltialan aarni-alueen vieressä on pienialainen riistapello metsäkauriiden ruokailupaikaksi. Uutena tulokkaana Keskuspuistoon on saapunut liito-orava, mille löytyykin monia sopivia metsiä.

Kaneja on runsaasti Keskuspuiston laitamilta olevilla omakotialueilla mm. Pakilassa ja Pirk-

Kuva 2.11.2 Haltialan hevoslaidun.

kolassa. Kaninkoloja on paljon esim. vanhoissa linnoituskaivannoissa myös metsäalueilla. Samoin kaneja elelee metsittyneillä, entisillä viljelysmailla mm. Maunulanmetsän alueella. Lisäksi kaneja on ollut runsaasti esim. useilla Ruskeasuon alueilla, usein puistomaisten alueiden, kenttien, palstaviljelyalueiden liepeillä ja myös metsissä. Kanien laajempaa levittäytymistä Keskuspuistossa rajoittaa petoeläinten ja -lintujen runsas määrä metsäalueilla. Metsissä nimittäin pesii eri pöllölajeja ja mm. kanahaukkoja kettujen lisäksi.

Pitkäkosken ja Haltialan pohjoisosissa ja Vantaanjoen varsilla on lepakoiden elinalueita. Samoilla rannoilla viihtyvät myös saukot.

Keskuspuistossa on runsas havusekametsille tyypillinen linnusto ja käytännössä lähes ko-

ko Keskuspuiston alue on linnustollisesti arvokasta aluetta. Karttapalvelun Luontotietojärjestelmässä on linnustoalueiden ja tarkempien lintulajiluetteloiden lisäksi esitetty lepakkoalueet sekä matelija- ja sammakkoalueet kohde- ja lajitietoineen.

2.13 Vesistöt ja pienvedet

Vantaanjoen vesialue on Natura-aluetta. Vantaanjoessa esiintyy luontodirektiivin suojelema vuolejokisimpukka. Keskuspuistossa virtaavat Haaganpuro ja Näsinoja ovat arvokkaita pienvesiä, joissa uhanalaiset meritaimenet kutevat, ja joita on niitä silmälläpitäen paikoin kunnostettu. Purot ja kosteikot ovat luonnon arvokohteita, jotka on esitetty Luontotietojärjestelmässä. Niillä viihtyy monia kosteikkojen eläinlajeja kuten sammakoita ja rupikonnia.

Kuva 2.13.1 Haaganpuro.

3 Luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma

3.1 Suunnitelman tavoitteet

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon tärkein tavoite on turvata ja ylläpitää sitä edelleen turvallisena, viihtyisänä ja monipuolisena ulkoilualueena. Tämä toive on tullut laajasti esille suunnitelman laadinnan aikana kootussa asukaspalautteessa. Keskuspuiston metsien hoitoon on oltu tyytyväisiä ja sen toivotaan jatkuvan edelleen samalla linjalla kuin tähänkin asti. Toinen tärkeä tavoite on turvata Keskuspuiston luontoarvot ja lisätä suunnitelmallisesti luonnon monimuotoisuutta.

Luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman tavoitteena on kehittää Keskuspuistoa luonnoltaan monimuotoisena, maisemiltaan kauniina, viihtyisänä, kestäväenä ja turvallisena ulkoilu- ja virkistysalueena. Hyvinvoiva helsinkiläinen ja häntä tukeva terveyttä edistävien liikuntamahdollisuuksien lisääminen on yksi Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 tavoitteista: ”Liik-kumista edistetään yhä laaja-alaisemmin kaup-pungin tuottamilla palveluilla. Kaupunkiympä-ristöä sekä liikunta- ja kulttuuritarjontaa kehi-tetään liikkumiseen ja arkiaktiivisuuteen kan-nustavaksi tasapuolisesti eri kaupunginosissa.” Keskuspuisto monipuolisena omaehtoisenä lii-kuntaympäristönä toteuttaa tätä tavoitetta mi-tä parhaiten. Ulkoilukäytössä olevien metsien elinvoimaisuutta ylläpidetään ja metsien säily-mistä myös tulevaisuudessa ulkoilu- ja virkis-tyskäyttöä palvelevina parannetaan.

Samalla kun Keskuspuistoa kehitetään ja hoi-detaan ulkoiluympäristönä, sen luontoarvot tur-vataan ja luonnon monimuotoisuutta lisätään

suunnitelmallisesti. Tämä tavoite on myös yksi Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 ta-voitteista: ”Helsinki vaalii arvokasta luontoaan ja toimii kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Viher- ja sinialueiden ekologinen laatu, saavutettavuus ja terveysvaikutukset tur-vataan. Metsissä ja metsäisillä alueilla suunni-telmallinen monimuotoisuuden lisääminen on hoidon keskeisin tavoite.” Luonnonhoidossa tä-mä tarkoittaa sitä, että luonnon monimuotoi-suutta lisätään suunnitelmallisesti erilaisin kei-noin mm. rajaamalla arvokkaita metsäisiä elin-ympäristöjä luonnontilaisena säilytettäväksi se-kä jättämällä lahoppuuta sopiviin kohtiin. Niitty- ja maisemapeltoja hoidetaan niiden maisema-, luonto- ja virkistysarvoja parantaen.

Helsingin kaupunkistrategian tavoitteena on lisäksi, että Helsingin vesistöjen, sekä pienve-sien että rannikkovesien tilaa parannetaan ja kiinnitetään huomiota vaelluskalakantojen el-pymiseen.

Keskuspuisto on erittäin tärkeä lähiasuin-alueiden virkistysympäristö ja osa niiden iden-titeettiä. Kytkeytyessään osaksi lähialueita se korostaa niiden omaleimaisuutta. Keskuspuis-ton luonto- ja ulkoiluarvot nostavat myös näin asuinalueiden arvoa. Suunnitelman tavoitteee-na on myös ylläpitää ja kehittää näitä arvoja.

Luonnonhoidon linjauksen ja LUMO-ohjelman tavoitteet

Keskuspuiston luonnonhoito eli metsien, niitty-jen ja maisemapeltojen hoito sekä muun luon-nonympäristön hoito tehdään kaupunginhalli-tuksen 8.2.2010 hyväksymän Helsingin kau-pungin Luonnonhoidon linjauksen mukaisesti.

Keskuspuiston luonnonhoidon tavoitteet pohjautuvat luonnonhoidon linjaustavoitteisiin. Linkki julkaisuun: [Luonnonhoidon linjaus](#).

Luonnonhoidon linjaustavoitteet:

- 1 Asuinympäristöt ovat viihtyisiä, kestäviä ja turvallisia, ja ne lisäävät asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia.
- 2 Ulkoilu ympäristö on toimiva ja elämyksellinen.
- 3 Luonnonympäristön maisemakuva on korkealaatuinen ja omaleimainen.
- 4 Luonnon monimuotoisuus on otettu huomioon ja luonnonsuojelualueiden arvot säilytetty.
- 5 Metsäiset viheralueet ovat elinvoimaisia ja kestäviä ja niiden olemassaolo turvataan myös tulevaisuudessa.
- 6 Niityt, pellot, pienvedet, rannat sekä saaristo ovat monimuotoisia.
- 7 Liikenneväylien ympäristöä hoidetaan huomioiden sekä suoja- että maisemavaikutukset.

Keskuspuiston luonnonhoitoa ohjaavien Luonnonhoidon linjaustavoitteiden lisäksi Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2008–2017 (ns. LUMO-ohjelma) tavoitteet. Linkki julkaisuun: [LUMO-ohjelma](#).

LUMO-ohjelman tavoitteet:

- 1 Ekologinen verkosto ja siihen sisältyvät arvokkaan luonnon ydinalueet turvataan sekä Helsingissä että koko pääkaupunkiseudulla.
- 2 Helsingin vakiintuneen eliölajiston säilyminen turvataan.
- 3 Metsien ja soiden luontaiset piirteet sekä luonnon monimuotoisuutta ylläpitävät kasvuun ja eloperäisen aineksen hajotustoimintaan liittyvät prosessit turvataan.
- 4 Kulttuuriympäristöjen monimuotoisuus turvataan.
- 5 Vesialueiden hyvä luonnontila turvataan.
- 6 Edistetään ympäristövastuullisuutta.

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman luonnonhoidon tavoitteet on laadittu ja seuraavassa vaiheessa tehtävät osa-aluekohtaiset luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat sekä niiden toteutus tullaan tekemään Helsingin kaupungin rakennusvirastossa

vuonna 2013 laaditun Luonnonhoidon työohje – Metsät mukaisesti. Niittyjen ja maisemapeltojen vuosittaista hoitoa ohjaa vastaavasti niille laadittu työohje.

Luonnonhoidon työohjeet (linkit julkaisuihin):

- [Luonnonhoidon työohje: Metsät](#)
- [Luonnonhoidon työohje: Niityt ja maisemapelot](#)

3.2 Käyttäjäkyselyjen tulokset sekä asukas- ja sidosryhmäpalaute suunnitelmaluonnoksesta

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelmassa on otettu huomioon asukaskyselyjen tulokset sekä yleissuunnitelmaluonnoksesta ja saatu asukas- ja sidosryhmäpalaute.

Keskuspuiston käyttäjät ovat tärkein osallistavassa suunnittelussa kuultava tahokunta, jonka näkemykset ja arvovalinnat otetaan huomioon suunnittelussa. Keskuspuiston suunnittelualueella on tehty käyttäjätutkimukset vuosina 2007–2009 edellisen suunnitelmakauden päättyessä. Käyttäjäkysely tehtiin uudelleen vuonna 2015 tämän suunnitelman luonnosvaiheessa. Keskuspuiston metsien hoitoon oltiin tehtyjen käyttäjäkyselyjen mukaan tyytyväisiä. Hoidon toivottiin molempien kyselyjen mukaan jatkuvan samalla linjalla.

Käyttäjätutkimuksissa esiin tulleissa näkemyksissä näkyvät selvät päälinjaukset alueen metsien luonnonhoidosta. Käyttäjät pitävät arvossa metsäisyyttä, missä on mm. näkyvyyttä, mikä on helppokulkuinen ja turvallinen ja missä on metsän tuntu. Esimerkiksi puistomaista luonnonhoitoa ei pääsääntöisesti pidetä suotavana kuten ei myöskään täyttä hoitamattomuutta tai luonnontilaan jättämistä. Luonnonhoitoa koskevissa mielipiteissä ja näkökohdissa on luonnollisesti vaihtelua ja etenkin yksittäisten kohteiden hoitamisessa. (Puttonen 2016)

Käyttäjätutkimusten mukaan kyselyihin vastanneiden pääosan mielipiteet tukevat nykyisenkaltaista luonnonhoitoa, missä taajamametsien ja niiden luonnonhoidon päätarkoitus on tuottaa monipuolisia virkistysmahdollisuuksia, ja missä samoihin luonnonhoitoperiaatteisiin on voitu yhdistää monimuotoisuuden ylläpitäminen ja lisääminen sekä arvostetut met-

sä- ja peltomaisemat. Hoitamattomuuteen perustuva metsäluonto ei taasen näyttäisi olevan alueiden käyttäjien haluama metsä. (Puttonen 2016)

Yleissuunnitelman luonnoksesta saatu palaute

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman luonnoksesta saatua asukas- ja sidosryhmäpalautetta koottiin järjestämällä syksyn 2015 aikana asukas- ja sidosryhmäkokouksia sekä tekemällä kyselyt luonnoksen aineistosta internetissä ”Kerro kartalla”-ohjelmalla (1.10.–15.11.2015). Kommentoitavana luonnosmateriaalina oli esillä suunnitelmaselostus sekä luonnonhoidon toimenpidetarpeita kuvaavia teemakarttoja. Suunnitelmaluonnos esiteltiin luonnonhoidon työryhmälle 30.9.2015. Suunnitelmaluonnoksesta saatuja kirjallisia kommentteja ja sidosryhmiltä saatua palautetta sekä ”Kerro kartalla”-nettikyselyn karttakommentteja on analysoitu erillisessä vuorovaikutusraportissa, joka on luettavissa suunnitelman liitteessä 2.

Maastokysely suunnitelmaluonnoksesta 2015

Suunnitelman luonnosvaiheessa syksyllä 2015 järjestetyllä maastokyselyllä kerättiin tietoa alueen käytöstä ja laadusta sekä vastaajien mielipiteitä luonnoksessa ehdotettuja toimenpidetarpeita kohtaan. Maastokyselyn tekivät Helsingin yliopiston Taajama- ja virkistysalueiden metsien hoidon kurssin opiskelijat harjoitustyönä. Maastokysely toteutettiin 24.9.–4.10.2015 ja siinä kerättiin yhteensä 391 vastauslomaketta.

Maastokyselyn tulosten mukaan Helsingin Keskuspuisto on käyttäjilleen erittäin tärkeä, erityisesti sen tarjoamien päivittäisten ja viikoittaisten ulkoilu- ja kuntoilumahdollisuuksien vuoksi. Lisäksi kyselyyn vastanneet pitivät Keskuspuiston metsäisyyttä tärkeänä ja metsiin kohdistettavia hoitotoimenpiteitä, kuten metsiköiden avaruutta ylläpitäviä metsiköiden harvennuksia, yleisesti tarpeellisina. Toisaalta vastanneet toivoivat luonnonhoidon toimenpiteiden olevan pienimuotoisia ja Keskuspuiston alueen säilyvän pitkälti ennallaan. Erityisesti vastaajat painottivat, ettei aluetta saisi supistaa eikä Keskuspuistoon

tulisi rakentaa enempää. Toisin sanoen Keskuspuiston metsäisyyttä tulisi vaalia.

Alueen metsät koettiin maastokyselyn mukaan turvallisiksi, viihtyisiksi ja siisteiksi. Osa vastanneista koki metsät hieman tiheiksi, mutta toisaalta niitä pidetään myös helppokulkuisina. Alueen metsäisyyttä ja ulkoilu- ja kuntoilumahdollisuuksia arvostettiin eniten, mutta myös alueen rauhallisuus ja hiljaisuus oli hyvin arvostettua. Suurin osa vastanneista oli tyytyväinen metsäalueiden tilaan ja pieni osa vastanneista ei ollut tyytyväinen tai ei osannut sanoa.

Maastokyselyn tuloksia esitellään enemmän vuorovaikutusraportissa, joka on luettavissa suunnitelman liitteessä 2.

3.3 Metsien hoidon tavoitteet ja menetelmät

Keskuspuiston ulkoilumetsiä hoidetaan, koska ne on kaavoitettu ulkoilu- ja virkistysalueiksi, jolloin niiden tulee olla turvallisia ja viihtyisiä ulkoilu ympäristöjä. Hoidon tavoitteena on vaalia metsien luonto- maisema- ja virkistyskäyttöarvoja.

3.3.1 Luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen ja lisääminen

Keskuspuiston luonto on monimuotoista. Metsäluonnon monimuotoisuusarvot otetaan suunnittelussa ja hoitotoimenpiteissä huomioon, jolloin ne säilyvät ja lisääntyvät myös tulevaisuudessa. Näin pystytään yhdistämään sekä luonnon monimuotoisuustavoitteet että ulkoilukäytön tavoitteet Keskuspuiston luonnon ja maisemanhoidossa.

Luonnon arvokohteiden huomioon ottaminen

Luontotietojärjestelmässä olevat luonnon arvokohteet on tunnistettu ja huomioitu yleissuunnitelmassa. Kohteet huomioidaan myös seuraavassa suunnitteluvaiheessa, joka on tarkempi toteutustason (kuviokohtainen) luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmien laadinta Keskuspuiston eri alueille. Luontotiedot tarkistetaan myös ennen toimenpiteiden toteutusta.

Luonnonsuojelualueita hoidetaan erillisten hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisesti. Näiden lisäksi Keskuspuiston alueelle on suunnitelmaan rajattu luonnon monimuotoisuudel-

Kuva 3.3.1.1 Pähkinäpensaslehtoja hoidetaan kuusta poistamalla.

ta arvokkaita metsäalueita arvometsiksi hoitoluokkaan C5, jolloin ne jätetään hoidon ulkopuolelle tai niitä hoidetaan kohteen arvoja säilyttäen. Näillä alueilla esiintyy mm. vanhojen metsien arvoja tai muita erityisiä luontoarvoja. Uhanalaisten eliöiden (liito-orava, lahokaviosammal, meritaimen) esiintymispaikat huomioidaan ulkoilualueiden hoidossa.

Lahopuun jättäminen

Metsissä on kuollutta ja lahonnutta puuta sekä maapuina että pystyssä olevina kuolleina puina. Lahopuuta muodostuu jatkossakin luontaisesti metsiin kuolevien puiden myötä. Lahopuuta säästetään sekä hoidettaviin että hoidon ulkopuolelle jätettäviin metsiin. Tämä turvaa metsäluonnon monimuotoisuutta, lahottajaeliöstön elinympäristöjä sekä metsiin kuuluvan maaperän muodostumista. Ulkoilumetsissä lahopuiden jättämisessä otetaan huomioon ulkoilijoiden turvallisuus sekä maisema. Kuusikoiden myrskytuhokohteissa huomioidaan myös

mahdollinen kirjanpaina-hyönteistuhon riski, joka on tehdyn selvityksen mukaan lisääntynyt Helsingissä (Karttunen 2015).

Ulkoilualueiden metsien hoitotoimenpiteiden yhteydessä kaadetaan kuolleita puita maalahopuiksi harkittuihin kohtiin. Pystyyn jätettäviä lahopuita voidaan säästää ainoastaan syrjäisempiin metsän osiin, joissa niistä ei ole kaatumisriskiä ulkoilijoille tai kiinteistöille. Pieniläpimitaista lahopuuta voidaan jättää ulkoilualueille ilman turvallisuusriskejä. Ulkoilureittien varsilta kaadetaan kuolleita ja vaarallisia puita turvallisuussyistä. Osa kaadetuista rungoista jätetään maalahopuiksi, mikäli niistä ei ole haittaa ulkoilu- ja virkistyskäytölle.

Haitallisten vieraslajien torjuminen

Haitallisten vieraslajien torjuntatoimenpiteitä kohdistetaan ensisijaisesti Keskuspuiston arvokkaisiin luontokohteisiin. Keskuspuiston metsissä haitallisista vieraslajeista esiintyy yleisimmin jättipalsami. Se on valloittanut kasvupaikoihin mm. Maunulanpuron reunoja monilla kohdilla. Kasvin poistaminen on työlästä sen tehokkaan leviämistavan takia. Haltialassa taas esiintyy pihtakuusta, jota on poistettu laajemmalla

Haltialan metsäalueelta sinne luontaisesti kuuluvamattomana vieraslajina. Metsiin on levinnyt myös muita vieraslajeja mm. pihojen ja palstaviljelyalueiden reunoilta. Metsissä esiintyviä haitallisia vieraslajeja tulee kartoittaa luonnon- ja maisemanhoidon kuviokohtaisen jatkosuunnittelun yhteydessä ja kohdentaa niiden poistoa ensisijaisesti arvokkaisiin luontokohteisiin.

Liito-oravan huomioon ottaminen

Liito-orava kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan kielletty. Liito-oravan kuulumisen tiukasti suojeltuihin eläinlajeihin ei tarkoita, etteikö liito-oravan elinalueella voisi lainkaan käsitellä puustoa tai ettei alueelle voisi perustaa esimerkiksi ulkoilureittiä. Toimenpiteet ovat mahdollisia, jos liito-oravan esiintymistä alueella ei vaaranneta, eikä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja hävitetä tai heikennetä. (Lammi ja Routasuo 2016, Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2017). Ydinalueiden lisäksi Keskuspuiston metsien hoidon yhteydessä tulee varmistaa se, ettei metsäinen ja puustoinen yhteys pohjoisesta etelään katkea liikenneväylien kohdalla. Tämä tarkoittaa sitä, että väylien reunoilla tulee säilyttää jatkossakin riittävä määrä kookkaita puita, että liito-orava pääsee liitämään niiden yli.

Helsingin ympäristökeskuksen Esa Lammilla ja Pekka Routasuolla vuonna 2016 teettämän selvityksen mukaan liito-oravien säilyminen ei edellytä metsänhoitotoimia, mutta oikein toteutetuista toimenpiteistä ei ole lajille haittaa, jonka liito-oravan menestyminen Helsingissä hyvin osoittaa. Mahdolliset metsänhoitotoimet ydinalueilla vaihtelevat aluekohtaisesti. Yleisperiaatteena selvityksen karttoihin rajatuilla ydinalueilla voidaan pitää seuraavaa:

- Ydinalueilla tehtävät harvennukset ja pienpuuston hoito tulee toteuttaa ELY-keskuksen tai Helsingin ympäristöviranomaisen hyväksymällä tavalla.
- Liito-oravan pesäpuut ja muut kolopuut lähiympäristöineen säilytetään (luonnonsuojelulain mukainen velvoite).
- Säilytetään puut, joiden tyveltä on löydetty liito-oravan jätöksiä. Jos liito-oravan käyttämän puun kaataminen on välttämätöntä,

Kuva 3.3.1.2 Lahopuuta jätetään hoidettaviin ulkoilumetsiin.

tulee varmistaa, ettei puussa ole liito-oravan käyttämiä pesäkoloja tai risupesä.

- Ydinalueiden puustoa ei harvenneta, eikä pienpuustoa poisteta.
- Yksittäisten huonokuntoisten puiden poisto ja ulkoilureittien reunapuuston käsittely eivät heikennä liito-oravan elinoloja.
- Liito-oravat suosivat haavikoissa ja muilla lehtipuuvaltaisilla alueilla sellaisia lehtipuita, joiden vieressä kasvaa yksi tai useampi suojaava tarjoava kuusi. Isojen haapojen vieressä kasvavat suojaavat tarjoavat kuuset tulisi metsiä hoidettaessa säilyttää jättämällä haapojen ympäriltä haavan latvuksen verran pienpuustoa käsittelemättä.
- Yksipuoliseen lehtipuustoon ei tulisi pyrkiä liito-oravan ydinalueiden lähellä.
- Pienaukot (läpimitta alle 40 m) metsämaastossa eivät heikennä liito-oravan liik-

kumismahdollisuuksia, mutta niitä ei tule tehdä liito-oravan ydinalueille.

- Liito-oravalle tärkeitä ovat suuret kuuset, haavat, vanhat (yleensä jo osin ränsistyneet) raidat sekä kosteilla paikoilla kasvavat isot lepät, joita tulisi suosia myös ydinalueiden lähellä.

Muita monimuotoisuuden huomioon ottamisen keinoja

Monimuotoisuutta turvataan ja lisätään monin erilaisin keinoin ulkoilualueiden luonnon- ja maisemanhoidon yksityiskohtaisessa kuviokohtaisessa suunnittelussa ja hoitotoimenpiteiden toteutuksessa. Tavoitetta toteutetaan ulkoilumetsien hoidossa mm. suosimalla metsähoidossa eri puolajien muodostamia sekametsiä, koska ne ylläpitävät eri lajistoa. Metsien hoidossa suositetaan sopivilla kasvupaikoilla erityisesti haapaa, raitaa ja jaloja lehtipuita. Hoitotoimenpiteissä huomioidaan eri eliölajien elinvaatimuksia esimerkiksi säästämällä tiheiköitä eläinten suoja- ja pesimispaikoiksi. Myös vanhoja järeitä puuyksilöitä säästetään. Kerrokselliset metsäreunat ja metsäsaarekkeet ovat useiden eliölajien suoja- ja pesäpaikkoja, joita säästetään. Metsähoidossa säästetään kosteikot ja pienpurojen varret mahdollisimman luonnontilaisina, eikä kosteikkoja ojiteta.

3.3.2 Metsien hoitotoimenpiteiden tarve ja metsänhoitomenetelmät

Hoitotoimenpiteiden tarpeessa olevien metsäalueiden määrää on arvioitu. Luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman mukaisesti suunnittelualueella on:

- Ulkoilumetsäalueita, joilla on toimenpiteitä suunnitelmakaudella, on n. 255 ha, joka on 43 % metsäpinta-alasta (600 ha).
- Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi luonnontilaisina säilytettäviä metsiä on yhteensä 245 ha, joka on 41 % metsäpinta-alasta (600 ha). Tästä luonnonsuojelualueita tai luonnonsuojeluohjelman mukaisesti suojeltavia alueita on 191 ha ja arvometsiä (C5 hoitoluokka) 54 ha.

Metsien suojelutavoite on tässä luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelmassa suu-

rempi ja hoitotoimenpidetarpeessa olevien metsien määrä pienempi kuin edellisissä Keskuspuiston hoitosuunnitelmissa. Metsänhoitotoimenpiteitä tehtiin edellisten Keskuspuiston luonnonhoitosuunnitelmien 1998–2007 mukaisesti 341 hehtaarin alueella, joka oli 56 % silloisesta suunnittelualueen metsäpinta-alasta (614 ha). Luonnontilaiseksi suunnitelman mukaan jätettiin 74 hehtaaria metsiä, joka oli 12 % silloisesta suunnittelualueen metsäpinta-alasta.

Metsien hoidossa käytettävät menetelmät ovat pienipiirteisiä ja luonnonmukaisia. Metsänhoitomenetelmät ovat kuvattuna rakennusviraston julkaisemassa luonnonhoidon työohjeessa: [Luonnonhoidon työohje: Metsät](#). Ne on laadittu luonnonhoidon linjaustavoitteiden ja LUMO-ohjelman tavoitteiden mukaisesti yhdessä luonnonhoitoon osallistuvien muiden hallintokuntien sekä luontojärjestöjen kanssa.

Metsien hoitotoimenpiteet kohdistetaan pääsääntöisesti ulkoilureittien varsille ja muille intensiivisesti käytettäville alueille. Keskuspuistossa on tiheä ulkoilureittiverkko varsinkin alueen eteläosassa aina Paloheinän majan korkeudelle saakka. Näillä alueilla ei juurikaan jää laajempia metsäalueita reittiverkostojen lähialueiden ulkopuolelle. Monilla paikoin näillä alueilla ulkoiluun runsaasti myös reittien ulkopuolella, minä voi havaita tiheästä polkuverkostosta. Paloheinä ja Haltialan alueella sen sijaan on laajoja metsäalueita ulkoilureittien ulkopuolella ja sinne on myös tästä syystä ollut edullista perustaa uudet luonnonsuojelualueet.

Hoitotoimenpidetarve kohdistuu reittien varsien lisäksi heikentyneisiin vanhoihin ulkoilumetsiin. Näillä kohteilla tehtävien toimenpiteiden tavoitteena on turvata ulkoilun turvallisuus kaatamalla huonokuntoiset puut ja uudistamalla metsää pienipiirteisesti siten, että metsän tuntu ja monipuolinen eri-ikäinen puusto säilyy.

Metsien hoidossa on jo edellisillä suunnitelmakausilla käytetty eri-ikäisrakenteisten metsien hoidon tekniikoita. Tämä näkyy monien metsien rakenteessa. Ne ovat monipuolisia eri puulajeja sisältäviä sekametsiä, joissa on eri-ikäistä puustoa. Vallitsevan kookkaan puuston lisäksi metsissä on välipuustoa ja alikasvosta eli nuorempaa puustoa ja taimia. Keskuspuistossa

on myös paljon vanhenevia kuusikoita, joiden puusto on melko saman ikäistä. Niiden kunto on paikoin heikentynyt. Metsien eri-ikäisrakenteen saavuttaminen vaatii systemaattista eri-ikäisrakennetta tukevaa hoitoa sekä niillä metsäalueilla, joilla sitä on jo kehittynyt, että niillä alueilla, joille sitä pyritään luomaan.

Metsien eri-ikäisrakenteeseen tähtäävässä hoidossa pyritään siihen, että ne sisältävät eri-ikäisiä ja kokoisia puita ja puustoryhmiä. Tämä onnistuu helpoimmin sellaisissa metsissä, joissa halutut puulajit pystyvät uudistumaan luontaisesti vanhemman puuston lomaan.

Eri-ikäisrakenteisen metsän hoidossa on tärkeää, että metsän kookkaampaa ja vanhempaa puustoa pidetään riittävän väljänä tai ryhmittäisenä, jolloin uusien taimien syntyminen ja kasvu onnistuvat metsän sisässä. Tätä voidaan valmistella jo varttuvan metsän harvennuksissa tekemällä metsään väljempiä kohtia luontaisen taimiaineksen kasvua varten. Eri-ikäisen metsän kasvatuksessa kookkaampia puita voidaan poistaa yksitellen tai latvusaukkoja tehden tai uudistamalla metsää pienaukolla istuttaen. Näitä eri käsittelymenetelmiä voi-

Kuva 3.3.2.1 Kuusi uudistuu luontaisesti metsän sisällä oleviin pieniin latvusaukkoihin.

daan vaihdella puuston, kasvupaikan ja maastonmuotojen mukaan. Syntyviin aukkokohtiin ja vanhemman väljennetyn puuston alle voidaan myös istuttaa taimia.

Eri-ikäisrakenteinen metsä on luonnon monimuotoisuuden kannalta tasaikäistä metsää parempi hoitomalli. Tämä johtuu mm. siitä, että metsään on mahdollista jättää hoitohakkuiden yhteydessä jatkuvasti sopiva määrä lahoppuuta ylläpitämään sillä viihtyvää lajistoa. Varttunutta metsää ja sen alla kasvavaa nuorta pienpuustoa harventamalla aikaansaadaan vaihtelevaa ja kerroksellista metsäkasvillisuutta tiheikköineen, mikä on tärkeää linnustolle ja eläimistölle.

Myös sellaisia metsien kasvatusmenetelmiä, joissa yksittäiset puulajit vallitsevat, voidaan käyttää kohteesta riippuen. Esimerkiksi kuivemmillä mäntyjen vallitsemilla kasvupaikoilla tai pienialaisissa peltojen reunojen haavikoissa. Nämä kohteet tuovat vaihtelua ulkoiluympäristöön ja maisemakuvaan.

3.3.3 Metsien hoidon tavoitteet ilmastomuutokseen sopeutumisessa

Taajamametsien sopeutumista ilmaston muutokseen ja tulevien metsien elinvoimaisuutta edistävät parhaiten aktiiviset metsänhoitotoimenpiteet, joista muutamia sovelletaan jo nyt Helsingin kaupungin virkistysmetsien luonnonhoidossa. Keskuspuiston alueen metsien suhteellisen suuri kuusiosuus tulee ottaa huomioon metsiköiden luonnonhoidossa. Metsiköiden puulajistoa tulisi lisääntyvän kuusille aiheutuvan tuhoriskin takia edelleen monipuolistaa ja ohjata sekapuustoisemmaksi. Luonnontilaisuuden suosiminen helposti ylläpitää kuusivaltaisuutta, mikä vuosikymmenien kuluessa voi heikentää metsikön ilmastoon sopeutumista. Alueella yleisesti esiintyvä juurikäpö heikentää myös kuusikoiden elinvoimaisuutta. Varttuneiden kuusimetsien pienipiirteisillä hoitotoimilla voidaan ylläpitää puiden elinvoimaisuutta pidempään, samalla pyrkien lisäämään muiden puulajien määrää. (Puttonen 2016)

Edellisessä kappaleessa mainituista kuusta koskevista ilmaston muutokseen liittyvistä ongelmista huolimatta kuusta on hyvä jatkossakin kasvattaa ja ylläpitää sekametsissä sille sopivilla kasvupaikoilla siinä missä muitakin puulajeja. Eri-ikäsrakenteisiin sekametsiin pyrkivä metsänhoito parantaa metsien sopeutumiskykyä ilmaston lämpenemisen vaikutuksiin. Sekametsärakenne vahvistaa monilajisuudessaan metsien kykyä selviytyä mahdollisista yksittäisiin puulajeihin kohdistuvista tuhoista. Puuston vaihteellinen uudistaminen eri-ikäsrakenteisen metsänhoidon keinoin säilyttää metsien peitteisyyttä ja varmistaa uusien puusukupolvien syntymistä hoidettaviin ulkoilumetsiin. Molemmat edellä mainitut keinot parantavat Keskuspuiston vanhojen kuusikoiden tilannetta niiden heikentyessä puuston vanhenemisen ja ilmastomuutoksen vaikutuksen seurauksena.

Jalojen lehtipuiden suosiminen metsien ja pienpuuston hoidossa lisää lämpimämpään ilmastoon sopeutuvien puulajien määrää metsäkasvillisuudessa. Kestävä ja uudistuva puusto sitoo kasvaessaan ilman hiilidioksidia, mikä omalta osaltaan hidastaa ilmaston lämpenemistä. Kaupunkimetsien hoito peitteisinä ja pienipiirteisesti uudistuvina tukee myös tätä tavoitetta.

3.3.4 Metsämaiseman hoidon tavoitteet

Metsäinen maisema vallitsee Keskuspuistossa. Ulkoilureiteiltä näkyvä lähimaisema on monin paikoin varttunutta tai vanhempipuustoista sekametsää, jonka alla on tiheydeltään vaihtelevaa nuorta lehti- tai havupuustoa. Maisemakuva on kautta Keskuspuiston melko samankaltaista sulkeutunutta metsämaisemaa. Näkymiä avoimeen maisemaan tarjoutuu ainoastaan Haltialan ja Niskalan peltoalueiden reunoilla kulkevilta ulkoilureiteiltä tai muutamilta palstaviljelyalueiden tai niittyjen reunoilta.

Metsäalueiden lähimaiseman hoidon tavoitteena on lisätä ulkoilureittien varsille maisemallista vaihtelua ja monipuolisuutta. Tällä hetkellä monessa kohtaa Keskuspuistossa näkymä reitiltä metsän sisään on umpeen kasvanutta ja monotonista. Vaihtelua saadaan harventamalla pienpuustoa ja jättämällä siihen paikoin tiheämpiä kohtia. Eri puulajeja voidaan tuoda vaihtelevasti esiin pienpuustoa harvennetaessa mm. ottamalla jalopuiden taimia esiin sekä vaihtelemalla havupuiden ja lehtipuiden runsautta. Myös kookkaampaa puustoa harventamalla saadaan aikaan vastaavanlaista vaihtelua ja näkymiä metsän sisään reiteiltä. Lähimaiseman hoidolla voidaan säädellä näkymiä metsästä rakennettujen ympäristöjen tai avointen maisematilojen suuntaan. Säästämällä ja hoitamalla puustoryhmiä ja alikasvoksena kasvavaa nuorempaa puu- ja pensaskasvillisuutta voidaan epätoivottuja näkymiä sulkea ja vastaavasti toivottuja näkymiä avata.

Tavoitteena on säilyttää metsissä metsän tuntu eli tehdä harvennukset säilyttäen metsäkasvillisuuden kerroksellisuus sellaisena, että liikenneväylät tai rakennukset eivät tule liaksi esiin ulkoiluympäristössä. Tällöin metsissä on ulkoilijan hyvä rauhoittua ja rentoutua.

Metsän reunat ovat tärkeitä kaukomaisemassa. Niiden hoidon tavoitteena on sulkeutunut, monikerroksinen ja luonnollinen metsänreuna kohdilla, joilla ulkoilureittejä ei kulje metsän reunavyöhykkeellä. Tällöin puustoa hoidetaan harventamalla sitä kaikista puuston läpimittaluokista ja tekemällä samalla periaatteella pienpuuston harvennus. Monikerroksinen reunavyöhyke on tärkeä linnustolle ja eläimistölle. Peltoalueiden ja niittyjen reunoilla kulkevilla ulkoilureiteillä on tavoitteena ylläpitää näkymiä

avoimeen maisemaan. Tämä on tärkeä tavoite erityisesti Haltialan ja Niskalan peltoalueiden reunoilla kulkevilla reiteillä, kuten Kuninkaan-tammentiellä. Näillä kohdin tulee reitin ja peltoalueen välistä puustoa ja vesakkoa poistaa säännöllisesti, paikoin jopa vuosittain.

Reittien varsin hoito on keskeistä lähimaise-man hoitoa. Siihen kuuluu piennaralueiden niitto ja näkemäesteenä olevan kasvillisuuden poisto.

3.3.5 Ulkoilua ja virkistystä palvelevat metsien hoidon tavoitteet

Keskuspuisto on Helsingin suosituin ulkoilualue, jossa ulkoillaan omatoimisesti ympärivuotisesti noin 2 miljoonan ulkoilukäynnin verran vuosittain. Ulkoilumäärän ennustetaan yhä kasvavan kaupungin väkiluvun kasvaessa. Ulkoilualueiden metsien turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä ulkoilualueiden kulkukelpoisuuden takia metsä-

alueita hoidetaan niiden kunnon heikentyessä. Myrskytuhojen yhteydessä tehdään tarvittavat kunnostustoimenpiteet ulkoilualueiden käyttö-turvallisuuden palauttamiseksi.

Kaupunki on vastuussa ulkoilualueiden ja erityisesti ylläpidettyjen virallisten ulkoilureittien turvallisuudesta metsien hoidon osalta. Heikentyneet ja kaatumisriskien kasvaessa vaarallisiksi käyvät puut kaadetaan tästä syystä pääsääntöisesti pituutensa etäisyydeltä ylläpidettyyn ulkoilureittiin nähden maaston muodot huomioon ottaen. Tämä toimenpide on tarpeen tehdä kaikilla Keskuspuiston virallisilla ulkoilureiteillä suunnitelmakauden alku- ja loppupuolella siitä huolimatta osoitetaanko kyseiselle metsäkuviolle luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmassa toimenpiteitä. Luonnonsuojelualueilla olevien ulkoilureittien lähiympäristön hoito ei kuulu em. toimenpiteisiin vaan se määritellään niille erikseen tehdyissä hoito- ja käyttösuunnitelmissa.

Ulkoilureittien risteyskohdissa näkymiä tulee hoitaa avoimina jalankulkijoiden ja nopeas-

Kuva 3.3.4.1. Näkymät ulkoilureiteiltä niityille ja peltoalueille pidetään avoimina.

Kuva 3.3.5.1 Ulkoilureittien lähiympäristöjen turvallisuutta ylläpidetään.

ti liikkuvien pyöräilijöiden turvallisuuden takia. Valaistuilla reiteillä on tärkeä poistaa valaisimien edestä kasvillisuus säännöllisesti. Talvikunnossapidettävillä ulkoilureiteillä on tärkeä ylläpitää reittikäytävän reunaa ja piennaraluetta sellaisena, että reitin auraus ja liukkauden torjunta onnistuu. Tällöin liian lähellä reittiä kasvavat puut joudutaan poistamaan.

Keskuspuistossa ulkoillaan paitsi edellä mainituilla virallisilla ulkoilureiteillä, myös runsaasti niiden ulkopuolisilla alueilla. Tämä näkyy maastoon kuluneina polkuina, joita käyttävät kävelijät, juoksijat ja maastopyöräilijät. Metsäiseen maastoon kuluneiden polkujen ulkopuolella liikutaan paljon marjastamassa, sienestämässä tai koirien kanssa. Ulkoilumetsien hoidon yhtenä tavoitteena on tästä syystä ylläpitää metsäisten alueiden kulkukelpoisuutta myös viimeksi mainittua ulkoilumetsien käyttömuotoa varten. Ilman hoitotoimenpiteitä kuten puuston tai pienpuuston harvennuksia metsät muuttui-

sivat vaikeakulkuisiksi, mikä ei vastaisi ulkoilualueiden käyttötavoitteita.

Hoidon ulkopuolelle ja samalla ulkoilukäytön ulkopuolelle jätetään vaihtelevan kokoisia pensastiheikköjä eläimistön suojapakoiksi hoidetuilla metsäalueilla. Hoidon ulkopuolelle jätetään lisäksi arvometsien hoitoluokkaan C5 rajattuja metsäalueita, joilla esiintyy luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta arvokkaita kohteita. Näilläkin metsäalueilla tulee vaaralliset puut kaataa ulkoilureittien varsilta käyttöturvallisuuden ylläpitämiseksi.

3.3.6 Metsien kulutuskestävyyden parantaminen

Ulkoilumetsien käyttö kuluttaa niiden pintakasvillisuutta, mikä näkyy polkuina. Metsän harventamisella ja pienipiirteisellä uudistamisella voidaan parantaa metsien kulutuskestävyyttä, koska tällöin maanpinnan kasvillisuus saa enemmän valoa ja kestää paremmin kasvaessaan myös kulutusta. Mustikkatyyppin kangasmetsissä mustikan kasvuolosuhteet paranevat harventamisen myötä ja sen kulutuskestävyys sekä mustikkasato paranevat. Parhaiten kulu-

tusta kestävät juuri tuoreet ja lehtomaiset kangasmetsät, mitä Keskuspuistossa onkin runsaasti. Lehtojen ja kosteikkojen kulumista voidaan ehkäistä säilyttämällä niillä tiheäkasvuisia pensaikkokulkua rajoittamassa.

Keskuspuistossa on hyvin laaja ja varsin kattava ulkoilureitistö. Hyväkuntoinen ja selkeästi opastettu sekä viitoitettu reitistö kanavoi parhaiten lisääntyvää ulkoilukäyttöä. Tällöin myös metsien kulumista voidaan vähentää. Tavoitteeseen päästään ulkoilureittien kehittämislä. Maapuiden käyttämistä kulkemisen rajoittamisessa tulee käyttää harkiten, koska monesti niitä kierretään, jolloin kuluneisuus vain leviää laajemmalle alueelle.

3.3.7 Kiinteistöjen ja katujen reunavyöhykkeiden turvallisuustavoitteet metsien hoidolle

Keskuspuiston metsäiset reunat rajautuvat useammassa kaupunginosassa asuinalueisiin, muihin kiinteistöihin ja katuihin. Näiden alueiden metsänhoidossa on tärkeä turvata kiinteistöjen käyttöturvallisuus mahdollisten kaatumisriskissä olevien ja tästä syystä vaaralliseksi muuttuneiden yksittäisten puiden tai puuryhmien osalta. Näitä puita on syytä poistaa kiinteistöjen reunavyöhykkeeltä. Sama tavoite koskee katualueita, joiden käyttöturvallisuutta ylläpidetään. Puut kaadetaan pääsääntöisesti pituutensa etäisyydeltä kiinteistöjen tai katujen reunaan nähden maaston muodot huomioon ottaen. Tämä toimenpide on tarpeellinen kaikilla Keskuspuistoon rajautuvien tonttien ja katujen reunoilla suunnitelmakauden aikana siitä huolimatta osoitetaanko kyseiselle metsäkuviolle luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmasa toimenpiteitä.

3.3.8 Yleiskaavan 2016 vaikutusten huomioonottaminen Keskuspuiston metsien hoidossa

Uuden yleiskaavan myötä tuleva rakentaminen vaikuttaa Keskuspuiston luonnonhoitoon sekä rakennettavien alueiden reunavyöhykkeillä etä laajemmilla alueilla ulkoilukäyttöpaineen kasvaessa. Rakennettavien alueiden reunavyöhykkeiden metsien kestävyys ja uuteen tilanteeseen sopeutumisen parantamiseksi niitä tulee hoitaa. Hoitotoimenpiteiden tarkempi suunnit-

telu tehdään seuraavassa suunnitteluvaiheessa osa-alueittaisissa luonnonhoitosuunnitelmissa.

Uusi metsän reunavyöhyke yleiskaavassa esitetyllä laajuudella tulee esimerkiksi lisäämään tuulen ja auringon paahteen aiheuttamaa puuston kuolemista ja puiden kaatumisriskiä. Tätä voidaan ennalta vähentää aloittamalla heikkokuntoisimpien vanhojen metsien uudistaminen ja uusien kestävämpien reunametsien perustaminen mahdollisimman aikaisin ennen rakentamisen aloittamista. Nuorempien metsien sopeutumista tulevaisuuteen monimuotoiseksi ja kestäväksi reunametsäksi voidaan parantaa hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista tehtävillä valmentavilla harvennuksilla, lisäämällä metsän kerroksellisuutta sekä puiden istutuksilla.

Keskuspuiston ulkoilukäyttö tulee lisääntymän huomattavasti nykyisestä uuden yleiskaavan mukaisen Keskuspuiston länsireunan rakentamisen ja muun kaupungin täydennysrakentamisen aiheuttaman asukasmäärän kasvassa. Tästä syystä Keskuspuiston ulkoilumetsien ja muiden viheralueiden hoitotarve tulee kasvamaan.

3.4 Niittyjen ja maisemapeltojen hoitotavoitteet

Niittyjen ja maisemapeltojen hoitomenetelmät on kuvattu Luonnonhoidon työohjeessa: [Luonnonhoidon työohje: Niityt ja maisemapelot](#).

Niittyjä ja peltoja on hoidon keinoin pidettävä avoimena, muuten ne kasvavat umpeen. Suurin osa Keskuspuiston alueella tavattavista niityistä on ollut hoidon piirissä jo pitkään. Yleissuunnitelmassa esitetään joitakin yksittäisiä uusia kohteita ja muutamiin kohteisiin niittyjen rajojen tarkistusta. Hoitotoimena jälkimmäisissä on esitetty metsänreunoilta levinneen vesaikon sekä yksittäisten puiden poistoa niityiltä. Useimpien niittyjen reunoilla on kuivatusojia, joiden kunnostaminen puustoa ja rehevää kasvillisuutta poistamalla ja ojia perkaamalla tulee tehdä säännöllisin väliajoin. Haitallisten vieras kasvien kuten jättipalsamin, jättiputkien, komealupiinin ja kurturuusun torjunta on tarpeen niittykasvien elinolojen turvaamiseksi. Vieraslajien torjunta on erityisen tärkeää arvokkailla kasvillisuuskohteilla kuten arvoniityillä. Erityisesti Maunulan ja Pasilan viljelyspalstojen vie-

Kuva 3.4.1 Haltialan maisemapellot – maalaismaista maata kaupungissa.

rellä sijaitsevilla niittyalueilla esiintyy runsaasti vieraskasveja.

Niittyjen hoidon tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan jokaiselle niittykohteelle kohdekohtaisesti. Niittyjen hoidossa käytetään hoitoluokitusta ja hoitotapaluokitusta. Niittyjen hoitoluokkia on kaikkiaan neljä: käyttöniitty (B2), maisemaniitty ja laidunalue (B3), avoin alue ja näkymä (B4) sekä arvoniitty (B5). Hoitotapaluokkien avulla täsmennetään niityllä tehtäviä hoitotoimenpiteitä mm. niittokertojen määrää, niittojen ajankohtaa, niittojätteen poistamisen tarvetta sekä muita huomioonotettavia asioita. Arvoniittykohteille laaditaan kohdekohtaiset hoito-ohjeet muista niityistä poiketen. Arvoniittyjen hoito-ohjeita tarkennetaan tarvittaessa vuosittain.

Maisemapeltojen (hoitoluokassa B1) hoito tehdään vuosittain erillisen viljelysuunnitelman mukaisesti. Haltialan tilan eläimet hoitavat maisemaa laiduntaen ja ovat muutenkin asukkai-

den ilona Keskuspuiston pohjoisosassa.

3.5 Luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon arvokohteiden hoito

Haltialan aarnialuetta, Pitkälän luonnonsuojelualuetta, Niskalan arboretumia, Ruutinkosken lehtoa ja Vantaanjoen törmän luonnonsuojelualuetta hoidetaan erillisten hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaan.

Haaganpuroa on kunnostettu puroluonnon ennallistamiseksi. Siinä olevia erittäin uhanalaisen meritaimenen kutupaikkoja on kunnostettu pääasiassa aktiivisten harrastajien talkoilu- ja kutusoraikkoja tekemällä. Soraikkoja myös kunnostetaan säännöllisesti.

Vantaanjoen vesialue on Natura-alue, jonka arvot (mm. uhanalainen vuollejokisimpukka) otetaan huomioon hoidettaessa jokeen rajautuvia luonnonhoidon alueita. Vantaanjokeen laskevien purojen ja ojien veden laatua tulee tarkkailla, ettei haitallisia aineita pääse valumaan jokeen.

Puroluonnon hoito on osa toimivaa hulevesiverkostoa, joiden veden kulku on tärkeä turvata hoitotoi-

menpitein. Kalat ja purojen muu eliöstö hyötyy varjostavasta kasvillisuudesta. Purouomassa oleva puuaines parantaa vesieliöstön elinolosuhteita; suojapaikkoja ja ravintoa.

3.6 Luonnonhoidon tavoitteet alueittain

Keskuspiston metsä-, ja niittyalueiden tila, hoitotavoitteet ja kehittämiskohteet sekä luonnonhoidon tarpeet on määritelty alueittain. Yksityiskohtaisempi luonnonhoidon suunnittelu kuvioitasolla tehdään yleissuunnitelman hyväksymisen jälkeen yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti kullekin Keskuspuiston alueelle erikseen. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat laaditaan vuorovaikutteisesti asukkaiden sekä asukas- ja luontojärjestöjen kanssa.

Luontotietojärjestelmässä olevat luonnon arvokohteet ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on otettu huomioon tavoitteita ja toimenpidetarpeita määriteltäessä. Kehitettävät maiseman porttikohdat ulkoilureiteillä ja maiseman reunavyöhykkeet on osoitettu sekä maisemanhoidon tavoitteet määritelty. Ulkoilualueiden lisääntyvä käyttö on otettu luonnonhoidon tavoitteissa huomioon ja käytön painopistealueet sekä tärkeimmät ulkoilureittiyhteydet kehittämistarpeineen on osoitettu.

Viheralueiden hoitoluokat

Luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelmassa esitetään Keskuspuiston tavoitteellinen hoitolukitus alueittain. Se kuvaa viheralueiden hoitotavoitteita ottaen huomioon niiden nykyinen ja tuleva käyttö sekä ympäristöarvot. Keskuspuistossa, kuten muuallakin Helsingin viheralueilla käytetään valtakunnallista hoitoluokitusta (Viherympäristöliitto 2007). Viheralueiden hoitoluokista on tarkempi kuvaus em. hoitoluokitusoppaassa sekä Metsien ja niittyjen työohjeessa (Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2013 ja 2016).

Ulkoilumetsä C2.1

Valtaosa Keskuspuiston metsäalueista kuuluu ulkoilumetsien hoitoluokkaan. Ulkoilumetsien

hoidossa painotetaan elämyksellisyyttä, maisemaa, turvallisuutta, elinvoimaisuutta ja luonnon monimuotoisuutta. Toistuvat pienpuuston hoitotoimenpiteet painottuvat ulkoilureittien varsille ja läheisyyteen sekä ulkoilun painopistealueille. Puuston elinvoimaisuudesta huolehditaan uudistamalla metsiä joko luontaisesti tai istuttaen. Hakkuutähteet kerätään pääsääntöisesti ulkoilureittien varsilta ja poluilta, joissakin tapauksissa laajemmiltakin alueilta. Kuolleet puut ja pystylahopuut kaadetaan pääosin maahan maalahopuiksi, elleivät ne sijaitse niin kaukana ulkoilureiteistä, ettei niiden kaatumisesta aiheudu vaaraa. Metsäkuvioille jätetään paikoin pensastiheikköjä ja yksittäisiä lahopuita sopiviin kohtiin. Metsänhoitotyöt tehdään noin 10 vuoden välein. Pienpuuston harvennus voidaan tarvittaessa toistaa reittien varsilla esimerkiksi 3–5 vuoden välein. Ulkoilureittien ja tonttien reunapuustoja ja pienpuustoa hoidetaan tarvittaessa osana reittien ylläpitoa use-

Kuva 3.5.1 Pitkäkosken niittyalueen reunan retkeilykeidas.

amminkin suunnitelmakauden aikana, ja mm. valaisimia joudutaan ottamaan esiin.

Lähivirkistysmetsä C1.2

Keskuspuiston metsiä joudutaan joillakin koh-teilla hoitamaan ulkoilumetsiä useammin niiden runsaamman käytön takia. Nämä alueet on luokiteltu lähivirkistysmetsien hoitoluokkaan. Lähivirkistysmetsiä hoidetaan painottaen metsän elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja maisemaa. Hakkuu- ja raivaustöiden keruu sekä roskien kerääminen ovat osa alueen hoitoa. Metsiä hoidetaan säännöllisesti ja siisteys on tärkeää. Metsien elinvoimaisuudesta huolehditaan uudistamalla metsiä joko luontaisesti tai istuttaen. Lähivirkistysmetsän pienpuustoa ja pensaskerrosta hoidetaan valikoivasti vesakkoa poistaen. Roskaantuvat alueet siivotaan säännöllisesti. Lähivirkistysmetsissä voi olla pensastiheikköjä luonnon monimuotoisuuskohteina osalla kuviota. Lahopuita jätetään maapuina. Pystylahopuuta jätetään vain silloin, jos siitä ei aiheudu turvallisuusriskiä. Hoitotyöt tehdään 5–10 vuoden välein pääosin metsurityönä. Voimakkaasti vesoittuvilla kuvioilla pienpuuston hoitoväli on yleensä 3–5 vuotta, tarvittaessa useamminkin taimien varhaiskasvuvaiheessa. Hakkuutöhtöet pääsääntöisesti kerätään tai haketetaan sopiviin kohtiin.

Puistometsä C1.1

Pieniä alueita Keskuspuiston metsistä on rajattu puistometsiin. Näitä kohteita hoidetaan puistomaisesti osana rakennetun viherympäristön reunavyöhykettä ja niitä täydentämässä.

Suojametsä C3

Suojametsien hoidon tavoitteena on säilyttää kerroksellinen ja elinvoimainen puusto esimerkiksi liikenneväylän ja asuinalueen välissä liikenteestä aiheutuvia ilman epäpuhtauksia suodattamassa. Tähän päästään normaalia harvennusta lievemmillä mutta useammin toistuvilla harvennuksilla, joissa heikentynyttä puustoa poistetaan kaiken kokoisista puista. Suojametsien uudistaminen tehdään pääasiassa luontaisesti. Puustoa uudistetaan vaihteittain, mikäli se on valo-olosuhteiden puolesta mahdollista, poistamalla vanhoja ja yksittäisiä puita tai puuryhmiä siten, että metsän peitteisyys säilyy kuta-

kuinkin yhtenäisenä. Syntyviä aukkoja voidaan täydentää istuttamalla varjopuulajeja kuten kuusta. Pienpuustoa hoidetaan siten, että se säilyy elinvoimaisena ja mahdollisimman peittävänä. Hoitotyöt tehdään 3–10 vuoden välein. Hakkuutöhtöet korjataan vain ulkoilureiteiltä ja poluilta. Kuolleet puut ja pystylahopuut kaadetaan maahan ulkoilureittien ja liikenneväylien varsilta pituutensa etäisyydeltä kaatumisriskien välttämiseksi.

Arvometsä C5

Arvometsä on luonnonsuojelullisilta, maisemallisilta tai kulttuurihistoriallisilta arvoiltaan erityisen arvokas metsikkö tai metsäalue. Luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojeluohjelmaan 2015–2024 kuuluvat alueet on rajattu omiksi alueikseen. Arvometsiin kuuluvat luonnonsuojelulain luontotyytit sekä metsälain ja metsäsertifioinnin arvokkaat elinympäristöt tai niiden kaltaiset kohteet, vaikka esim. metsälaki ei asemakaava-alueita koskekaan. Esimerkiksi arvokkaat pienvedet ja niitä reunustava puusto ovat arvometsiä. Istutetut jalopuumetsät kuuluvat arvometsiin erityisesti maisema-arvojen ansiosta ja vanhetessaan myös monimuotoisuusarvojen takia. Tiheäkasvuiset linnustoltaan arvokkaat (LTJ:n I lk kohteet) lehtometsät ja pensaikot kuuluvat arvometsiin. Arvometsiin kuuluu myös osa Luontotietojärjestelmässä (LTJ) arvokkaiksi metsäalueiksi luokitelluista kohteista (METSO-inventointi). Kallio- ja metsäalueet, joilla on runsaasti I maailmansodan aikaisia sotahistoriallisesti arvokkaita ja edustavia linnoitusrakennelmia voidaan rajata arvometsiin. Arvometsiä hoidetaan kunkin kohteen erityisohjeiden mukaisesti. Luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet, joiden luontoarvot säilyvät tai paranevat sillä, että niille ei tehdä mitään, jätetään hoidon ulkopuolelle.

Maisemapelto B1

Maisemapellot sijaitsevat Haltialan ja Niskalan avoimilla alueilla, joilla viljellään vilja- ja öljykasveja sekä erilaisia maisemapeltokasveja. Niiden hoidon tavoitteena on kulttuurimaiseman ylläpitäminen, viheralueverkoston rikastuttaminen sekä luonnon monimuotoisuuden ja eri eliölajien elinolosuhteiden ylläpitäminen. Valtaosa maisemapelloista on viljapel-

toja. Osaan pelloista on kylvetty maisemapel-
loille soveltuvia yksivuotisia maisemakasve-
ja kuten auringonkukkaa ja hunajakukkaa ja
erilaisia kukkaseoksia sekä herneitä asukkai-
den poimittavaksi. Maisemapeltoja hoidetaan
maataloudessa käytetyin menetelmin. Virkis-
tyskäyttö turvataan ylläpitämällä käytävä- ja
polkuverkoston kuntoa ja siisteyttä sekä tal-
vella peltoalueiden latuja.

Käyttöniitty B2

Käyttöniitty sijaitsevat kohteilla, joilla niittykas-
villisuus halutaan pitää niin matalakasvuisina,
että sitä voidaan käyttää esimerkiksi oleskelu-
alueen osana. Niitto tehdään kahdesti kesässä
ja niittojäte voidaan korjata.

Maisemaniitty ja laidunalue B3

Keskuspuiston maisemaniitty sijaitsevat pelto-
alueiden ja palstaviljelyalueiden reuna-alueilla.
Niitä käytetään ulkoilualueina ja niiden käyttö
on ohjattu pääasiassa käytäville. Hoidon tavoit-
teena on maisemakuvan ylläpitäminen avoime-
na. Yleisimmin maisemaniitty niitetään kerran
kesässä eikä niittojätettä korjata. Erityisen re-
heväkasvuisilla kohteilla niitto tehdään kah-
desti. Laidunalueet sijaitsevat Haltialan tilan
ympäristössä. Laiduneläiminä on karjaa, lam-
paita ja hevosia.

Avoin alue ja näkymä B4

Osaa viheralueista hoidetaan säännöllisesti
raivaten eli poistaen niillä kasvavat puuvarti-
set kasvit. Tällaisia kohteita ovat mm. ulkoilu-
reittien risteyskohdat tai tärkeät näkymät avoi-
meen maisematilaan. Keskuspuistossa on myös
joitakin niittymäisiä alueita, jotka eivät ole ni-
ton piirissä vaan ne hoidetaan tässä hoitoluo-
kassa säännöllisin raivaustoimenpitein. B4-
hoitoluokan niittyjä voidaan hoitaa myös niit-
tämällä, mikäli ne eivät ole liian kivisiä, epäta-
saisia tai puustoisia.

Arvoniitty B5

Arvoniittyjen kasvillisuus on lajistoltaan mo-
nipuolista ja sitä halutaan hoidon keinoin yllä-
pitää. Niitto tehdään erillisten hoito-ohjeiden
mukaan. Arvoniittyjä ei aina niitetä, vaan niiltä
voidaan raivata puuvartiset kasvit. Arvoniitty-
jä on erityisesti Keskuspuiston pohjoisosassa.

Erityisalue E

Erityisalueisiin kuuluvat mm. Keskuspuis-
ton palstaviljelyalueet sekä lumen vastaan-
ottopaikat.

Käyttö- ja suojaviheralue A3

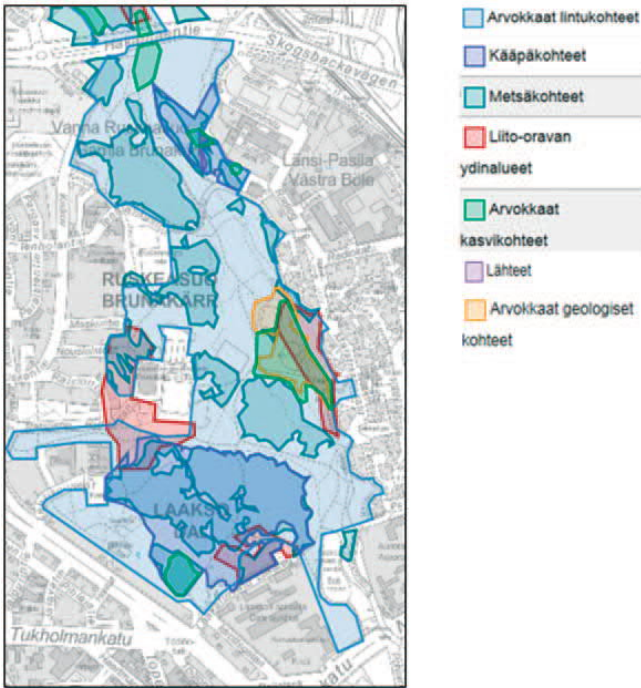
Pitkäkosken laaja ja puoliavoin koira-aitaus
kuuluu hoitoluokkaan A3, jota hoidetaan sään-
nöllisesti nurmia leikaten ja siivoten.

3.6.1 Laakson ja Ruskeasuon metsä

Alueen nykytila

Keskuspuiston metsäalue alkaa Laakson
sairaalan ja ratsastuskentän pohjoispuo-
lelta. Alue on tärkeä Keskuspuiston portti-
kohta. Ulkoilukäyttö ja esimerkiksi työmat-
kapyöräily on hyvin runsasta ja alueella on
tiheä ulkoilureittiverkosto. Ulkoilumetsäalu-
eet ovat olleet suurelta osin luonnonhoidon
piirissä jo edellisillä suunnitelmakausilla ja
niitä on hoidettu säännöllisesti. Alue on ase-
makaavassa ulkoilumetsäksi tarkoitettua
retkeilyaluetta (RU). Ruskeasuon ratsas-
tustallit, kentät ja ratsastusreitit keskitty-
vät tänne. Koira-aitaus, liikuntakenttä, jou-
siammuntakenttä ja palstaviljelyalue sijait-
sevat metsäalueiden lomassa. Tenholantien
kohdalla jousiammuntaradan ympäristöstä
on kaupunkisuunnitteluvirastossa ja liikun-
tavirastossa tehty Ruskeasuon yleissuunni-
telma. Laakson ja Ruskeasuon alueen met-
sissä ja kallioilla ulkoillaan runsaasti myös
reittien ulkopuolella, mikä näkyy maaston
voimakkaana kuluneisuutena eli runsaana
metsään syntyneinä polku-urina ja kasvit-
tomiksi kuluneina alueina.

Länsi-Pasilan länsipuolisessa laaksossa
on kasvillisuudeltaan arvokas kostea lehto-
alue ja alueen pohjoisosassa Purolaakson
arvokas kasvikohta (II lk) sekä Ilmalan kor-
pi (II) Koko Ruskeasuon alue on linnustolli-
sesti arvokasta (II lk) metsää, jolle on tyypil-
listä havumetsän ja sekametsän lintulajisto.
Laakson kallioinen metsäalue ja Ilmalan län-
sipuolinen metsä ovat arvokkaita kääpälä-
eitä (I lk). Alueella on liito-oravan ydinaluei-
ta, arvokkaita metsäkohteita (I–III lk) ja tur-
vekerrostuma (III lk) sekä lähde.

Kehittämiskohteet ja maisemanhoidon tavoitteet

Maisema on metsäinen ja sulkeutunut ratsastusalueita ja kenttiä sekä kallioalueita lukuun ottamatta. Maaston muodot vaihtelevat etelä- ja länsiosan karulta kallioalueilta ja rinteiltä itäreunan rehevään lehtolaaksoon. Kallioalueilla vuorottelevat kalliomänniköt ja mäntyvaltaiset sekametsät sekä avokalliot. Paikoin painanteissa on lehtipuustoa, vesakkoa, pensaikkoa ja katajia. Alueella on myös joitakin kookkaita istutettuja lehtikuusia. Rehevämmissä metsissä puusto on lehtipuuvältaista ja paikoin kuusivältaista sekametsää. Osa kuusista on hyvinkin järeitä. Niiden kunto on monin paikoin alkanut ikääntymisen myötä heikentyä. Myös maaston kuluneisuus on heikentänyt kuusia eikä kuusen taimia ole päässyt tiheään puuston alle syntymään.

Maisemanhoidon tavoitteena on korostaa Laakson aluetta Keskuspuiston maisemallisena porttikohtana. Metsiköiden rakennetta tulee hoitaa ja monipuolistaa siten, että

Kehittämiskohteet Laakso-Ruskeasuo

metsän tuntu ja metsäluonnon arvokohteet säilyvät. Laakson ratsastuskentän puistomaisesta eteläreunaa, jossa sijaitsee nykyisin lasten liikennepuisto, voisi kehittää selkeämmin Keskuspuiston porttikohtana mm. maisemanhoidon ja puistosuunnittelun keinoin.

Metsien hoidon maisemallisena tavoitteena on säilyttää ja kehittää alueen sekametsiä kestävinä ja elinvoimaisina. Länsi-Pasilan puoleista metsän reunapuustoa tulee kehittää monikerroksisena ja kestäväenä. Tällöin luontainen puustovyöhyke peittää näkyvyyden kerrostaloihin ja metsän tuntu ulkoilureiteillä säilyy. Kallioisilla alueilla mäntyvaltaisten metsien maisemahoidollinen tavoite on mahdollisimman luonnonmukainen karumpi ja valoisampi metsä, joka voi kehittyä suurelta osin ilman hoitotoimenpiteitä.

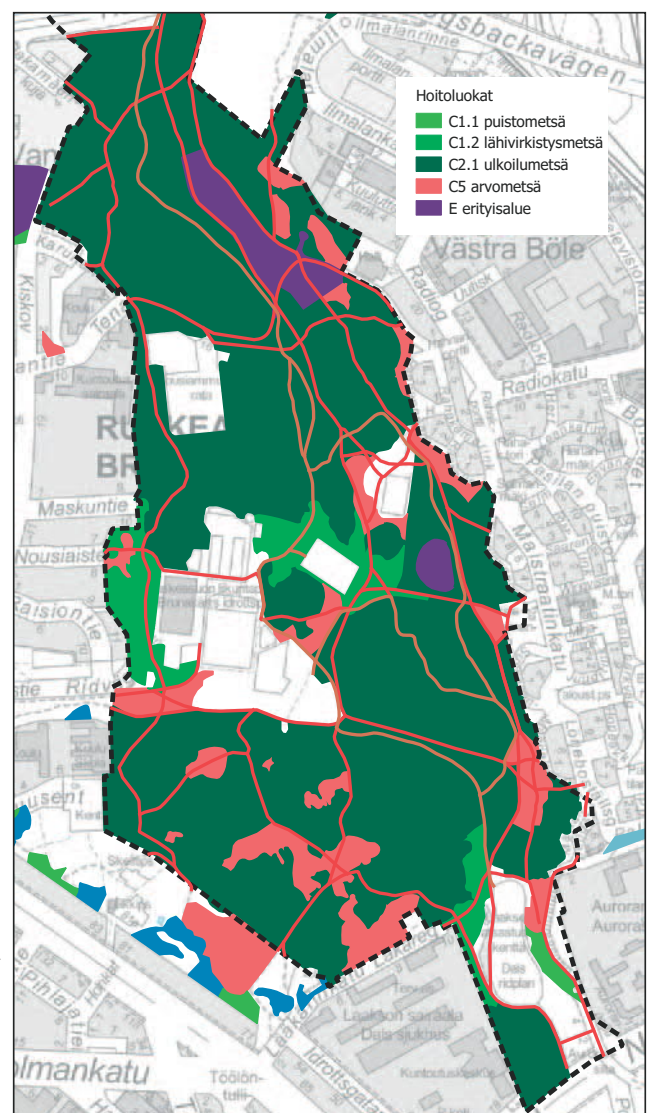
Ulkoilureittien risteyskohtia sekä niiden liityntäkohtia ympäröivien kaupunginosien ulkoilutieverkostoon tulee kehittää maisemanhoidon keinoin. Risteysalueiden puustoa tulee harventaa kevyesti, mikä avartaa kyseisten kohtien näkyvyyttä. Porttikohtien puuston väljentäminen tuo ne paremmin esille reunavyöhykkeellä, jolloin ne ohjaavat tehokkaasti ulkoilijoita Keskuspuistoon. Jatkosuunnittelussa samaisiin kohtiin asennettavat viitat ja opaskartat parantavat myös asiaa. Ympärivuotisten ulkoilureittien varsien maisemahoidollisena tavoitteena on lisätä näkyvyyttä reittien varsilla, kuitenkin siten, että metsän tuntu alueella säilyy.

Luonnonhoidon tavoitteet ja toimenpiteet

Laakson ja Ruskeasuon ulkoilu ympäristön turvallisuuden ylläpitäminen ja ulkoilumetsien C2.1 kestävyysparantaminen ovat tärkeitä luonnonhoidon tavoitteita. Hoitotoimenpiteet tulee toteuttaa siten, että alueen metsät uudistuisivat myös tulevien vuosikymmenten ulkoilukäyttöä varten. Vanhoissa ja heikentyneissä hoidon piirissä olevissa ulkoilumetsissä on tarve puuston eri-ikäisrakennetta kehittäville hoitotoimille, joilla tehdään kasvutilaa nuoremalle sekapuustolle ja parannetaan metsän luontaisen uudistumisen edellytyksiä. Ku-luneisuuden takia joudutaan metsää uudista-maan myös istuttamalla.

Luontotietojärjestelmässä esitettyjen arvokohteiden luontoarvot tulee säilyttää pienipiirteisesti toteutettavien hoitotoimenpiteiden yhteydessä. Osa alueesta jätetään arvometsäksi C5 hoitoluokkaan hoitotoimenpiteiden ulkopuolelle, kuitenkin siten, että niiden kohdalla olevien ulkoilureittien varsien vaaralliset puut kaadetaan ja jätetään maahan lahoppuiksi sopiviin kohtiin. Tämä turvaa metsien lahoppuujatkumoa ja sillä elävää lahottajaeliöstöä ja samalla lisää metsäluonnon monimuotoisuutta. Liito-oravan ydinalueet ja metsäiset yhteydet tulee ottaa hoitotoimenpiteissä huomioon kappaleessa 3.3.1 esitetyllä tavalla.

Hoitoluokat.

Luonnonhoidon toimenpidetarpeet

Yksityiskohtaisempi luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma kuviotasolla tehdään yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma laaditaan vuorovai-
kutteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa.

- 1** Keskuspuiston porttikohdassa olevan Laakson kentän puustoisia reunavyöhykeitä tulee kehittää puustoa väljentämällä ja ylläpitämällä näkymät ulkoilureiteiltä.
- 2** Kallioiset alueet saavat kehittyä mahdollisimman luonnonmukaisina eikä niillä ole juurikaan tarvetta tehdä hoitotoimenpiteitä.
- 3** Länsi-Pasilaan rajautuvaa metsän reunaa on tavoite kehittää eri-ikäisrakenteisena ja kestäväenä puustovyökkeenä kevyin huonokuntoisimpien puiden poistoin ja harvennuksin. Tavoitteena on säilyttää reittien

Toimenpidetarpeet.

ja rakennetun alueen turvallisuus ja elinvoimainen puusto sekä ylläpitää metsänreunan vaihtelevaa lähimaisemaa säilyttäen kuitenkin ulkoilualueen metsän tuntu. Länsi-Pasilan, Mansikkamäen, Ruskeasuon laiumien ja Laakson ratsastuskentän välisellä alueella olevat hyvin kookaspuustoiset reitinvarsimetsiköt ovat jo pidemmän aikaa heikentyneet. Tästä syystä kuusia on lähivuosina poistettava turvallisuuden ylläpitämiseksi, jolloin samalla reitinvarsimetsiköitä saadaan vaiheittain pienialaisesti myös uudistumaan.

- 4** Laakson ratsastustallien, kenttien ja hevostarhojen reunoja ja ulkoilureittien ympäristöjä on tarve hoitaa poistamalla yksittäisiä heikentyneitä puita sekä tekemällä kevyitä puuston ja pienpuuston harvennuksia. Tavoitteena on ratsastusalueiden käytöturvallisuus, eli hyvät näkymät ratsastusreiteille ja kentille tulee turvata. Paikoin heikentyneitä puustoa on tarve pikkuhiljaa vaiheittain uudistaa.
- 5** Alueen hoitotoimenpidetarpeet keskittyvät ulkoilu- ja ratsastusreittien lähiympäristön huonokuntoisten puiden ja puuryhmien poistoon. Paikoin on tarvetta myös pieni-piirteiseen uudistamiseen. Tavoitteena on ylläpitää turvallista ulkoiluympäristöä sekä edistää puuston elinvoimaisuutta. Länsi-Pasilaan rajautuvaa metsän reunaa on tavoite kehittää eri-ikäisrakenteisena.

3.6.2 Pasilan metsä

Alueen nykytila

Pasilan metsän alue on ulkoilumetsää, joka on ollut suurimmaksi osin luonnonhoidon piirissä jo edellisillä suunnitelmakausilla ja jota on hoidettu säännöllisesti. Alue on asemakaavan mukaan yleiseen ulkoilukäyttöön varattavaa retkeilyaluetta RU, jota halutaan hoitaa edelleen ulkoilumetsän luontoisena. Runsaasti mm. työmatkapyöräilyyn käytetty Keskuspuistontai-
val ja muut ulkoilureitit kulkevat pohjois-eteläsuuntaisesti alueen halki. Alueen lounaisosaan yltää myös Ruskeasuon ratsastusreitistö. Ulkoilureittien välisellä alueella liikutaan myös runsaasti. Tämä näkyy maaston voimakkaana ku-

luneisuutena erityisesti kallioalueilla, kallioiden painanteissa ja reunamilla sekä toisaalta myös kosteilla kasvupaikoilla. Palstaviljelyalue sijaitsee radan eteläpuolella. Alueen pohjoisosassa reittien risteyskohdassa on lemmikkieläinten hautausmaa. Hakamäentie, päärata ja Metsäläntie katkaisevat alueen itä-länsi-suunnassa. Väylien sijainti osin maasilloilla ylläpitää Keskuspuiston pohjois-eteläsuuntaista viher- ja virkistysyhteyttä. Alueen pohjoisosaa koetteli syksyllä 2017 Kiira-myrsky, joka aiheutti merkittäviä puustotuhoja mm. eläinten hautausmaan lähialueilla.

Helsingin uudessa yleiskaavassa oleva rakentamisalue sijoittuu alueen länsireunaan lähestulkoon Keskuspuistontaipaleeseen saakka. Pohjois-Pasilaan rakentuu n. 5 000 asukkaan uusi kaupunginosa. Se sijoittuu aivan Keskuspuiston itärajaan kiinni. Keskuspuiston itäreunan osana oleva viheralue ei ole kaupungin omistuksessa, mutta se tulee siirtymään kaupungin omistukseen.

Pohjois-Pasilan asemakaavan mukainen maankäyttömuutos tulee aiheuttamaan voimakkaan uuden ulkoilupaineen tällä hetkellä lähes paineettomalta itäsuunnalta Keskuspuistoon. Paineettomuus on johtunut siitä, että siellä on aikaisemmin sijainnut vain postin ja pien-teollisuuden alueita. Mikäli Keskuspuisto tässä samalla kohtaa kapenee länsipuolelta yleiskaavan mukaisesti osoitetulla tavalla, tulee ulkoilukäyttöpaine kasvamaan huomattavasti nykyisestä koko Pasilan metsän alueella.

Maastonmuotojen ja maaperän kosteuden vaikutukset näkyvät selkeästi alueen kasvupaikoissa. Alueen länsireunan metsät ovat lehtoja ja lehtomaisia kangasmetsiä, paikoin soistuneita. Laajat alueet Hämeenlinnan väylän itäpuolella ovat olleet vielä 1960–70-lukujen taitteessa niittyjä ja peltoja, minkä voi yhä havaita alueen ojustosta sekä nuoresta lehtipuuvaltaisesta puustosta. Alueen länsireunaan niittyjen reunoille on istutettu lehtikuusia ja serbiankuusi-ryhmä. Maunulanpuron reunassa kasvaa istutettua Terijoen salavaa. Alueen itäreunan metsäalueet ovat pääasiassa tuoretta kangasmetsää, joissa vallitsevat sekametsät. Alueen koillisosassa on myös pienialaisempia suolaikkuja. Alueen keskiosassa on kosteaa lehtoa ja lehtokorpea lähteikköisessä maastossa, jotka ovat

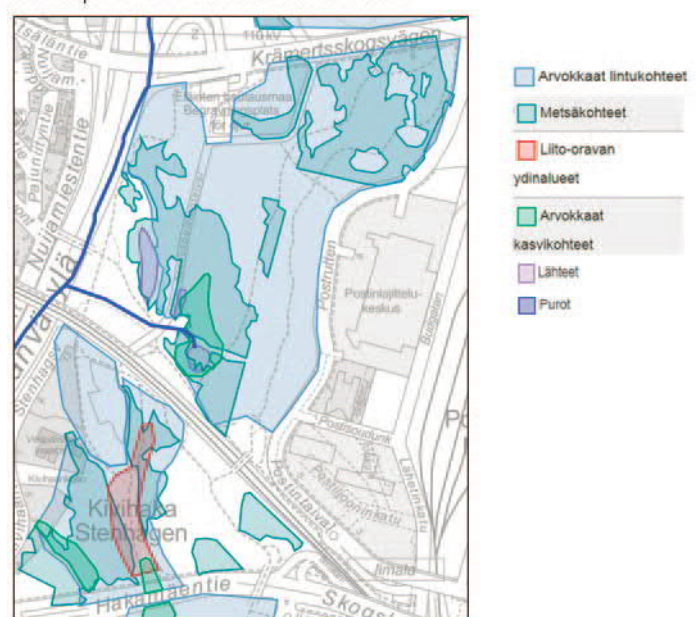
paikoin kärsineet voimakkaasta kuluneisuudesta. Maisemaniityt ja palstaviljelyalueet rajautuvat toisiinsa. Niityille on kasvanut runsaasti haitallisia vieraskasvilajeja.

Metsäalueilla esiintyy lähteitä. Alueen keskiosassa on pieni, kasvillisuudeltaan arvokas lähteikköalue. Notkelmaan johdetaan Pohjois-Pasilan hulevesiä, mikä ylläpitää kohteen vesitaloutta sekä sinne muodostunutta kosteaa lehtoa ja lehtokorpea. Lähteiden ympäristöön on muodostunut kosteita lehtoja ja lehtokorpea. Radan pohjoispuolella oleva Pohjois-Pasilan lähde on kasvillisuudeltaan arvokas (II lk) ja geologisesti arvokas (II lk). Kivihaan todettu mahdollinen lähde on geologisesti arvokas (I lk). Kivihaan itäpuolen kalliosuo on arvokas kasvillisuuskohde (III lk) samoin Hakamäentien alitse etelään jatkuva lehtopurolaakso (II lk). Alueella on liito-oravan ydinalue, arvokkaita metsäkohteita (I–III lk) sekä koko alue on linnustoltaan arvokasta (III lk).

Kehittämiskohteet ja maisemanhoidon tavoitteet

Pasilan metsän ulkoilukäyttö on erittäin runsasta ja se tulee kasvamaan voimakkaasti tulevaisuudessa. Tästä syystä turvallisuuden ylläpitäminen ja metsien kestävyys ja puuston elinvoimaisuuden turvaaminen ovat tär-

Luontotietojärjestelmän kohteet
ote Karttapalvelun Luontotiedot -teemakartasta 2017

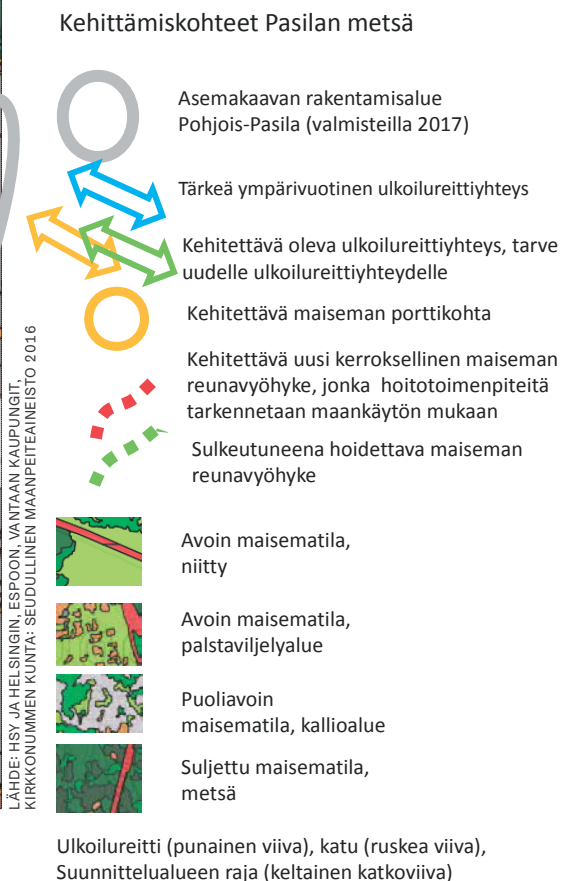
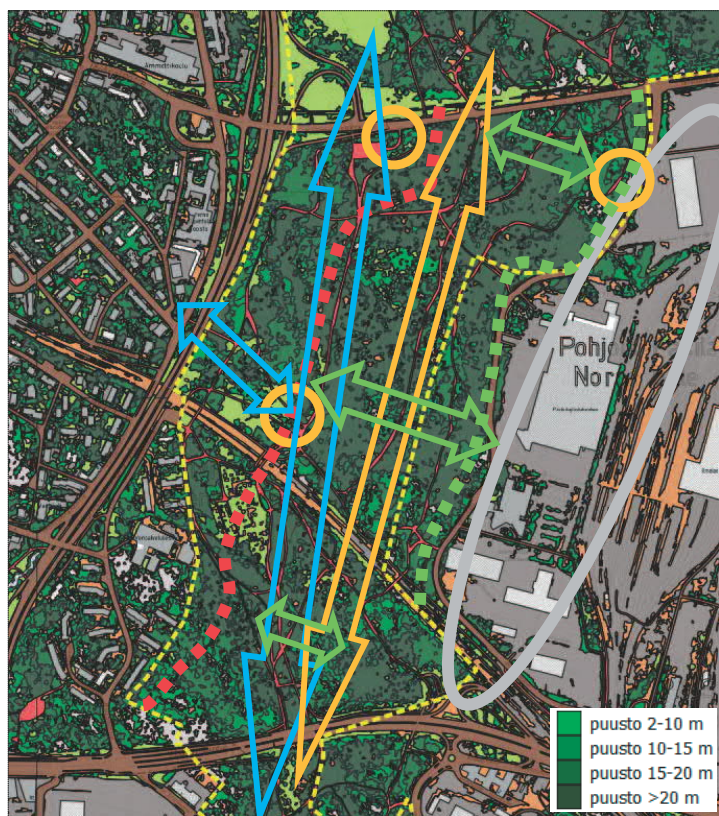
keitä alueen luonnonhoidon tavoitteita. Metsän reunavyöhyke tulee kaventumaan yleiskaavan mukaisen rakentamisen myötä Keskuspuistontaipaleeseen saakka. Mikäli yleiskaava muuttuu eikä rakentamista Keskuspuiston länsireunaan osoiteta, hoidetaan näitä alueita edelleen ulkoilualueina. Rakennettavien alueiden reunavyöhykkeiden metsien kestävyys ja uuteen tilanteeseen sopeutumisen parantamiseksi niitä tulee valmentaa. Uusi metsän reunavyöhyke yleiskaavassa esitetyllä laajuudella tulee lisäämään huomattavasti tuulen ja auringon paahteen aiheuttamaa puuston kuolemista ja puiden kaatumisriskiä. Tätä voidaan ennalta vähentää aloittamalla hyvissä ajoin ennen rakentamista heikkokuntoisimpien vanhojen metsien uudistaminen ja uusien kestävämpien reunametsien perustaminen. Nuorempien metsien sopeutumista tulevaisuuteen monimuotoiseksi ja kestäväksi reunametsäksi voidaan parantaa puustoa valmentavia harvennuksia tekemällä ja kehittämällä metsän kerroksellisuutta. Avoimia alueita voidaan tämän lisäksi met-

sittää kompensoimaan rakentamisessa menetettävää metsäpinta-alaa.

Kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on ylläpitää Keskuspuiston ekologista pohjois-eteläsuuntaista yhteyttä metsäisenä, jolloin yleiskaavan aiheuttamaa maastokäytävän kapeenemisen haittavaikutusta voidaan vähentää. Yleiskaavan rakentamisen aluerajaus tarkentuu maankäytön jatkosuunnittelussa, jolloin viheralueiden hoitotoimenpiteet voidaan suunnitella tarkemmin ja toteuttaa hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista.

Keskuspuistontaival on tärkeä ympärivuotinen ulkoilu- ja työmatkapyöräilyn reittiyhteys, jonka lähiympäristöä tulee kehittää maisemanhoidon keinoin tulevaa yleiskaavan mukaista tilannetta varten. Sen itäpuolelle sijoittuva pohjois-eteläsuuntaista ulkoilureittiyhteyttä lähiympäristöineen tulee kehittää metsäisenä ja turvallisena reittinä kun alueen ulkoilukäyttöpaine kasvaa tulevaisuudessa.

Pohjois-Pasilan uudelta asuinalueelta idästä tuleva ulkoilukäyttöpaine tulee kanavoida porttikohtien kautta Keskuspuistoon. Pohjois-

ta porttikohtaa korostetaan maisemanhoidollisin keinoin. Sen näkymiä avarretaan siten, että se jäsentyy nykyistä paremmin maisemassa. Opastuksen ja viitoituksen kehittäminen samassa kohtaa tulee myös suunnitella jatkossa. Jatkosuunnittelussa selvitetään tarpeellisten lisäporttikohtien tarve, kun Keskuspuiston ulkoilureitistön suunnittelu etenee. Muuten Keskuspuiston itäistä reunametsää tulee kehittää maisemaltaan sulkeutuneena ja kerroksellisenä, eri-ikäisrakenteisen metsän hoitokeinoin. Kulun kanavoimiseksi on Pasilan metsään tarpeen perustaa uusia poikittaisia ulkoilureittejä kolmen pohjois–eteläsuuntaisen pääulkoilureitin väliin, ettei jo nyt luonnossa paikoin näkyvä voimakas maaston kuluminen laajene ja alueiden kasvillisuus pystyy elpymään. Erityishuomio kulun kanavoimisessa tulee kiinnittää alueen kosteampiin ja luontoarvoiltaan arvokkaisiin painanteisiin (LTJ-kohteet). Alueen läntinen porttikohta ja sen maisemanhoito tulee suunnitella maankäytön suunnittelun edetessä niin, että se kanavoi kulun tehokkaasti.

Luonnonhoidon tavoitteet ja toimenpidetarpeet

Ulkoilu ympäristöä ylläpitävät hoitotoimenpiteet tulee toteuttaa siten, että alueen metsät kestäisivät ja uudistuisivat myös tulevien vuosikymmenten kasvavaa ulkoilukäyttöä varten. Vanhoissa ja puustoltaan heikentyvissä metsissä on paikoin tarve puuston eri-ikäisrakennetta kehittäville hoitotoimille, joilla tehdään kasvutalaa nuoremmalle sekapuustolle ja parannetaan metsän luontaisen uudistumisen edellytyksiä. Uusien puusukupolvien turvaamiseksi on tarpeen käyttää myös istutusta.

Keskuspuistontaipaleen varrella, junaradan pohjoispuolella, on pieni arvoniitty B5, ”Keskuspuiston pieni keto”. Kedon kasvilajisto on monipuolinen. Se kunnostettiin vuonna 2006 ja otettiin säännöllisen hoidon piiriin.

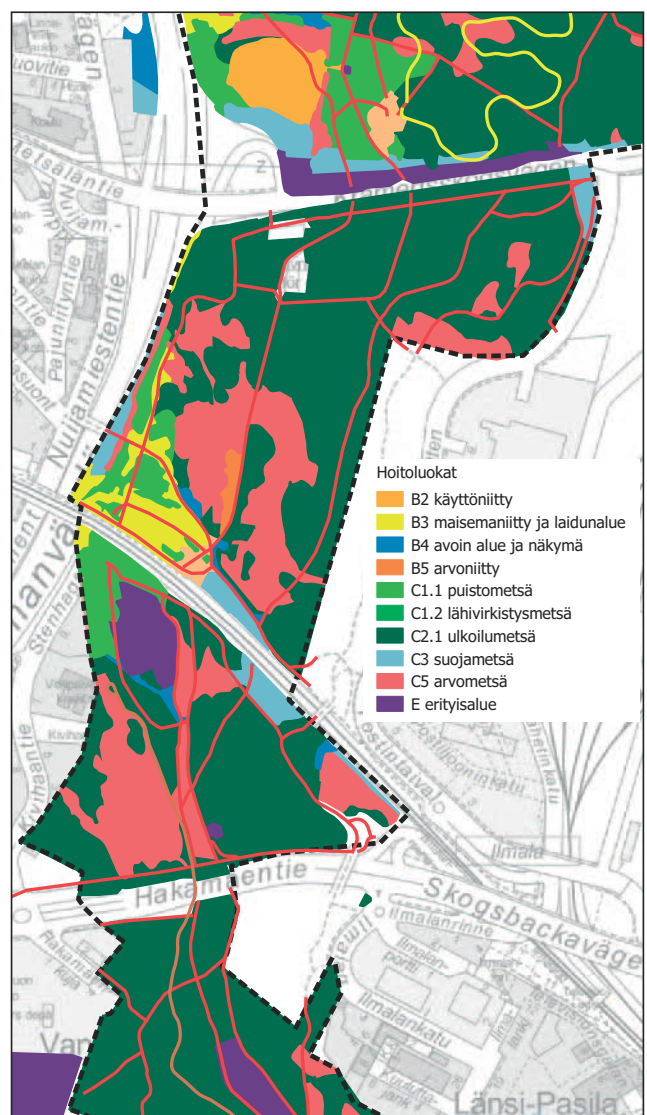
Luontotietojärjestelmässä esitettyjen arvo-kohteiden luontoarvot tulee säilyttää pienipiirteisesti toteutettavien hoitotoimenpiteiden yhteydessä. Luonnon monimuotoisuutta lisätään lahoppuuta jättämällä. Alueen arvokkain kostea lähteikköalue lähiympäristöineen on arvometsää C5 eikä sinne ole tarvetta osoittaa metsänhoitotoimenpiteitä. Vastaavanlainen arvometsä-

keskittymä on Kivihaan itäpuolisessa metsässä. Alueen pohjoisosan arvokkaimmat metsäkohteet jätetään pääasiassa myös hoidon ulkopuolelle. Ulkoilureittien varsilla vaaralliset puut kaadetaan ja niitä jätetään maahan lahoppuiksi sopiviin kohtiin. Liito-oravan ydinalue ja metsäiset yhteydet tulee ottaa hoitotoimenpiteissä huomioon kappaleessa 3.3.1 esitetyllä tavalla.

Luonnonhoidon toimenpidetarpeet

Yksityiskohtaisempi luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma kuviotasolla tehdään yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma laaditaan vuorovai-
kutteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa.

Hoitoluokat.

HELSINGIN KAUPUNKI, METSÄTIETOJÄRJESTELMÄ 2017

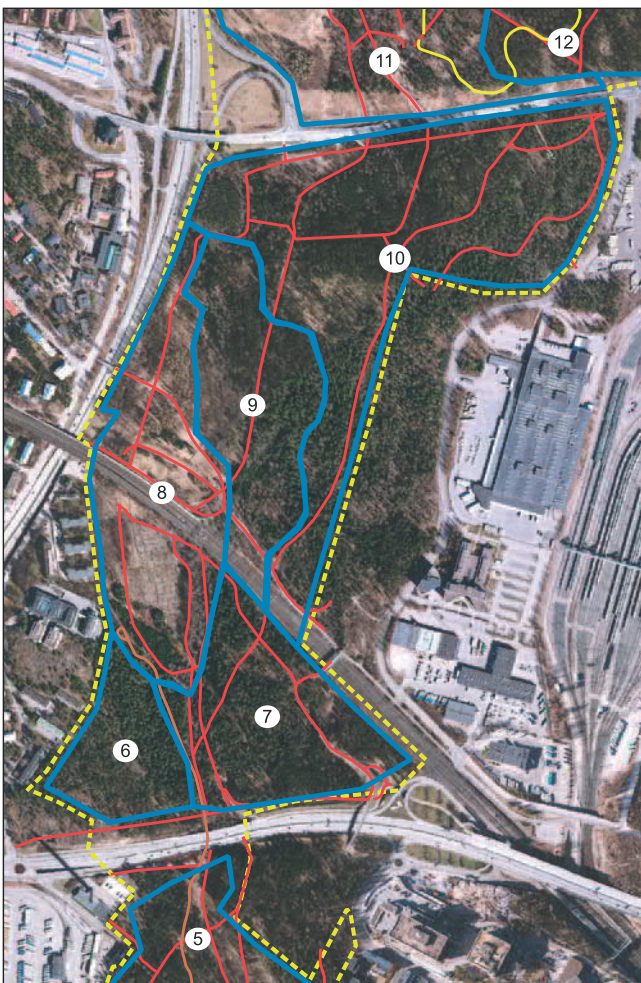
Hämeenlinnan väylän reunavyöhykkeen luonnonhoitotarpeet tarkennetaan seuraavassa suunnitteluvaiheessa kun yleiskaavan toteutusohjelma tarkentuu.

- 6** Kivihaan itäpuoleinen kallioinen alue on pääosin arvometsää C5, jolla ei ole hoitotoimenpidetarpeita.
- 7** Ulkoilureitteitten, kadun ja radan rajaamalla havumetsäalueella on tarvetta yksittäisten puiden poistoon ja kevyisiin harvennuksiin.
- 8** Hämeenlinnan väylän itäpuoleisilla eri puistopuulajeista koostuvilla istutusalueilla on tarvetta puustoryhmien harvennuksiin. Niittyalueita tulee hoitaa säännöllisesti niittäen. Toimenpiteellä pyritään vähentämään niittyalueen reunaan kasvaneiden haitallisten vieraslajien määrää.
- 9** Metsäalueen luontoarvoiltaan rikas läheteikkoinen sekametsäalue on suurimaksi osaksi arvometsää C5, jolla ei ole

hoitotoimenpidetarvetta. Ulkoilureitien reunavyöhykkeillä sen sijaan on tarvetta yksittäisten puiden poistoon ja kevyisiin harvennuksiin.

- 10** Keskuspuistontaipaleen itäpuoleisella havumetsäalueella on tarvetta yksittäisten puiden poistoon ja kevyisiin harvennuksiin. Tarvetta on myös nuorten metsiköiden ja vuonna 2017 tapahtuneiden myrskytuhojen myötä syntyneiden uusien taimikoiden hoitoon. Alueella on lisäksi paikotellen tarvetta puuston vaiheittaiselle uudistamiselle ja sekä puuston kerroksellisuuden edistämiseksi. Tavoitteena on säilyttää ulkoilureittien käyttöturvallisuus ja elinvoimainen puusto sekä ulkoilualueiden metsän tuntu. Itäosassa oleva soistunut metsäalue sijaitsee syrjempänä reiteistä eikä sillä ole hoitotoimenpidetarvetta.

Toimenpidetarpeet.

3.6.3 Maunulan metsä

Alueen nykytila

Maunulanpuiston metsäalue on ulkoilumetsää, joka sisältää monia erilaisia ulkoilu- ja toiminta-alueita. Ulkoilumetsäalueet ovat olleet suurimaksi osin luonnonhoidon piirissä jo edellisillä suunnitelmakausilla ja niitä on hoidettu säännöllisesti. Pääosa alueesta on osoitettu asemakaavassa retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR). Luonnon monimuotisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet, kuten arvokkaat kasvillisuuskohteet ja Maunulanpuron ympäristö, on varustettu asemakaavassa merkinnällä "luo". Näillä alueilla metsien elinvoimaisuutta ja luonnon monimuotoisuutta ylläpitävät ja parantavat toimet ovat asemakaavan mukaan sallittuja. Maunulan asuinalueen reunoille on merkitty vaihtelevan levyinen lähivirkistysalue-vyöhyke (VL).

Helsingin uudessa yleiskaavassa on osoitettu rakentamista alueen länsiosaan Hämeenlinnanväylän varteen. Nämä alueet ovat suurelta osin maisemaniittyjä, palstaviljelyaluetta tai muuten osin avoimia alueita ja vain pieneltä osin metsää. Rakentaminen kaventaa Keskuspuiston aluetta erityisesti aidatun Maunulan uurnalehdon kohdalla, jossa sijaitsevat myös ulkoilureitit sekä Maunulanpuron arvokas pienvesi. Yleiskaavan rakentamisen toteutuessa Keskuspuis-

ton luonnonmukainen metsäympäristö ja ekologinen yhteys kaventuvat, mikä hankaloittaa eläimistön pohjois-eteläsuuntaista liikkumista.

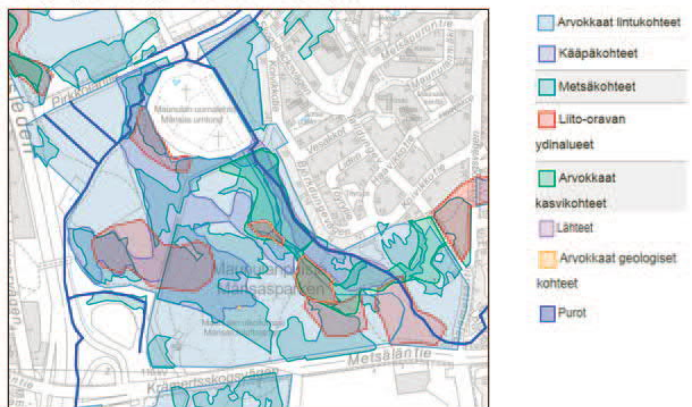
Maunulan maja on alueen ulkoilun tukikohta kahviloineen ja saunoineen. Sieltä alkavat kuntoilureitit ja ladut sekä vuonna 2014 avattu Maunulan luontopolku, jonka teemana on luonnon kiertokulku. Alueen länsireunalla on laajat niittyalueet ja tilapäisesti käytettävä lumen vastaanottoaikka. Hieman tästä pohjoiseen sijaitsevat palstaviljelyalueet ja ulkomaisten puulajien puistomaiset alueet, joilla kasvaa mm. siperianlehtikuusta. Kapeimmillaan Keskuspuiston luonnonmetsät ovat alueen pohjoisosassa, jossa on aidattu Maunulan uurnalehdon hautausmaa. Kunnostettu arvokas pienvesibiotooppi Haaganpuro ympäröivine lehtoineen sijaitsee Maunulan uurnalehdon ja lehtikuusimet-sän välissä.

Maisemakuva on metsäinen ja sulkeutunut. Ainoastaan alueen lounaisosassa on avoimia niittyalueita ja puistomaisia puoliavoimia ulkoilualueita. Metsäalueilla vallitsevat lehdot ja lehtomaiset kangasmetsät. Osa alueista on ollut viime vuosisadan puolella vielä pitkään peltolina ja sittemmin metsitetty tai luontaisesti umpeen kasvaneet. Tästä syystä metsäalueiden puuston ikä on laajoilla alueilla melko nuorta, keskimäärin 20–40-vuotista. Metsät ovat pääosin lehtipuuston vallitsemia sekametsiä. Eri-ikäiset kuuset kuuluvat myös puustoon, paikoin vallitsevana puulajina. Mänty, hieskoivu, rauduskoivu ja haapa ovat myös runsaita. Lehtikuusta on istutettu laajalla alueella alueen pohjoisosaan entiselle peltomaalle.

Maunulan majan pohjoispuolella on ollut aikaisemmin ampumarata, minkä seurauksena alueen maaperässä on paikoin lyijyä. Maaperän tilasta tullaan tekemään tarkempi ympäristöselvitys mahdollisten jatkotoimenpiteiden selvittämiseksi. Siihen asti on ulkoilualueella olevilla maastotauluilla kehoitettu välttämään marjojen ja sienten keräämistä.

Maunulan metsässä on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetut pähkinäpensaslehdot (asemakaavassa S-1). Niiden alueella saa suorittaa toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen suojeluarvon palauttamiseksi tai säilyttämiseksi. Maunulan rinne- ja purolehdot ovat kasvillisuudeltaan arvokkaita kohteita (I lk). Samaisella alueen itä-

Luontotietojärjestelmän kohteet
ote Karttapalvelun Luontotiedot -teemakartasta 2017

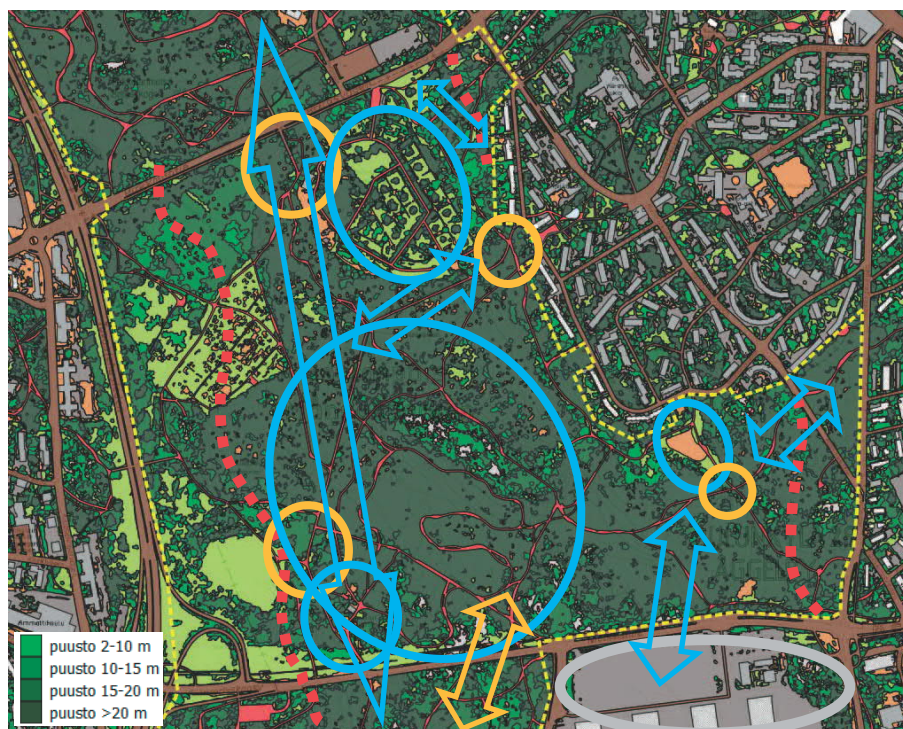
reunalla sijaitsee Maunulan lähteikköalue (I lk). Maunulanmetsässä esiintyy useita liito-oravan ydinalueita, arvokkaita kääpäalueita (I lk) sekä arvokkaita metsäalueita (I–II lk). Koko alue on linnustollisesti arvokasta (III lk).

Kehittämiskohteet ja maisemanhoidon tavoitteet

Maiseman reunavyöhykkeiden kehittämisen yhteydessä tulee maiseman porttikohtia kehittää. Porttikohtien näkymiä avarretaan siten, että ne jäsentyvät nykyistä paremmin maisemassa. Opastuksen ja viitoituksen kehittäminen näissä kohdin tulee myös suunnitella jatkossa. Näistä haastavin on pohjoinen porttikohta, jonka maisemasuunnittelussa tulee erityisesti huomioida ulkoiluyhteyden lisäksi Maunulanpuron luontoarvot ja eläimistön liikkumiseen tarpeet. Uusi maisemanhoidollisesti kehitettävä porttikohta muodostuu Pohjois-Pasilan uuden asuinalueen kohdalle. Maunulan metsän kautta myös itä-länsisuunnassa kulkevat ympärivuotisesti käytettävät ulkoilureittiyhteydet lähiympäristöineen muodostuvat tulevaisuudessa alueen käyttöpaineen kasvassa nykyistä tärkeämmiksi, mistä syystä niiden lähimaiseman hoidosta ja turvallisuudesta tulee huolehtia. Hoitotoimenpiteet tulee toteuttaa siten, että alueen metsän tuntu säilyy.

Luonnonhoidon tavoitteet ja toimenpidetarpeet

Tavoitteena on ylläpitää Maunulan metsän ulkoilualueiden turvallisuutta ja viihtyisyyttä sekä kehittää niitä kestävinä myös tulevaisuudessa. Tämä on tärkeää, koska alueen ulkoilukäyttö tulee lisääntymään yleiskaavan toteutuksessa. Metsäinen ekologinen yhteys tulee kaven-

- Asemakaavan rakentamisalue Pohjois-Pasila (valmistilla 2017)
- Tärkeä ympärivuotinen ulkoilureittiyhteys
- Toiminnallinen painopistealue; Maunulan maja, kuntoiluratojen ja ulkoilureittien alue, uurnalehdon hautausmaa, liikuntakenttä
- Kehitettävä maiseman porttikohta
- Kehitettävä uusi kerroksellinen maiseman reunavyöhyke, jonka hoitotoimenpiteitä tarkennetaan maankäytön mukaan
- Avoim maisematila, niitty
- Avoim maisematila, paltstaviljelyalue
- Puoliavoin maisematila, kallioalue
- Suljettu maisematila, metsä
- Ulkoilureitti (punainen viiva), katu (ruskea viiva), suunnittelun alueen raja (keltainen katkoviiva)

LÄHDE: HSY JA HELSINGIN, ESPOON, VANTAAN KAUPUNGIT, KIRKKONUMMEN KUNTA: SEUDULLINEN MAANPEITTEINEN 2016

Kehittämiskohteet.

Hoitoluokat.

Hoitoluokat

- A3 käyttö- ja suojaviheralue
- B2 käyttöniitty
- B3 maisemaniitty ja laidunalue
- B4 avoin alue ja näkymä
- C1.1 puistometsä
- C1.2 lähivirkistysmetsä
- C2.1 ulkoilumetsä
- C3 suojametsä
- C5 arvometsä
- E erityisalue

tumaan rakentamisen myötä erityisesti Maunulan uurnalehdon kohdalla. Rakennettavien alueiden reunavyöhykkeiden metsien kestävyden ja uuteen tilanteeseen sopeutumisen parantamiseksi niitä tulee hoitaa ennen rakentamisen aloittamista, jolloin voidaan välttää tuulen ja auringon paahteen aiheuttamaa puuston kuolemista ja puiden kaatumisriskiä. Yleiskaavan rakentamisen aluerajaus tarkentuu maankäytön jatkosuunnittelussa, jolloin porttikohtien maisemallinen kehittäminen ja viheralueiden hoitotoimenpiteet voidaan suunnitella tarkemmin ja toteuttaa hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista. Mikäli yleiskaava muuttuu eikä rakentamista Keskuspuiston länsireunaan osoiteta, hoidetaan näitä alueita edelleen ulkoilun alueina.

Ulkoilumetsien hoitotoimien tavoitteena on ylläpitää ulkoiluympäristön turvallisuutta ja kehittää puustoon eri-ikäisrakenteisuutta sekä uudistaa niitä vaihteittain. Maisemanhoidollisena tavoitteena on säilyttää alueen metsäisen ja pääosin sulkeutunut luonne. Tämä turvaa ulkoiluympäristössä metsän tunnun säilymisen alueen ulkoilukäytön kasvaessa. Ulkoilumetsien hoidossa tulee huomioida alueen luontoarvot, mm. arvokkaalla kääpäalueella jolla, kuten muillakin hoidon piirissä olevilla metsäalueilla, jätetään lahoppuuta luonnonhoidon työohjeiden mukaisesti, mikä saamalla lisää luonnon moni-

muotoisuutta. Asemakaavan luo-alueiden luontoarvot tulee ottaa huomioon luonnonhoidossa. Liito-oravan ydinalueet ja metsäiset yhteydet tulee huomioida hoitotoimenpiteissä kapaleen 3.3.1. mukaisesti.

Alueen metsäluonnon arvokohteet turvataan hoidon piirissä olevien ulkoilumetsien luonnonhoidon toimenpiteiden yhteydessä. Alueen arvokkaimmat luontokohteet, joihin kuuluvat alueen arvokkaat lehdot, on rajattu arvometiksi (C5).

Luonnonhoidon toimenpidetarpeet

Yksityiskohtaisempi luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma kuviotasolla tehdään yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma laaditaan vuorovai-
kutteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa.

Hämeenlinnan väylän reunavyöhykkeen luonnonhoitotarpeet tarkennetaan seuraavassa suunnitteluvaiheessa kun yleiskaavan toteutusohjelma tarkentuu.

- 11** Maunulan majan ympäristön nuoremmis-
sa peltomaalle kasvaneissa puistomai-
sissa sekametsissä on harvennustarvet-
ta. Runsaasti käytetyn ulkoilureitistön lähimetsissä on tarvetta aloittaa heikentyneen vanhemman puuston vaiheittainen uudistaminen. Lumen välivarastointi-
alueen niittyä tulee hoitaa säännöllisesti vuosittain.
- 12** Maunulan metsäalueella on ulkoilureit-
tien lähiympäristön huonokuntoisten pui-
den ja puuryhmien poistotarvetta sekä
harvennustarvetta. Osalla aluetta on tar-
vetta myös pienipiirteiseen heikentyneen
puuston uudistamiseen. Tavoitteena on
ylläpitää runsaassa ulkoilukäytössä ole-
van ulkoiluympäristön turvallisuutta se-
kä edistää puuston elinvoimaisuutta ja
vaiheittaista uudistumista luonnon moni-
muotoisuusarvot huomioiden.
- 13** Rajametsäntien, Männikkötien ja Koivik-
kotien rajaamalla metsäalueella olevat
luonnon hoidon toimenpidetarpeet koh-
distuvat ulkoilureittien ja katujen reuna-
vyöhykkeille. Tarvetta on lähinnä pieni-
piirteiseen metsän uudistamiseen sekä
puuston harventamiseen.

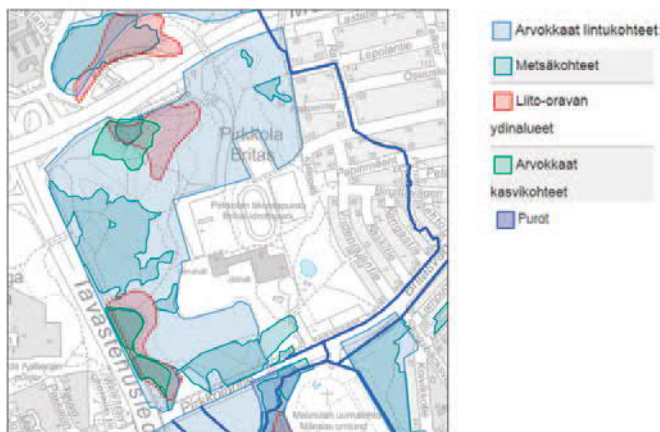
Toimenpidetarpeet.

- 14** Maunulanmetsän luoteiskulmassa ole-
vassa lehtikuusikossa sekä muilla istute-
tuilla puistomaisilla lehtimetsäalueilla on
harvennustarve. Maisemaniittyjä tulee
niittää säännöllisesti.
- 15** Entiselle peltomaalle kasvaneessa leh-
tipuusekametsässä on harvennustarve
osalla aluetta.

3.6.4 Pirkkolan metsä

Alueen nykytila

Pirkkolan metsäalue on Keskuspuiston keskei-
sintä ulkoilualuetta, jota käytetään runsaasti ym-
pärivuotisesti. Ulkoilumetsät ovat olleet metsän-
hoidon piirissä edellisinä suunnitelmakausina
eli niissä on tehty hoitotoimenpiteitä. Pirkko-
lan ulkoilu- ja liikuntapuisto kenttineen ja hallei-
neen muodostaa melkein puolet alueen maan-
käytöstä. Alue on merkitty asemakaavaan VU-
merkinnällä. Metsäalueilla risteilee tiheä ulkoi-
lu- ja kuntoilureittiverkosto. Alueen runsas ul-
koilukäyttö näkyy maaston kuluneisuutena. Kal-
lioisella metsäalueella on I maailmansodan ai-
kaisia linnoitusrakennelmia, kallioon louhittuja
juoksuhautoja ja bunkkereita. Nämä asemakaa-
vassa sm-merkinnällä varustetut historialliset
kohteet ovat muinaismuistolain nojalla suojel-
tuja. Niiden päälle on kasvanut puustoa. Suu-
rin osa alueesta on osoitettu asemakaavassa
retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR). Luonnon mo-

nimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueet on varustettu asemakaavassa merkinnällä ”luo”. Näillä alueilla metsien elinvoimaisuutta ja luonnon monimuotoisuutta ylläpitävät ja parantavat toimet ovat asemakaavan mukaan sallittuja.

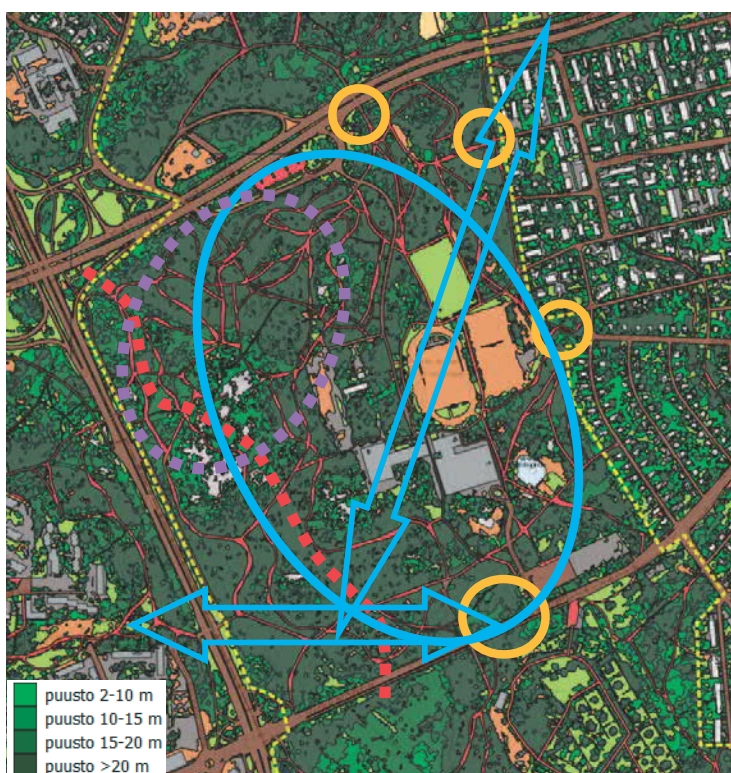
Uuden yleiskaavan rakentamiseen varattu alue sijoittuu Hämeenlinnanväylän reunaan kaivanta metsäistä aluetta Pirkkolan uimahallin ja pysäköintialueen kohdalla. Tämä vaikeuttaa metsäalueen toimivuutta ekologisenä yhteytenä pohjoisesta etelään. Lisäksi se kaivanta ulkoiluympäristön metsän tuntua tuoden rakentamisvyöhykkeen lähelle runsaasti käytettyjä kuntoilu- ja ulkoilureittejä.

Pirkkolan metsäalue on suurimmaksi osin tuoretta mäntyvaltaista kangasmetsää. Kallioisia alueita on runsaasti. Paikoin painanteissa on rehevämpiä kasvupaikkoja kuusi-rauduskoivu-sekametsineen. Sotavuosina tehtyjen polttopuuhaakuiden eli ns. hätähaakuiden takia alueen metsät on istutettu 1940-luvun lopussa. Tästä syystä puuston ikä on keskimäärin 60–80 vuotta.

Karumman kallioisen metsäalueen länsireunassa on kaksi rehevämpää arvokasta kasvillisuuskohdetta (II lk), jotka ovat lehtoa. Alueella on liito-oravan ydinalueita, arvokkaita metsäalueita (I–III lk) ja lisäksi koko metsäalue on linnustollisesti arvokasta (III lk).

Kehittämiskohteet ja maisemanhoidon tavoitteet

Maisemanhoidollisena tavoitteena on korostaa Keskuspuiston porttikohtien lähiympäristöä luonnonhoidon keinoin. Reittien risteyskohtien näkymiä avarretaan siten, että porttikohdat jäsentyvät nykyistä paremmin maisemassa. Opastuksen ja viitoituksen kehittäminen näissä kohdissa parantaa myös porttikohtien orientoitumista, mikä tulee ottaa huomioon jatkosuunnittelussa tehtävään ulkoilureitistön kehittämissuunnitelmaan. Ulkoiluympäristössä tulee

Kehittämiskohteet Pirkkolan metsä

- Tärkeä ympärivuotinen ulkoilureittiyhteys
- Toiminnallinen painopistealue; Pirkkolan urheilupuisto, kuntoiluratojen ja ulkoilureittien alue
- Linnoitusrakennelmien alue
- Kehitettävä maiseman porttikohta
- Kehitettävä uusi kerroksellinen maiseman reunavyöhyke, jonka hoitotoimenpiteitä tarkennetaan maankäytön mukaan

- Avoin maisematila, kenttä
- Avoin maisematila, nurmikenttä
- Puoliavoin maisematila, kallioalue
- Suljettu maisematila, metsä

Ulkoilureitti (punainen viiva), katu (ruskea viiva), suunnittelualan raja (keltainen katkoviiva)

säilyttää metsän tuntu ja kehittää puuston eri-ikäisrakenteisuutta. Tämä tavoite korostuu uimahallin ja pysäköintikentän länsipuolella, jossa metsäalue tulee kaventumaan yleiskaavan rakentamisen myötä.

Metsien hoitoa on tavoitteena jatkaa edellisten suunnitelmakausien periaatteiden mukaisesti tälläkin suunnitelmakaudella. Ulkoilumetsien hoitotoimien tavoitteena on ylläpitää ulkoilu ympäristön turvallisuutta ja kehittää puustoon eri-ikäisrakenteisuutta sekä uudistaa niitä vaihteittain. Kallioalueella olevat I maailmansodan aikaiset linnoitusrakennelmat tulee ottaa luonnonhoitotoimenpiteissä huomioon museoviraston ohjeiden mukaan siten, että ne eivät vaurioidu.

Yleiskaavan rakentamisen aluerajaus tarkentuu maankäytön jatkosuunnittelussa, jolloin uuden maiseman reunavyöhykkeen maisemallinen kehittäminen ja hoitotoimenpiteet voidaan suunnitella tarkemmin. Metsän reunavyöhykettä valmentavat hoitotoimet tulee toteuttaa hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista. Mikäli yleiskaava muuttuu eikä rakentamista Keskuspuiston länsireunaan osoiteta, hoidetaan näitä alueita edelleen ulkoilualueina.

Luonnonhoidon tavoitteet ja toimenpidetarpeet

Tavoitteena on ylläpitää Pirkkolan metsäalueen runsaan ulkoilukäytön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Jo nyt hyvin runsas ulkoilukäyttö tulee lisääntymään yleiskaavan toteutuessa. Rakennettavien alueiden reunavyöhykkeiden metsien kestävyys ja uuteen tilanteeseen sopeutumisen parantamiseksi niitä tulee hoitaa ennen rakentamisen aloittamista, jolloin voidaan välttää tuulen ja auringon paahteen aiheuttama puuston kuolemista ja puiden kaatumisriskiä. Nämä toimenpiteet ovat tarpeen, mikäli yleiskaavan rakentaminen toteutuu. Metsäalueet tulevat tulevaisuudessa joka tapauksessa kulumaan lisääntyvän käytön myötä, mikä lisää myös niiden hoidon tarvetta.

Alueella olevat luontoarvot tulee ottaa hoitotoimenpiteissä huomioon ja turvata metsien luonnon monimuotoisuusarvot mm. jättämällä osa metsäalueista hoidon ulkopuolelle kehittymään luonnontilaisina arvometsinä (C5) sekä jättämällä hoidettaviin metsiin lahopuu-

Hoitoluokat.

ta luonnonhoidon työohjeiden mukaisesti, mikä lisää luonnon monimuotoisuutta. Liito-oravan ydinalueet ja metsäiset yhteydet tulee ottaa hoitotoimenpiteissä huomioon kappaleen 3.3.1. mukaisesti.

Luonnonhoidon toimenpidetarpeet

Yksityiskohtaisempi luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma kuviotasolla tehdään yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma laaditaan vuorovaihteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa.

Hämeenlinnan väylän reunavyöhykkeen luonnonhoitotarpeet tarkennetaan seuraavassa suunnitteluvaiheessa kun yleiskaavan toteutusohjelma tarkentuu.

16 Pirkkolan metsäalueella on tarvetta ulkoilu- ja kuntoilureittien lähiympäristöjen puuston harvennukseen ja yksittäisten puiden poistoon. Heikentyneimpiä puustoryhmiä on tarvetta uudistaa pianialaisia latvusaukkoja tehden. Hoitotoimenpiteet kohdistuvat alueen etelä- ja pohjoisosaan. Keskiosan kallioisella mäntymetsäalueella ei ole hoitotoimenpidetarpeita. Hoitotoimenpiteissä tulee varoa vaurioittamasta alueella olevia 1. maailmansodan aikaisia linnoitusrakennelmia. Linnoitusrakennelmien hoitotoimenpiteinä niitä

Toimenpidetarpeet.

tulisi siivota roskista sekä poistaa rakenteita vaurioittavaa puustoa ja vesakkoa. Hoitotoimenpiteistä tulee sopia museoviraston kanssa.

- 17** Pirkkolan liikuntapuiston alueen lähimetsiä hoidetaan pääasiassa puistometsinä. Alueen puustossa on harvennustarvetta ja pienialaista uudistustarvetta sekä tarvetta yksittäisten puiden poistoon ulkoilureittien lähialueilta.

3.6.5 Pakilan metsä

Alueen nykytila

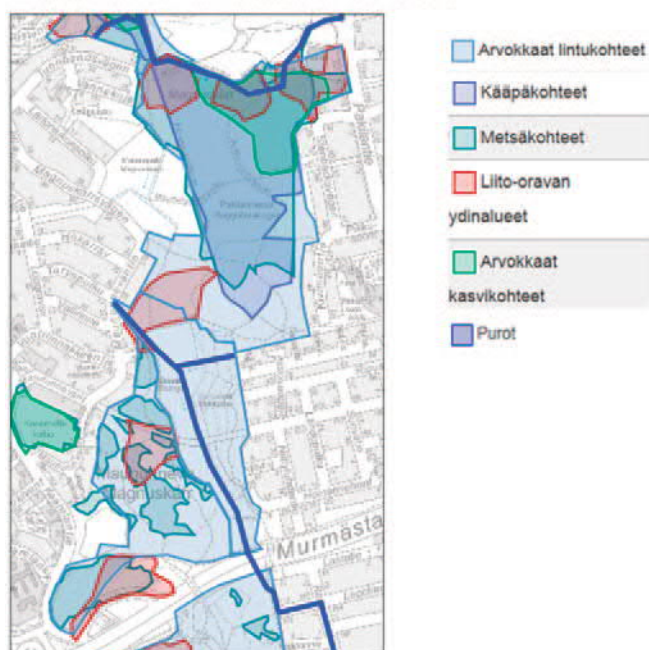
Pakilan ja Maununnevan omakotitaloalueiden välinen osa Keskuspuistosta on ulkoilumetsää, niittyä, palsta-aluetta ja maisemapeltoa. Niitä on hoidettu ulkoilumetsinä edellisillä suunnitelmakausilla. Suurimmaksi osaksi alue on asemakaavan mukaista retkeily- ja ulkoilualue (VR). Alueen kautta kulkevat ulkoilureitit etelästä pohjoiseen. Tärkeitä ovat myös ulkoilun poikittaiset yhteydet, joista neljä on ympärivuotisesti ylläpidettäviä. Niiden kytkeytyminen katujen jalankulkuverkkoon on visuaalisesti heikosti ohjautuva. Porttikohdat eli sisään tulot Keskuspuistoon eivät erotu, vaan reitit alkavat monessa kohtaa kirjaimellisesti ”puskasta”. Reitit ovat runsaassa käytössä ja myös nii-

den välisillä metsäalueilla liikutaan paljon, mikä näkyy maaston kuluneisuutena. Metsäalueella on I maailmansodan aikaisia linnoitusrakennelmia, jotka ovat muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja. Alueen lounaiskulma on yleiskaava mukaista rakentamisaluetta. Se sijoittuu nykyisen lumen varastointialueen kohdalle.

Lehtomainen ja tuore kangasmetsä ovat metsien yleisimmät kasvupaikat. Luonnonsuojelualueeksi perustettavassa alueen pohjoisosassa on lehtokorpea ja lehtoa. Puusto on yleisesti kuusivaltaista ja keskimäärin 80–90-vuotista sekametsää. Sekametsien puustossa on erikäs rakenteisuutta eli eri-ikäisistä ja eri puulajista koostuvaa metsää. Tämä on aikaisemman metsien hoidon tulosta, jossa eri-ikäisrakenteisuutta on kehitetty hoidon keinoin sekä metsiköitä hoidon ulkopuolelle jättämällä.

Alueen pohjoisosassa, jonne myös luontoarvot keskittyvät, on Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 mukainen uusi Pakilan metsän luonnonsuojelualue. Sen hoitotavoitteet määrittellään erikseen laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Paloheinän huipun eteläpuolen lehto- ja korpialue on kasvillisuudeltaan arvokasta (I lk). Se on myös arvokas metsäkohde (II lk). Saman alueen metsät ovat myös arvokasta kääpäaluetta (I lk) ja alueella on linnustoarvoja (III lk) sekä liito-oravan ydinalueita.

Luontotietojärjestelmän kohteet
ote Karttapalvelun Luontotiedot -teemakartasta 2017

Kehittämiskohteet Pakilan metsä

- Tärkeä ympärivuotinen ulkoilureittiyhteys
- Toiminnallinen painopistealue; Paloheinän liikunta-alue
- Linnoitusrakennelmien alue
- Kehitettävä porttikohta
- Kehitettävä uusi kerroksellinen maiseman reunavyöhyke, jonka hoitotoimenpiteitä tarkennetaan maankäytön mukaan
- Kehitettävä maiseman reunavyöhyke; puoliavoin, sulkeutunut
- Avoimena hoidettava näkymä
- Avoin maisematila, peltö
- Avoin maisematila, niitty, palstaviljelyalue
- Avoin maisematila, lumen vastaanottopaikka
- Suljettu maisematila, metsä
- Ulkoilureitti (punainen viiva), katu (ruskea viiva), suunnittelualan raja (keltainen katkoviiva)

Kehittämiskohteet

ja maisemanhoidon tavoitteet

Maisemanhoidollisena tavoitteena on säilyttää metsäisten alueiden peitteisyys ja metsän tuntu. Niitty- ja palsta-alueiden reunavyöhykkeiden maisemaa hoidetaan ulkoilureittien kohdilla puoliavoimina ja osin sulkeutuneina. Elonniittyjen ja palsta-alueen kohdalla olevat ulkoilureiteiltä avautuvat niittynäkymät tulee säilyttää. Niittyalueet tulee pitää avoimina säännöllisellä hoidolla.

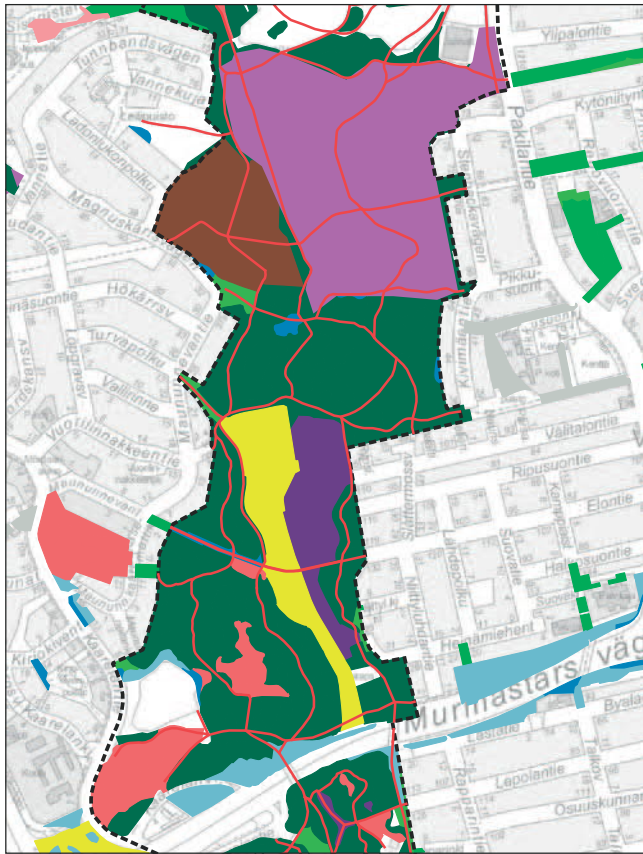
Yleiskaavan mukaisen rakentamisalueen reunavyöhykkeen aluerajaus lumen vastaanottoalueen reunalla tarkentuu maankäytön jatko-suunnittelussa. Tällöin voidaan puustoa valmentavat hoitotoimenpiteet suunnitella tarkemmin ja toteuttaa hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista.

Luonnonhoidon tavoitteet

ja toimenpidetarpeet

Pakilan metsän ulkoilumetsien hoitotoimenpiteiden tavoite on ulkoiluympäristön turvallisuus ja viihtyisyys. Ulkoilukäyttö tulee tässäkin Keskuspuiston osassa lisääntymään tulevaisuudessa, mikä lisää hoidon tarvetta. Hoitotoimenpiteet keskitetään ulkoilureittien ja -alueiden ympäristöön. Reittien risteysalueet ja liittymäkohdat katuverkkoon tulisi ottaa nykyistä enemmän esiin maiseman- ja puustonhoidon avulla.

Ulkoilumetsien kehittämistavoitteena on parantaa niiden eri-ikäisrakennetta ja kestävyyttä. Tämä tarkoittaa puuston pienipiirteistä hoitoa ja vaiheittaista uudistamista niin, että samalla myös niiden ulkoilu-, maisema-, luonnon monimuotoisuusarvot turvataan. Metsäalueil-

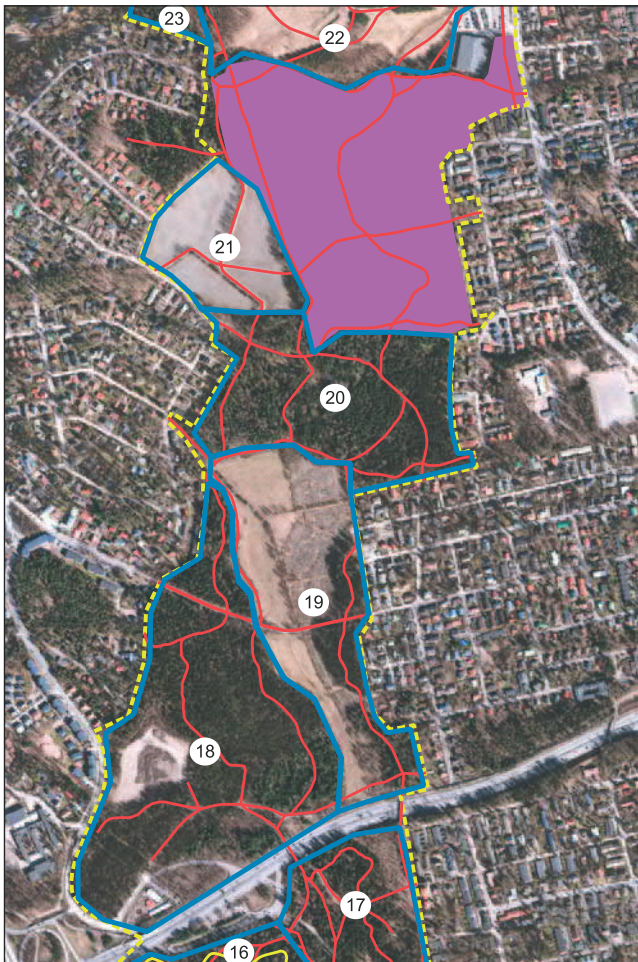
- Luonnonsuojelualueen 2015-2024 alue
- Hoitoluokat
- B1 maisemapelto
 - B3 maisemaniitty ja laidunalue
 - B4 avoin alue ja näkymä
 - C1.1 puistometsä
 - C1.2 lähivirkistysmetsä
 - C2.1 ulkoilumetsä
 - C3 suojametsä
 - C5 arvometsä
 - E erityisalue

Hoitoluokat.

la olevat I maailmansodan aikaiset linnoitusrakennelmat otetaan luonnonhoitotoimenpiteissä huomioon museoviraston ohjeiden mukaan siten, että ne eivät vaurioidu. Luonnon monimuotoisuutta turvataan jättämällä hoidettaviin metsiin lahoppua ja tiheikköjä eläimistön suojapaikoiksi luonnonhoidon työohjeiden mukaisesti. Lahopuun jättäminen hoitotoimenpiteiden yhteydessä turvaa metsien lahoppujatkumoa ja lisää samalla metsäluonnon monimuotoisuutta.

Alueella olevat liito-oravan ydinalueet ja metsäiset yhteydet tulee ottaa huomioon luonnonhoitotoimenpiteiden yhteydessä kappaleessa 3.3.1 esitettyjen ohjeiden mukaisesti.

Toimenpidetarpeet.

Luonnonhoidon toimenpidetarpeet

Yksityiskohtaisempi luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma kuviotasolla tehdään yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma laaditaan vuorovai-kutteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa.

Lumen vastaanottopaikan reunavyöhykepuuston luonnonhoitotarpeet tarkennetaan seuraavassa suunnitteluvaiheessa kun yleiskaavan toteutusohjelma tarkentuu.

- 18** Maununnevan metsäalueen toimenpidetarpeet kohdistuvat tonttien reunojen ja ulkoilureittien lähiympäristön puustoon. Tavoitteena on paikoin uudistaa metsää luontaisesti yksittäisiä puita poistaen ja pienpuustoa harventaen. Keskiosan kalliisella mäntymetsäalueella ei ole hoitotoimenpidetarpeita.
- 19** Elonniityn niittyjä tulee niittää säännöllisesti kerran kesässä siten, että niittojätettä ei kerätä.
- 20** Pakilan metsäalueella on tavoitteena luoda edellytyksiä luontaiselle uudistumiselle kuusikkoa sopivista kohdista harventa-

en. Alueella on paikoin myös nuorempia tiheäkasvuisia metsiköitä, joissa on harvennustarvetta. Ulkoilureittien lähiympäristössä on tarvetta yksittäisten heikentyneiden puiden poistoon. Hoitotoimenpiteissä tulee varoa alueella olevia 1. maailmansodan aikaisia linnoitusrakennelmia.

- 21** Maununpeltoa hoidetaan maisemapeltona vuosittaisen viljelysuunnitelman mukaisesti. Pellon reunassa kulkevalta ulkoilureitiltä avautuvia näkymiä pidetään avoimena säännöllisellä pienpuuston harvennuksella. Myös pellon kautta kulkevan reitin pientareita hoidetaan, että näkymät säilyvät.

3.6.6 Paloheinän ja Haltialan metsä

Alueen nykytila

Paloheinän ja Haltialan metsä muodostavat Helsingin laajimman yhtenäisen metsäalueen. Pääosaa alueen metsistä on kehitetty ja hoidettu ulkoilualueina edellisten vuosikymmenten aikana. Alueella on sekä hoidettua ulkoilumetsää että hoidon ulkopuolelle jätettyä ennallistettavaa metsää. Lisäksi alueen pohjoisosassa on useita luonnonsuojelulla suojeltuja metsäisiä alueita. Asemakaavassa alue on suurimmaksi osin retkeily- ja ulkoilualue (VR).

Paloheinä on Keskuspuiston pohjoisosan ulkoilun keskus ja tärkeä Keskuspuiston porttikohta. Paloheinän maja palvelee ulkoilijoita ympärivuotisesti. Majan vieressä ovat laajat pysäköintialueet ja hyvät joukkoliikenneyhteydet. Majan vierestä alkavat ulkoilupalvelut kuten ulkoilureitit, valaistut pulkkamatat, kuntoradat ja ladut. Myös jäähalli sijaitsee aivan puiston reunassa. Paloheinägolfin harjoittelu- ja kenttäalue sijoittuu alueen itäreunan avoimeen maisematilaan. Metsäalueet ulkoilu- ja kuntoilureittien välissä ovat ulkoilumetsää, jossa liikutaan myös reitien ulkopuolella, mikä näkyy kuluneisuutena.

Alueelle perustetaan uusi laaja Paloheinän-Haltialan metsäalue -niminen luonnonsuojelualue Helsingin uuden luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 mukaisesti. Rakennusvirasto aloitti Haltialan korpialueen ennallistamisen edellisellä luonnonhoidon suunnitelmakaudella rakentamalla padot alueen metsäöjiiin vuonna 2006.

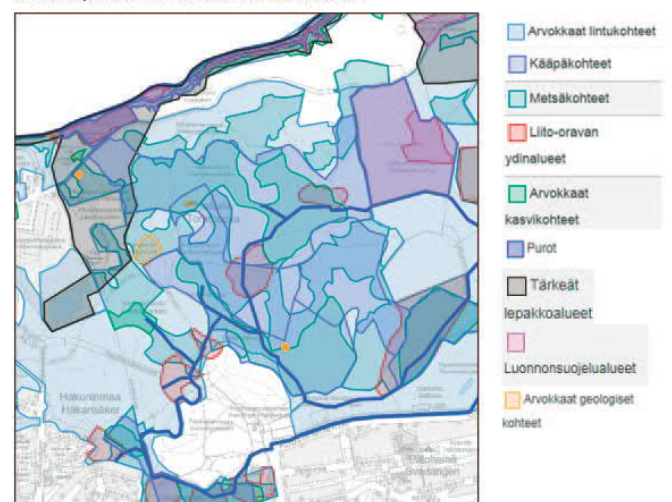
Samalla myös alueen metsät jätettiin kehittymään luonnontilaisiksi. Toimenpiteet ovat hitaasti palauttaneet alueen suoluontoa. Ennallistetun alueen läpi on rakennettu luontopolku, jonka kohdeopasteissa esitellään suoluonnon ennallistamista. Uudelle luonnonsuojelualueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka mukaan sitä hoidetaan.

Keskuspuiston pohjoisreuna rajautuu Vantaanjokeen, joka kuuluu Natura 2000 -alueisiin. Joenrannat rinnelehtoineen Haltialan tilalta aina Pitkälkoskelle asti ovat luonnonsuojelualueita. Myös Niskalan arboretum on osittain luonnonsuojelualue.

Haltialan metsäalue on aktiivisessa ulkoilukäytössä ja siellä risteilee ulkoilureittejä sekä talvella latuverkosto. Pitkälkosken luonnonsuojelualueen reunassa on suosittu niittyalue. Pitkälkosken majalta lähtee historiallisesti tärkeä, aikoinaan Helsingin pitäjän kirkolle asti johtanut Kuninkaantammentie, joka kulkee metsän ja pellon reunavyöhykkeellä. Tältä ulkoilureitiltä avautuu hieno näkymä avoimeen kulttuuri- maisemaan. Pitkälkosken länsireunan metsässä on laaja koiraitaus.

Paloheinän majan pohjoispuoleinen mäki-alue on mäntyvaltaista mustikka- ja puolukkatyyppin kangasmetsää. Tästä itään olevat metsät sen sijaan ovat reheviä lehtoja, lehtomaisia kangasmetsiä ja lehtokorpea. Alueen metsät ovat sekametsiä, joissa on runsaasti kuusta sekapuuna. Myös rauduskoivua ja haapaa on metsissä paljon. Metsät ovat Paloheinän alueella, kuten muu-

Luontotietojärjestelmän kohteet
ote Karttapalvelun Luontotiedot -teemakartasta 2017

Haltiavuoren–Paloheinän lehto- ja korpilaakso on luontotietojärjestelmässä kasvillisuudeltaan arvokas alue (I lk). Mombergintien lounaispuolen lehto- ja korpialue (I lk) sekä Paloheinänhuipun länsipuolen korpi- ja lehtoalue (II lk), jonka puusto on kärsinyt myrskytuhoista kuuluvat

Pitkäkosken rinnelehtojen ja Vantaanjoen-
törmän luonnonsuojelualueita hoidetaan eril-
listen hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaises-
ti. Vantaanjoen rantavyöhyke on arvokasta le-
pakkoaluetta, johon kuuluu myös Pitkäkosken
vesilaitoksen eteläisin allas (II lk). Luonnonsuo-
jeluohjelman aluerajaukseen sisältyy kasvilli-
suudeltaan arvokas Haltialan pohjoinen lehto-
alue (I lk) ja Haltiavuoren itä- ja kaakkoispuoli-
nen metsäalue, missä on arvokasta kääpälajis-
toa (I lk). Alueella on myös joitakin arvokkaita
metsäkohteita (I–III). Alueelta löytyy pieni enti-
nen kalkkilouhos ja kalkkikallio (II–III lk).

Maisemanhoidossa on tärkeä kehittää avointen peltomaisema-alueiden ja metsäalueiden

reunavyöhykkeitä. Tavoitteena on näkymien pittäminen avoimina ulkoilureiteiltä samalla kun puustoa hoidetaan ryhmittäin monipuolisena maiseman reunapuustona. Osaa puustoisesta reunavyöhykkeestä kehitetään sulkeutuneena. Tavoitteena on väljentää puustoa ja parantaa ulkoilureittien lähiympäristöjen näkyvyyttä. Näkymät Paloheinän täyttömäkien laelta on avattu puuston harvennuksilla syksyn 2016 aikana ja ne tulee jatkossakin pittää avoimina.

Paloheinän majan pihapiiri lähiympäristöineen on tärkeä Keskuspuiston kehitettävä maisemallinen porttikohta. Sen lähiympäristön puuston ja muun kasvillisuuden hoitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota samoin kuin reittien opastuksen ja ohjautuvuuden suunnitteluun. Keskuspuiston muut kehitettävät porttikohdat sijoittuvat ulkoilureittien keskeisiin maiseman reunavyöhykkeellä oleviin kohtiin mm. Pitkäkosken majalla ja Maununnevan ulkoilureittien risteyskohdassa alueen länsireunalla. Tärkeä porttikohta, tai oikeammin ulkoilureittien risteys, sijaitsee Paloheinän majan pohjoispuoleisella kallioisella mäellä. Sieltä avautuu hyvä näkymä länteen täyttömäelle, jota tulee pitää puoliavoimena edelleen. Paikka kaipaa ulkoilukäyttöä ohjaavaa karttaa ja viitotusta Keskuspuiston eri alueille, mm. uudelle luonnonsuojelualueelle. Opastus ja viitotus tulee suunnitella jakosuunnittelussa tehtävässä Keskuspuiston ulkoilureittien kehittämissuunnitelmassa.

Pitkäkosken eteläpuoleisten ulkoilumetsien hoidon tavoitteena on ylläpitää aktiiviseen ulkoiluun käytettävien alueiden turvallisuutta ja kehittää alueen maisema-arvoja Kuninkaantammentien rajautuvissa sekametsissä. Kuninkaantammentien ulkoilureitin ja pelon väliseltä vyöhykkeellä on tarpeellista ylläpitää ja avata uusia avoimia näkymiä kulttuurimaisemaan.

Yleiskaavassa osoitettu tärkeä Kuninkaantammentien ulkoilureittiyhteys tulisi muuttaa ympärivuotiseksi. Tämä mahdollistaisi lumiin aikaan alueen ulkoilukäyttömahdollisuuden kävelijöille ja pyöräilijöille muuten latujen täyttämällä Paloheinä–Haltialan alueella. Tätä asiaa on syytä tutkia ulkoilureittien jatkosuunnittelussa.

Luonnonhoidon tavoitteet ja toimenpidetarpeet

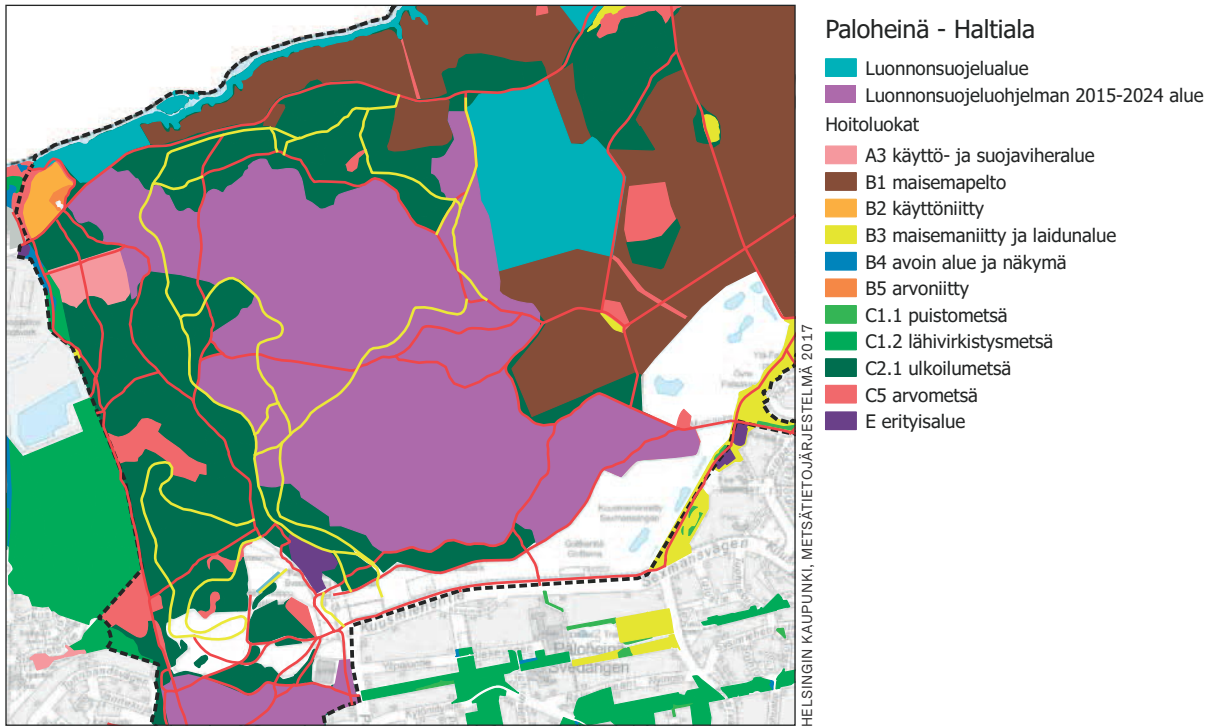
Paloheinän ja Haltialan ulkoilumetsien käyttö on runsasta, mistä syystä tavoitteena on ylläpitää niiden turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Luonnonhoitotoimenpiteet kohdistetaan ulkoilumetsäalueille (C2.1) ja ulkoilureittien varsille. Hoidon tavoitteena on kehittää ulkoiluun varattuja alueita vetovoimaisina ja ulkoilukäyttöä kestävinä, jolloin ne toimivat vetovoimaisina kohteina ja keskittävät kuluttavaa käyttöä pois Haltiala metsäalueen keskellä sijaitsevalta ympäristöltään herkältä uudelta Paloheinän – Haltialan metsäalueen luonnonsuojelualueelta. Kuninkaantammen asuinalue ja Kuninkaantammen lammen ympäristö uimapaikkoineen ja saunoineen liittyy Keskuspuiston ulkoilualueeseen, mikä lisää pohjoisen Keskuspuiston vetovoimaa ulkoilualueena. Paloheinän majan pohjoispuolella on seikkailupuisto (E), jossa liikutaan puusta toiseen vajereilla.

Alueen metsäluonnon arvokohteet ja monimuotoisuus turvataan hoidon piirissä olevien ulkoilumetsien luonnonhoidon toimenpiteiden yhteydessä. Lahopuun jättäminen hoitotoimenpiteiden yhteydessä maastoon turvaa metsien lahoppuujatkumoa ja samalla lisää metsäluonnon monimuotoisuutta. Luonnonhoidon toimenpiteissä tulee ottaa huomioon alueen eläimistö kuten liito-oravan ydinalueet kappaleessa 3.3.1 esitetyn ohjeen mukaisesti. Tärkeät lepakkoalueet tulee ottaa huomioon ulkoilureittien valaistusta suunniteltaessa. Pihtakuusi on paikoin levittäytynyt Haltialan metsään, ja sitä tulee jatkossakin poistaa luontoon kuulumatomaan vieraslajina.

Luonnonhoidon toimenpidetarpeet

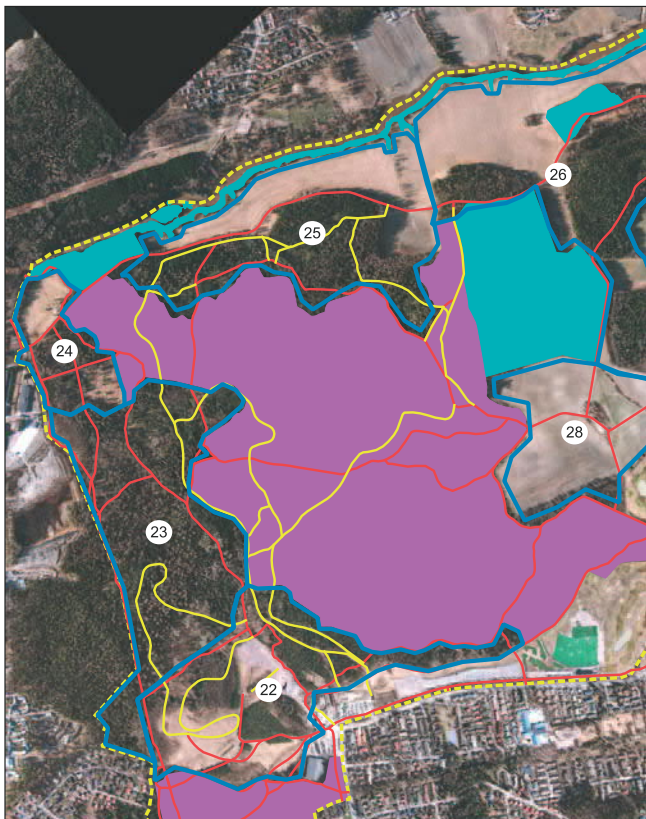
Yksityiskohtaisempi luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma kuviotasolla tehdään yleissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma laaditaan vuorovaihteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa.

22 Paloheinän ulkoilualueen mäen reunametsät ovat rauduskoivikoita ja männiköitä. Hoitotoimenpidetarpeena on mäen rinteiden varttuneiden puustojen harvennus. Alueen pohjoisosan laaja-alainen ja tiheäkasvuinen varttunut taimik-

Hoitoluokat.

ko ja nuori puusto ovat myös harvennuk-
sen tarpeessa. Paloheinän majalta läh-
tevien ulkoilureittien varsien puustoa on
tarpeen hoitaa yksittäisiä heikentyneitä
puita poistaen ja kevyesti harventaen. Ta-

voitteena on ylläpitää turvallista ja viihtyi-
sää ulkoilu ympäristöä sekä edistää puus-
ton elinvoimaisuutta tällä keskeisellä ul-
koilun painopistealueella. Mäkialueen
avoimia rinteitä hoidetaan erillisen liikun-
ta-alueen hoitosuunnitelman mukaisesti.

23 Alueen eteläosan laaja-alainen varttu-
nut taimikko ja nuori puusto ovat harven-
nustarpeessa. Myös osa vanhemmista
alueen puista on heikentynyt niin, että ne
olisi tarpeellista kaataa. Muualla alueen
metsissä on tarvetta ulkoilureittien lähi-
ympäristöjen puuston harvennukseen ja
yksittäisten puiden poistoon.

24 Koira-aitauksen kasvillisuutta ja puustoa
hoidetaan säännöllisesti niin, että alueen
käytettävyys ja turvallisuus säilyvät. Ai-
tauksen pohjoispuoleisen ulkoilumetsän
puusto on osin heikentynyt. Alueen ul-
koilukäytön turvallisuuden ylläpitämisek-
si on tarve aloittaa paikoitellen puuston
vaihteellinen uudistaminen luontaises-
ti. Vantaanjoen varren niittyalueutta hoide-
taan säännöllisesti vuosittain.

25 Haltialan pohjoisosan ulkoilualueen
puuston hoitotoimenpidetarpeet keskit-
tyvät ulkoilureittien lähiympäristön huo-

Toimenpidetarpeet.

nokuntoisten puiden ja puuryhmien pois-
toon. Tavoitteena on ylläpitää turvallista
ulkoiluympäristöä sekä edistää puuston
elinvoimaisuutta. Kauempana reiteistä si-
jaitsevilla metsäalueilla ei ole toimenpi-
detarvetta. Näkymiä Kuninkaantammen-
tieltä avoimeen peltomaisemaan tulee pi-
tää avoimina säännöllisellä pienpuuston
harvennuksella. Maisemapeltoja hoide-
taan vuosittain viljelysuunnitelman mu-
kaisesti.

- 26** Haltialan aarnialueen pohjoispuoleisella
metsäalueella on tarvetta kaataa Kunin-
kaantammentien reunavyöhykkeellä ole-
via heikentyneitä puita ja harventaa ti-
heimpiä puustoryhmiä mm. alueella ole-
via punatammia suosien. Puuston har-
vennustarve on myös Niskalan arboretu-
min eteläpuolella olevien ulkoilureittien
lähiympäristössä. Tavoitteena on ylläpi-
tää reittien käyttöturvallisuutta sekä reit-
tien lähimaisemaa. Kauempana reiteistä
sijaitsevilla metsäalueilla ei ole toimenpi-
detarvetta. Näkymiä Kuninkaantammen-
tieltä avoimeen peltomaisemaan tulee pi-
tää avoimina säännöllisellä pienpuuston
harvennuksella. Maisemapeltoja hoide-
taan vuosittain viljelysuunnitelman mu-
kaisesti.

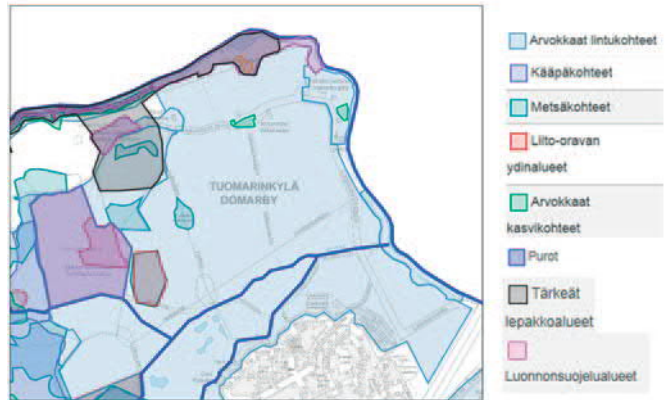
3.6.7 Haltialan kulttuurimaisema-alue

Alueen nykytila

Haltialan kulttuurimaisema-alue on edustava
kokonaisuus uusmaalaista maanviljelymaise-
maa, jota reunustaa toisaalla Vantaanjoki ja
toisaalla Keskuspuiston metsät. Asemakaa-
vassa avoimet maisemapellot ja laidunalueet
ovat erityisalueita virkistystä ja maanviljelys-
tä varten (E). Torpparinmäen pohjoisreuna on
lähivirkistysaluetta (VL). Uudessa yleiskaavas-
sa on osoitettu rakentamista Torpparinmäen
pohjoisreunaan Haltialan peltoalueelle. Tämä
kaventaisi valtakunnallisesti arvokasta mai-
sema-aluetta.

Haltialan tila on monen ulkoilijan ja perhei-
den suosima kohde, jossa pääsee tutustumaan
kaupungin ylläpitämän maatilan elämään ja käy-
mään kahvila- ravintolassakin. Talvella Haltialan

Luontotietojärjestelmän kohteet
ote Karttapalvelun Luontotiedot -teemakartasta 2017

peltoilla risteilee laaja latuverkosto. Alueella riit-
tää kävijöitä ympärivuotisesti. Niskalan metsä-
alueet ovat lehtomaista kangasmetsää tai leh-
toa. Asemakaaavassa ne ovat retkeily- ja ulkoi-
lualuetta (VR), joka on ohjeellisesti varattu ar-
boretumia varten (arb). Niiden puusto on mo-
nimuotoista sekametsää. Niskalan arboretum
on Jakob Kavaleffin reilut 100 vuotta sitten pe-
rustama ja sitä on kunnostettu viime vuosien
aikana. Niskalan arboretumissa kasvaa satoja
ulkomaisia puu- ja pensaslajeja. Vantaanjoen
kosket Ruutinkoskella ja peltomaisemat ovat
maisemiltaan erityisen hienoja.

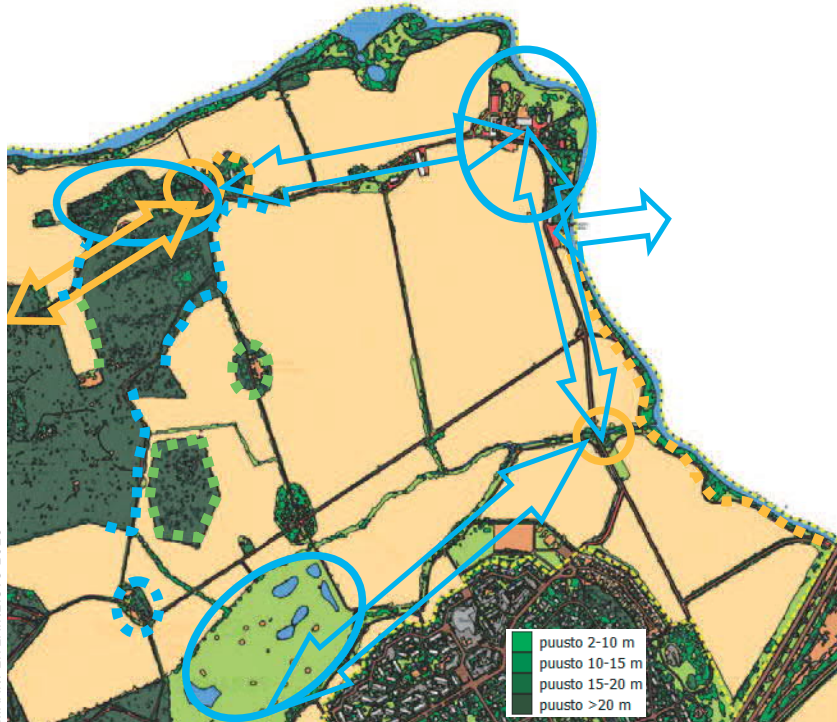
Kehittämiskohteet

ja maisemanhoidon tavoitteet

Haltiala–Niskala-alueen maisemanhoidon ja
ulkoilupalvelujen kokonaisvaltainen kehittä-
minen olisi tarpeellista, koska aluetta on tä-
hän asti kunnostettu vain pieninä palasina ei-
kä kokonaisuutena. Pakila–Tuomarinkylän alue-
suunnitelmassa (2018) esitetään kehittämis-
suunnitelman laatimista, mikä olisi myös Kes-
kuspuiston aluekokonaisuuden puolesta kan-
natettavaa.

Haltialan maisemapeltoja ja laidunalueita hoi-
detaan vuosittaisen viljely- ja hoitosuunnitelmi-
en mukaisesti. Peltoalueiden ojien pientareita
sekä niillä kulkevien ulkoilureittien pientarei-
ta hoidetaan säännöllisesti. Ojien kunnostuk-
sen yhteydessä joudutaan poistamaan ojan-
varsipuustoa.

Maisemanhoidossa ovat tärkeitä peltoalu-
eiden ja ulkoilureittien reunavyöhykkeet. Nä-
kymät ulkoilureiteiltä avoimeen kulttuurimai-
semaan tulee pitää avoimina säännöllisellä
reunapuuston ja raittien piennarkasvillisuu-
den hoidolla. Osa avoimiin pelto- ja niittyaluei-

Kehittämiskohteet Haltialan kulttuurimaisema-alue

- Toiminnallinen painopistealue; Haltialan tila, Niskalan arboretum, golf
- Tärkeä ympärivuotinen ulkoilureittiyhteys
- Kehitettävä ympärivuotinen ulkoilureittiyhteys
- Kehitettävä porttikohta
- Kehitettävä maiseman reunavyöhyke; puoliavoin, sulkeutunut, ryhmittäinen
- Avoin maisematila, pelto, laidun
- Avoin maisematila, golfkenttä
- Avoin maisematila, jokialue
- Puoliavoin maisematila, rantaniitty
- Suljettu maisematila, metsä
- Ulkoilureitti (punainen viiva), katu (ruskea viiva), suunnittelualueen raja (keltainen katkoviiva)

siin rajautuvista reunavyöhykepuustoista säilytetään monikerroksisina ja puustoltaan sulkeutuneina.

Niittyalueita ja riistapeltoa hoidetaan säännöllisesti vuosittain. Erityisen tärkeitä ovat alueen arvoniityt mm. Kellarinmäessä, joita hoidetaan erillisen hoitosuunnitelman mukaisesti. Maisemallisesti arvokkaille kartanoalueille, Haltialan tilan ja Niskalan tilan pihapiireille on laadittu myös erilliset hoitosuunnitelmat. Myös Niskalan arboretumia hoidetaan ja kehitetään erillisen hoitosuunnitelman mukaan.

Haltialan tilalle ja sieltä edelleen Niskalaan kulkevien teiden ja ojen pientareita tulee raijata ja niittää säännöllisesti, että avoimet näkymät ympäröivään peltomaisemaan säilyvät. Vastaavasti tulee niittää myös Haltialan peltomaisemilla ja niiden reunoilla kulkevien ulkoilureittien ja ojen pientareet.

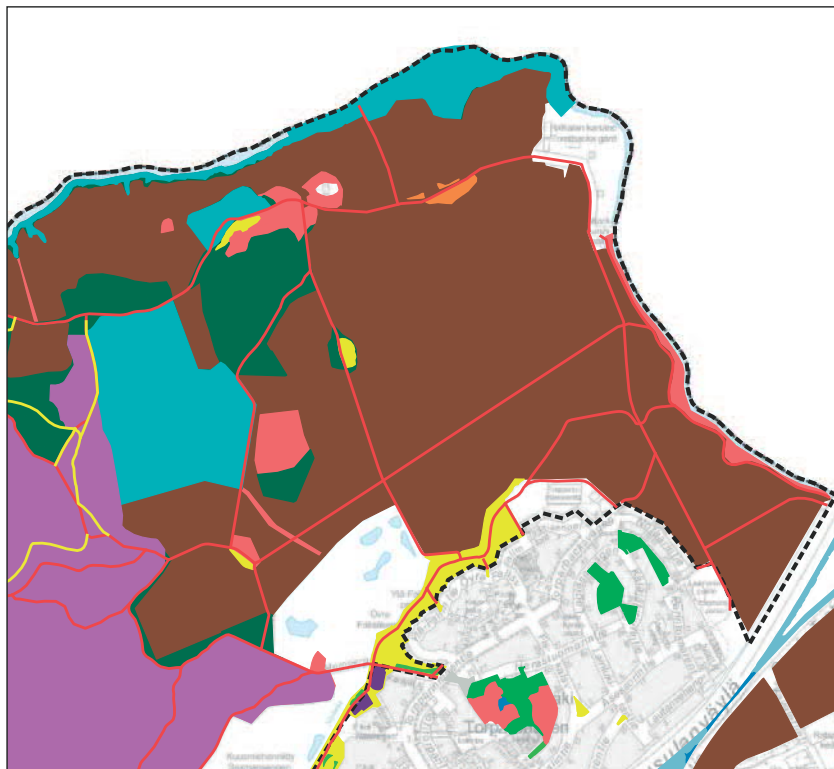
Vantaanjoen varren näkymät kaipaavat osittain avaamista. Reheväkasvuisia lehtipuustoryhmiä ja pensaita tulee harventaa säännöllisesti ryhmittäin. Tällöin voidaan saavuttaa sekä maisemalliset tavoitteet että linnuston suojapaikkojen säilyttämistavoitteet. Jokivarren hoidosta on laadittu rakennusviras-

tossa erillinen suunnitelma (Rakennusvirasto 2005), josta saa yksityiskohtaisempia ohjeita maisemanhoitoon.

Haltialan portin infopiste tilalle vievän tien varressa kaippaa peruskunnostusta ja maisemanhoitotoimenpiteitä. Potmäen alueelta on poistettu pilaantuneita maa-aineksia, mistä syystä metsäsaarekkeen keskiosa on avoin. Sille voidaan suunnitella uusia istutuksia tai kehittää sille erilaisia ulkoilupalveluja. Viereisen peltomaiseman keskellä oleva puistomainen tammisaareke liittyy läheisen golfkentän maisemaan ja sitä hoidetaan erillisen suunnitelman mukaisesti.

Luonnonhoidon tavoitteet ja toimenpiteet

Haltialan ja Niskalan alueen luonnon- ja maisemanhoidossa korostuu alueen luonto- ja maisema-arvojen säilyttäminen ja kehittäminen. Monet kulttuuriympäristön arvokkaat biotoopit vaativat säilyäkseen säännöllistä hoitoa. Näitä kohteita ovat mm. jalopuuvallat metsiköt sekä arvokkaat niittyalueet. Maisemanhoidolliset toimenpiteet kohdistetaan maiseman reunavyöhykkeille, Vantaanjoen varteen ja ulkoilureittien lähiympäristöi-

Haltialan kulttuurimaisema-alue

- Luonnonsuojelualue
- Luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 alue
- Hoitoluokat
- B1 maisemapelto
- B3 maisemaniitty ja laidunalue
- B4 avoin alue ja näkymä
- B5 arvoniitty
- C1.2 lähivirkistysmetsä
- C2.1 ulkoilumetsä
- C5 arvometsä
- E erityisalue

hin. Eri puulajien lahoppuuta jätetään alueelle luonnon monimuotoisuutta lisäämään. Metsäympäristöön jätetään myös sopiviin kohtiin tiheikköjä alueen eläimistön ja linnuston suoja- ja pesimapaikoiksi. Liito-oravan ydinalueet otetaan huomioon kappaleen 3.3.1 ohjeiden mukaisesti.

Alueelta löytyy monta arvokasta luontokohdetta kuten Vantaanjoen varrella olevat Ruutinkosken lehto ja Vantaanjoen törmä, jotka ovat edustavia luonnonsuojelualueita. Myös Niskalan arboretum on osittain luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueita hoidetaan erillisten hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaan. Vantaanjoen vesialue on Natura-alueita. Löytyypä alueelta myös rauhoitettu luonnonvarainen kynäjalavaryhmäkin. Ruutinkosken lehdon luonnonsuojelualueella on arvokas matelija- ja sammakkoeläinalue (III lk), joka sijoittuu vanhojen savenottopaikkojen (III lk) kohdalla oleville lammille. Alueella on liito-oravan ydinalueita. Peltoalueella oleva Näsinoja ja Tuomarinkylänoja ovat arvokkaita pientä. Niskalan pellot ovat linnustollisesti arvokkaita (I lk). Metsäalueilla on myös muutama arvokas metsäkohde (I–III).

Luonnonhoidon toimenpidetarpeet

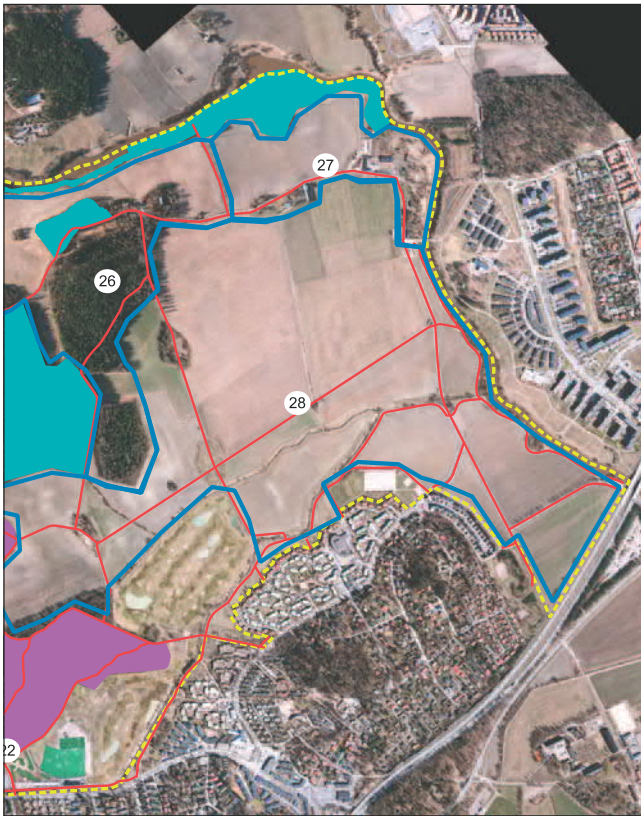
Yksityiskohtaisempi luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma kuviotasolla tehdään yleissuun-

Hoitoluokat.

nitelman tavoitteiden mukaisesti. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma laaditaan vuorovai- kuttaisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa.

26 Niskalan arboretumin eteläpuolella olevien ulkoilureittien lähiympäristössä on tarvetta kaataa ulkoilureittien reunavyö- hykkeellä olevia heikentyneitä puita ja harventaa tiheimpiä puustoryhmiä. Ta- voitteen on ylläpitää reittien käyttötur- vallisuuksi sekä reittien lähimaisemaa. Erityisesti hoitotoimenpiteillä on tarve parantaa alueen puustossa olevien jalo- puiden kasvuolosuhteita, esimerkiksi is- tutettujen punatammien kohdalla alueen länsilaidassa. Kauempana reiteistä sijait- sevilla metsäalueilla ei ole toimenpide- tarvetta. Näkymiä avoimeen peltomaise- maan tulee pitää avoimena säännöllisellä pienpuuston harvennuksella. Maisema- peltoja hoidetaan vuosittain viljelysuunni- telman mukaisesti.

27 Haltialan tilan ympäristöä hoidetaan ar- vokkaana kulttuurimaisemakohteena erillisen suunnitelman mukaisesti. Kella- rinmäen arvoniityille B5 on laadittu eril- linen hoitosuunnitelma, jonka avulla yllä-

Toimenpidetarpeet.

pidetään harvinaista niittylajistoa. Maisemapeltoja hoidetaan vuosittain viljelysuunnitelman mukaisesti.

- 28** Haltialan laajoja maisemapeltoalueita ja laidunalueita hoidetaan säännöllisesti erillisen hoitosuunnitelman mukaisesti. Ulkoilureittien pientareita tulee niittää säännöllisesti vuosittain, etteivät näkyvät avoimeen viljelymaisemaan umpeudu. Toimenpide ylläpitää ja monipuolistaa myös pientareilla kasvavaa niittykasvillisuutta. Metsäsaarekkeiden puustoa on tarpeellista hoitaa varovaisin yksittäisten puiden poistoin siten, että reunavuöhykkeen monikerroksellisuus ja -lajisuus säilyvät. Vantaanjoen ja ulkoilureitin välinen lehtipuustoinen vyöhyke on linnustollisesti ja maisemallisesti arvokasta aluetta, jolle on laadittu erillinen yksityiskohmainen hoitosuunnitelma. Sen mukaisesti ylläpidetään valituista kohdista näkymiä joelle muun kasvillisuuden säilyessä luonnonmukaisena ja monikerroksisena lehtipensaikkona ja -puustona.

4 Jatkosuunnittelutarpeet ja toteuttamisohjema

Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032 on laadittu vuonna 2015 esillä olleen suunnitelmaluonnoksen ja siitä saadun asukas- ja sidosryhmäpalautteen pohjalta. Yleissuunnitelman tavoitteiden mukaiset luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat kymmenvuotiskausiksi laaditaan Keskuspuiston osa-alueille (Laakson ja Ruskeasuon metsä, Pasilan metsä jne.). Nämä kuviokohtaiset toteutustason luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat tehdään vuorovaikutteisesti asukkaiden, järjestöjen ja Helsingin toimialojen hallintokuntien kanssa. Suunnitelmien laadinnan alkamisesta tiedotetaan asukkaita ja sidosryhmiä, jotka voivat osallistua suunnittelun vuorovaikutustilaisuuksiin sekä kommentoida suunnitelmia. Suunnitelma-aineistot teemakarttoineen, suunnitelmaselostuksineen ja luonnonhoitotoimenpiteitä kuvaavine kuvio-tietoineen tulevat nähtäville kaupungin nettisivuille. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat hyväksyy maankäyttöjohtaja. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmien luonnonhoidon töiden toteutus ohjelmoidaan ja tilataan vuosittain Kaupunkiympäristön toimialan Rakennukset ja yleiset alueet -palvelun toimesta.

Keskuspuiston ulkoilureittien kehittämissuunnitelma

Luonnonhoidon yleissuunnittelun aikana on noussut esiin tarve kehittää Keskuspuiston ulkoilureitistöä, sen opastusta ja viitoitusta sekä lisätä levähdyspenkkejä reittien varsille. Tästä syystä käynnistetään Kaupunkiympäristön toimialalla vuonna 2018 Keskuspuiston ulkoilureittien kehittämisshanke, jossa em. ulkoilupalvelut suunnitellaan.

Keskuspuiston ulkoilureittien opastuksen ja viitoituksen puutteet ovat tulleet esille Keskuspuistossa tehdyssä käyttäjätutkimuksessa 2007–2009 sekä suunnitelman laadinnan aikana saadussa asukaspalautteessa. Samat puutteet ovat tulleet esille myös Haltialanmetsän luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman sekä Pakila-Tuomarinylän aluesuunnitelman laadinnan yhteydessä. Esimerkiksi talvisin kävelyyn tarkoitettuja ulkoilureittejä kaivataan Paloheinän-Haltialan-Niskalan alueelle. Ulkoilureittien kehittämissuunnitelma tullaan laatimaan vuorovaikutteisesti asukkaiden ja sidosryhmien kanssa.

Yleiskaavassa esitetyn baanaverkon sijoittuminen tulee ratkaista ulkoilureittien kehittämissuunnitelman yhteydessä.

Hyvää lähtötietoa ulkoilureittien kehittämiseen sekä opastuksen ja viitoituksen suunnitteluun saadaan Helsingin yliopistossa laaditusta Keskuspuiston ulkoilukäyttötutkimuksesta (Korpilo, Virtanen, Saukkonen, Lehvävirta 2017).

Muut suunnitelmat

Haltialan ja Niskalan kulttuurimaisema-alueelle tulisi laatia erillinen hoito- ja kehittämissuunnitelma, mitä esitetään myös Pakila-Tuomarinkylän 2018–2027 aluesuunnitelman jatkosuunnittelukohteena. Alueen kokonaisvaltainen kehittäminen olisi tarpeellista, koska aluetta on tähän asti kunnostettu vain pieninä palasina eikä kokonaisuutena. Tämä olisi myös Keskuspuiston aluekokonaisuuden puolesta kannatettavaa. Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032 voi toimia Helsingin kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman osana mikäli puisto päätetään perustaa.

Lähteet

- Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto 2013. Vihreä ja merellinen Helsinki 2050, VISTRA OSA 1: lähtökohdat ja visio.
- Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014. Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:17.
- Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto 2016. Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma, VISTRA OSA 2.
- Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto 2016. Helsingin Yleiskaava 2016.
- Helsingin kaupungin rakennusvirasto 1996. Ensimmäisen maailmasodan aikainen maalinnoitus Helsingissä.
- Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2005. Vantaanjoen varren maiseman ja kasvillisuuden hoito- ja kehittämissuunnitelma 2006–2015.
- Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2011. Luonnonhoidon linjaus.
- Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2013. Luonnonhoidon työohje. Metsät. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:9.
- Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2016. Luonnonhoidon työohje. Niityt ja maisemapellot. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisu 2016:7.
- Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2017. Luontodirektiivin liitteen IV(a) eläinlajien huomioon ottaminen Helsingin kaupungin hankkeissa. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2017:4.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2008. Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2008–2017.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2015. Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024 ja metsäverkostoselvitys. Julkaisematon.
- Helsingin kaupunki, luontotietojärjestelmä 2017. Helsingin kaupunkiympäristötoimialan paikkatietoaineisto.
- Helsingin kaupunki 2017. Maailman toimivin kaupunki – Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021.
- Helsingin kaupunki, metsätietojärjestelmä 2017. Helsingin kaupungin kaupunkiympäristötoimialan paikkatietoaineisto.
- Honkanen, J., 2004. Haltialan lehtokorpilaakson ennallistamissuunnitelma.
- HSY ja Helsingin, Espoon, Vantaan kaupungit, Kirkkonummen kunta 2016: Seudullinen maanpeiteaineisto 2016.
- Ilvesniemi, S. & Saukkonen, T., 2015. Keskuspuiston käyttäjätutkimus 2007–2009. Helsingin kaupunki. Rakennusvirasto. Linkki julkaisuun: https://www.hel.fi/static/hkr/hoito_ja_kehittamissuunnitelmat/keskuspuisto/Kepun_kayttajatutkimus_2007_2009.pdf
- Karttunen, T. 2015. Kirjanpainajariskin arviointi ja hallinta Helsingin kaupungin taajamametsissä. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:12.
- Lammi, E. ja Routasuo, P. 2016. Helsingin liito-oravakartoitus 2016. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 7/2016.
- Lehto Leevi 1989. Yhteenvetoa metsien hoitosuunnitelmista 1884–1986. Helsingin kaupungin kiinteistöviraston metsä- ja maatalousosasto 1989.
- Lehto, Leevi 1989. Elämää helsinkiläismetsissä. Helsingin kaupungin museo 1989.
- Museovirasto, valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) sivusto <http://www.rky.fi>
- Museoviraston rekisteriportaali, muinaisjäänösrekisteri: <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovel-lus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>
- Puttonen, P. 2016. Kirjallinen kommentti Keskuspuis-

ton luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma-
luonnoksesta.

Törrönen, Sirpa 2010. Maisema-analyysi – Helsinki, maisema-analyysin teoriaa ja Helsingin maisema-analyysi. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.
Viherympäristöliitto 2007. Viheralueiden hoitoluokitus. Viherympäristöliitto ry. Julkaisu 36.

Liite 1 Keskuspuiston LTJ-kohteet (3.2.2017), Helsingin ympäristökeskus

Kohde ja tunnus	Kohteen nimi	Arvoluokka	Pinta-ala
Luonnonsuojelualueet (5)			
4	Pitkähäskosken rinnelehdot		4,72
5	Haltialan aarnialue		23,02
6	Niskalan arboretum		2,26
9	Ruutinkosken lehto		8,64
51	Vantaanjoentörmä		3,06
Natura-alueet (1)			
FI0100104	Vantaanjoki		0
Suojellut luontotyytit (1)			
3	Maunulan pätkinäpensaslehto		1,71
Luonnonmuistomerkit (1)			
3	Kynäjalavaryhmä, Haltiala		0
Luonnonsuojeluohjelman alueet (2)			
LSO01	Paloheinän - Haltialan metsäalue		138,24
LSO02	Pakilanmetsä		24,65
Arvokkaat kasvikohteet (20)			
33/90	Lähteikkö Pohjois-Pasilan ja Etelä-Haagan välillä	I	1,55
30/90	Maunulan rinne- ja purolehdot	I	9,48
44/90	Lääkärinkadun tervaleppäinen lehto	I	0,97
14/92	Mombergintien lounaispuolen lehto- ja korpialue	I	10,62
10/93	Vantaanjoen ahde Pitkähäskosken ja Ruutinkosken välillä	I	6,98
7/93	Paloheinän huipun luoteispuolen korpilaakso	I	1,99
9/93	Haltiaavuoren-Paloheinän lehto- ja korpilaaksojakso	I	18,24
48/91	Paloheinän huipun eteläpuolen lehto- ja korpialue	I	7,47
8/93	Haltialan pohjoinen lehtoalue	I	28,26
10/92	Pitkähäskosken niittykumpare	II	0,23
35/90	Purolaakso Ilmalasta länteen	II	1,16
39/90	Länsi-Pasilan länsipuolinen laakso	II	4,05
86/90	Pirkkolan urheilupuiston länsireuna	II	1,59
12/93	Tulvalammikko Haltialan tilan luona	II	0,36
11/93	Kellarimäen kedot	II	0,51
47/91	Paloheinän huipun länsipuolen korpi- ja lehtoalue	II	1,64
50/91	Pirkkolan urheilupuiston lehtoalue	II	2,02

5/98	Ilmalan korpi	II	0,27
34/90	Kivihaan itäpuolen kalliosuo	III	0,72
38/90	Ilmalan eteläpuoli	III	0,09
Arvokkaat lintukohteet (23)			
075/99	Pitkäkosken aarni- ja koskialue	I	6,09
074/99	Haltiavuoren metsäalue	I	253,35
076/99	Haltialan aarnialue	I	22,39
080/99	Niskalan pellot	I	206,86
081/99	Ruutinkoski	I	8,36
044/99	Keskuspuisto S (Ruskeasuo–Länsi-Pasila–Aurora)	II	99,4
073/99	Pitkäkosken vedenpuhdistamon altaat	II	8,93
077/99	Niskalan luoteiskulman metsä	II	16,36
082/99	Haltialan tila	II	6,02
058/99	Kivihaan metsä S	III	9,76
060/99	Kivihaan viljelypalstat	III	3,48
061/99	Kivihaan metsä N	III	36,75
114/99	Maununnevan itäpellot	III	15,62
115/99	Maununneva N (Keskuspuisto)	III	40,15
113/99	Maununneva S (Keskuspuisto)	III	18,96
112/99	Pirkkolan urheilupuiston metsä	III	42,41
327/99	Kuninkaantammenpuisto	III	11,65
078/99	Niskalan arboretum	II	4,08
079/99	Paloheinän niityt	III	28,03
083/99	Vantaanjokivarsi, Laamannintie	III	3,92
109/99	Maunulanpuiston itäosa (Keskuspuisto)	III	21,69
108/99	Maunulanpuisto (Keskuspuisto)	III	57,64
31/2010	Pitkäkosken–Ruutinkosken väli	III	11,17
Tärkeät lepakkoalueet (1)			
42/03	Pitkäkoski–Ruutinkoski–Niskala	II	69,23
Arvokkaat geologiset kohteet (9)			
22-203	Siirtolohkare, Maunulanpuisto	1	0,01
11-034	Kalkkikallio (louhos), Haltiavuori	2	0,07
22-204	Siirtolohkare, Pitkäkoskenniitty	2	0
25-003	Vanha savenottopaikka, Ruutinkoski	3	0,36
23-002	Turvekerrostuma, Länsi-Pasila	3	4,08
15-002	Vanha kalkkilouhos, Haltiavuori	3	0,05
11-031	Kalkkipitoinen kallio, Pitkäkoski	3	0,05
11-033	Kalkkipitoinen kallio, Haltiavuori	3	1,29
11-032	Kalkkipitoinen kallio, Pitkäkoskenniitty	3	0,01
Tärkeät matelija- ja sammakkoeläinkohteet (1)			
1/07	Ruutinkoski	III	4,14
Kääpäkohteet (11)			
13	Paloheinän eteläpuoliset metsät	I	27,23
12	Maunulanpuiston metsät	I	22,21
20	Haltialan kaakkoisosan lehtoalue	I	12,42
22	Haltiavuoren itä- ja kaakkoispuoleinen metsä	I	19,36
33	Haltialan aarnialue	I	23,02
32	Pitkäkosken luonnonsuojelualue	I	4,27

34	Paloheinän lehto- ja korpilaakso	I	24,48
35	Haltialan pohjoinen lehtoalue	I	50,94
11	Ilmalan länsipuolen metsä	I	3,77
10	Laakson metsä	II	21,35
21	Haltialan aarnialueen lounaispuolinen metsä	II	21,7
Metsäkohteet (6)			
M30/16_r	Keskuspuisto 1, Ruskeasuo ja Länsi-Pasila		35,43
M23/16_r	Keskuspuisto 2, Kivihaka ja Maunulanpuisto		59,98
M25/16_r	Keskuspuisto 3, Pirkkola ja Maununneva		54,38
M24/11	Keskuspuisto 4, Paloheinä ja Haltiala		104,65
M45/13	Pitkäkoski		3,07
M51/13	Lääkärinkadun tervaleppäinen lehto		1,49
Liito-oravan ydinalueet (26)			
3	liito-oravan ydinalue		
5	liito-oravan ydinalue		
6	liito-oravan ydinalue		
10	liito-oravan ydinalue		
11	liito-oravan ydinalue		
12	liito-oravan ydinalue		
23	liito-oravan ydinalue		
24	liito-oravan ydinalue		
25	liito-oravan ydinalue		
26	liito-oravan ydinalue		
27	liito-oravan ydinalue		
28	liito-oravan ydinalue		
30	liito-oravan ydinalue		
31	liito-oravan ydinalue		
32	liito-oravan ydinalue		
33	liito-oravan ydinalue		
34	liito-oravan ydinalue		
35	liito-oravan ydinalue		
36	liito-oravan ydinalue		
37	liito-oravan ydinalue		
38	liito-oravan ydinalue		
39	liito-oravan ydinalue		
40	liito-oravan ydinalue		
41	liito-oravan ydinalue		
42	liito-oravan ydinalue		
43	liito-oravan ydinalue		
Purot (2)			
P30	Haaganpuro		0
P36	Näsinoja-Tuomarinkylänoja		0
Lammet (1)			
LAM27	Haltialan lampi		0,18
Lähteet (5)			
1	Ilmalan lähde	3	0,16
2	Pohjois-Pasilan lähde	2	0,33
3	Kivihaan lähde	1	0,49

6	Maunulan lähteikköalue	1	4,15
50	Metsälän lähde		0
Huleveden varassa olevat luonto- ja virkistysarvot (4)			
15	Maunulan uurnalehto		4,10
16	Maununneva Kehä I		0,90
18	Paloheinän golfkenttä		7,90
23	Keskuspuisto Haltiala		0,57
Purojen kunnostuskohdat (5)			
P30	Haaganpuro: Viljelypalstat		
P30	Haaganpuro: Kivihaka		
P30	Haaganpuro: Uurnalehto		
P30	Haaganpuro: Maunulanpuro		
P30	Haaganpuro: Pirkkola P-alue		
Perinnemaisemia (4)			
HKR 01	Keskuspuiston pieni keto		0,23
HKR 06	Pitkäkosken keto		0,25
2	Pitkäkosken keto	M	0,29
8	Kellarinmäen keto	P-	0,06

Liite 2 Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032

Vuorovaikutusraportti 19.11.2016

Sisältö

1 Johdanto

2 Asukastilaisuudet, karttakysely netissä ja maastokysely

- 2.1 Asukastilaisuudet
- 2.2 Saadut asukaspalautteet asukastilaisuudessa
- 2.3 Suunnitelmaluonnoksesta karttakysely netissä
- 2.4 Maastokyselyn tulokset

3 Virastot ja laitokset

- 3.1 Projektikokous hallintokunnille
- 3.2 Luonnonhoidon työryhmä
- 3.3 Kaupunkisuunnitteluvirasto
- 3.4 Ympäristökeskus
- 3.5 Helsingin yliopisto

4 Järjestöt ja muut sidosryhmät

- 4.1 Suomen latu ry ja Helsingin latu ry
- 4.2 Luontojärjestöt Tringa ry ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry
- 4.3 Pasilan palstaviljelijät ry
- 4.4 Mountain Bike Club Finland ry -maastopyöräilyjärjestö
- 4.5 Ylästön Kotiseutuyhdistys ry
- 4.6 Keskuspuiston puolesta ry
- 4.7 Maunulanpuiston Palstaviljelijät Ry

1 Johdanto

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032 on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden, hallintokuntien ja järjestöjen kanssa. Vuorovaikutusraporttiin on koottu vuonna 2015 esillä olleesta suunnitelmaluonnoksesta saatu asukas- ja sidosryhmäpalaute tiivistetysti.

Asukas- ja sidosryhmäpalautetta koottiin järjestämällä syksyn 2015 aikana asukas- ja sidosryhmäkokouksia sekä tekemällä 1.10.2015 valmistuneesta suunnitelmaluonnoksesta kyselyt internetissä ”Kerro kartalla” -ohjelmalla

ja maastossa. Edellä mainituista tilaisuuksista ja kyselyistä saatiin 13 kirjallista kommenttia, 110 nettikyselyn karttakommenttia ja 391 täytettyä maastokyselyn vastauslomaketta. Vuorovaikutusraportissa esitetään kooste 1.10.–15.11.2015 kaupungin nettisivuilla esillä olleesta suunnitelmaluonnoksesta saaduista kommenteista.

Vuorovaikutusraporttiin on koottu lisäksi suunnitelmaluonnoksesta (1.10.2015) muilta hallintokunnilta sekä asukasjärjestöiltä saatu palaute.

2 Aukastilaisuudet, karttakysely netissä ja maastokysely

2.1 Aukastilaisuudet

Suunnitelmaluonnosta esiteltiin ja siitä keskusteltiin kahdessa aukastilaisuudessa, joista toinen pidettiin Pakilan yläasteella 6.10.2015 ja toinen Kampissa Laiturin yhteistilassa 8.10.2015. Pakilan tilaisuudessa oli paikalla 28 ja Laiturissa 9 aukasta. Suunnittelusta ja aukastilaisuuksista tiedotettiin 29.9.2015 kaikkiin Keskuspuistoon rajautuvien postinumeroalueiden kotitalouksiin jaetuilla aukaskorteilla (24 954 kpl). Samassa kortissa oli linkki kaupungin nettisivuilla olleeseen suunnitelma-aineistoon. Aukastilaisuuksien aluksi osallistujilla oli mahdollisuus osallistua suunnitelmanäyttelyyn ja tавata suunnittelijoita. Suunnitelmaluonnosta esiteltiin tilaisuuksien aikana. Keskustelussa esiin tulleet kommentit koottiin muistioon.

Keskustelussa nousi esille kysymyksiä ja kommentteja itse suunnitelmaluonnoksesta ja siinä esitettävistä toimenpiteistä. Tämän lisäksi tilaisuudessa keskusteltiin Keskuspuiston ulkoilureiteistä ja ulkoilukäytöstä yleisemminkin.

Seuraavassa on keskeisimpiä tilaisuuksissa esitettyjä aukaskommentteja luonnonhoidosta. Kommentit koottiin ja ne on otettu huomioon suunnitelman jatkotyöstämisessä muun saadun palautteen ohella.

- Keskuspuiston alueen todettiin olevan hoitamattomana ja risukkoista.
- Keskuspuiston länsireunan maalinnoituslaitteiden esiin nostamista ja siistimistä toivottiin.
- Keskuspuiston hoitamattomuudesta oltiin myös toista mieltä. Hoitamattomuuden todettiin olevan osa luonnon monimuotoisuutta. Hoitamattomista alueista tulisi tie-

dottaa esim. kylteillä miksi alue on arvokas hoitamattomana (arvometsä, aarnimetsä).

- Keskuspuiston reunassa todettiin olevan paikoin rottaongelmia.
- Lepolantien leikkipuiston ympäristön hoidon puutteellisuuden todettiin vaikuttavan osaltaan alueen lasten ja nuorten turvallisuuteen.
- Lepolantien päässä on vaarallinen risteys, jossa on näkyvyysongelma.
- Metsäharvennusten pelättiin aiheuttavan tuulenkaatoja.
- Vanhan ampumaradan alueen maaperän kunnostuksesta kysyttiin.
- Suunnitelmaluonnoksessa esitettyjen toimenpiteiden aloittamista toivottiin ja ajankohtaa kysyttiin.

Aukasilloissa kommentoitiin myös Keskuspuiston ulkoilukäyttöä, reittejä ja ulkoilupalveluita.

- Keskuspuiston opastusta ja viitoitusta toivottiin parannettavan.
- Pirkkolan urheilupuiston alueen ulkoilureiteillä ajelevien mopojen ja mopoautojen todettiin vaarantavan ulkoilijoiden, erityisesti lasten turvallisuutta. Toivottiin, että mopaille voitaisi osoittaa luvallinen turvallinen reitti puiston poikki.
- Pirkkolan alueella todettiin olevan liian vähän kävelyreittejä talvella. Tästä kerrottiin aiheutuvan riitoja kävelijöiden ja hiihtäjien välillä.
- Talvella ylläpidettävät ulkoilureitit toivottiin viitoitettavan ja merkittävän selkeästi maastoon.

- Runsastunut ja vauhdikas pyöräily koettiin turvallisuusongelmana.
- Maastopyöräilyn aiheuttama metsän pohjan kuluminen huolestutti.
- Vanhemmalle väelle toivottiin reittien varalle enemmän penkkejä tai maahan jätettyjä runkoja levähtämistä varten.
- Talvikunnossapidettävien ulkoilureittien hoito sai kiitosta.

2.2 Saadut asukaspalautteet asukastilaisuudessa

Asukastilaisuuksissa Pakilan yläasteella 6.10.2015 ja Kampissa Laiturin yhteistilassa 8.10.2015. asukkailla oli mahdollisuus jättää kirjallista palautetta suunnitelmaluonnoksesta.

6.10.2015 saatu asukaspalaute koski Pirkkolan metsää:

"Kehä I:n ja Alkutien välinen ulkoilutie on niin synkkä ja isojen puiden reunustama, että aurinko ei pääse koskaan keväällä paistamaan. Se on usein jäässä vielä toukokuun lopulla, koska tuuli ja aurinko eivät pääse tietä sulattamaan. Puiden kaato reitin varrelta olisi erityisen tärkeää reitin käyttömukavuuden takia.

Lepolantien päässä olevan aktiivisesti käytetyn leikkipuiston ympärillä olevat puut ovat huonokuntoisia ja leikkipuiston ympäristöön soveltumattomia. Puisto on aivan varjossa. Lasten leikkipaikan turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden takia olisi ensiarvoisen tärkeää kaataa puiston ympäriltä isot puut. Toimenpide tulee toteuttaa kiireellisesti! Tämä lisäisi huomattavasti puiston käyttöastetta ja viihtyisyyttä. Puiston ympäristössä on laajemminkin lahonneita puita mm. kuusia. Vuosien 2005–2015 välillä puistoon on kaatunut 4 puuta.

Kehä I:n varrella puiden kaatoa voi vähentää, koska puut vähentävät liikenteen aiheuttamaa meteliä lenkkipolulla. Koko Pirkkolanmetsän alueella tulisi kiinnittää huomiota liikuntareittien avaamiseen, jotta lenkkipolut ovat turvalisempia (esim. myrsky). Näkyvyyden lisääntyessä rei-

tiltä turvallisuuden tunne lisääntyy. Toimenpide tulisi toteuttaa kiireellisesti, koska alueella on tuhansia käyttäjiä päivittäin. "(asukas Länsi-Pakilasta)

22.10.2015 Torpparinmäen asukkaan kommentti Keskuspuistosta (lähinnä Haltialan pelot ja metsät):

"Keskuspuiston metsäalueet ovat olleet jo pitkään ilman hoitoa. Sen näkee metsässä ulkoillessa. Kävelyteiden varsilla on paljon vaarallisia pystyyn kuolleita isoja puita, jotka hirvittävät tuulisella säällä. Myös konkeloita on edelleen paljon Tapanin myrskyn (2011) jäljiltä. Aina aika ajoin niitä tipahtelee alas rytinällä. Metsissä liikkuu suuri määrä ihmisiä ympäri vuoden, päivittäin ja melkein ympäri vuorokauden. Metsäalue on sekä monen eri lajin harrastajan käytössä, mutta myös monen eri päiväkodin säännöllinen metsäretken kohde. Siksi metsässä tulisi nämä vaaran paikat korjata ensi tilassa, etenkin kävelyteiden varsilta, mutta myös metsäpoluilta. Tuulisella säällä en itse uskalla metsään mennäkään, vaan kuljen mieluummin tuulessa pellolla.

Metsänhoidollisesti jatkuva kasvatus sopii virkistysmetsään hyvin, mutta näin hoitamattomaan metsäalueeseen tulisi tehdä myös pieniä aukkoja, jotta eri-ikäisranteista metsää alueelle saadaan.

Suunnitelmat laajentaa aarnimetsän suojelualuetta melkein koko pohjoisen Keskuspuiston metsän alueelle voi olla uhka virkistyskäytölle. Se on alueen asukkaiden paljon käyttämää lähimetsää, joten kaikenlainen ulkoilu siellä tulisi sallia (maastopyöräily, koiranulkoilutus, sienestys jne.). Muita vastaavia metsäalueita ei Helsingissä ole, joten tämä pitäisi olla ihmisten käytössä vapaasti. Nykyinen suojelutaso alueella on aivan riittävä.

Espoon metsänhoitajan kommentti: Esimerkiksi Espoon Träskändan metsäalue on luonnonsuojelualue, mutta samalla asukkaiden runsaassa käytössä. Tä-

mä onkin osoittautunut hankalaksi paikaksi hoitaa metsää virkistyskäyttöön soveltuvana. Sekin on turvaton paikka etenkin tuulisella säällä. Kirjanpaina on tuhonnut kuusia, ja tuulella, saatikka myrkyissä, kaatuu aina puita. Alue onkin uudistunut luontaisesti, mutta onko se kovin turvallista? Voisitte käydä siellä tutustumassa teidän ympäristökeskuksen väen kanssa ennen kuin Keskuspuiston suojelusta päätetään. Etenkin luonnonhoidon toteutus on tuolla todella haasteellista ja asukkailta tulee myös paljon palautetta alueen hoitamattomuudesta.”
(asukas Torpparinmäestä)

2.3 Suunnitelmaluonnoksesta karttakysely netissä

Asukkailla oli mahdollisuus antaa palautetta Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman luonnoksesta karttakyselyssä ”Kerro kartalla” -palvelussa, ajalla 1.10.–15.11.2015. Kyselyn kautta pääsi tutustumaan suunnitelma-aineistoon. Suunnitelmaluonnoksesta saatiin 110 nettikyselyn karttakommenttia.

Kyselystä tiedotettiin 29.9.2015 kaikkiin Keskuspuistoon rajautuvien postinumeroalueiden kotitalouksiin jaetuilla asukaskorteilla (24 954 kpl). Kyselystä tiedotettiin myös kaikille rakennusviraston sidosryhmille lähetetyllä tiedotteella sekä Helsingin kaupungin ja rakennusviraston uutisoinnissa kaupungin nettisivuilla. Kyselystä ja siihen osallistumismahdollisuudesta tiedotettiin lisäksi Keskuspuistossa maastossa olevien infotaulujen reunassa olevan QR-koodin kautta syksyn 2015 aikana.

Kysely sisälsi suunnitelma-aineiston raporttiluonnoksineen. Vastaajilta pyydettiin kommentteja toimenpide-ehdotuksiin, jotka oli esitetty teemakartoilla. Karttakommentteja saatiin yhteensä 110 kappaletta, mikä oli yllättävän vähäinen määrä verrattuna mm. muihin aluesuunnitelma-alueisiin. Kommentteja antaneiden henkilöiden lukumäärä oli tätä selvästi pienempi, koska samaa vastauksia tai sen osia oli kopioitu useisiin eri kohtiin kartalla. Osa esitetyistä kommenteista sai muiden vastaajien kommentteja ja ne olivat usein ristiriidassa keskenään.

■ Maunulanpuiston harvennus- ja uudistushakkuista vastustettiin useammassa saman kirjoittajan laatimassa karttakommentissa, joissa todettiin, että mitään hakkuita ei tulisi tehdä: ”Puheet metsän elinvoimaisuudesta eivät sovellu virkistys- ja luonnonmetsiin, sillä ei talousmetsien periaatteita pidä soveltaa niihin. Keskuspuistokaan metsät eivät siis ole mitenkään erityisen hoidon tarpeessa. Ainut on reittien lähellä olevien puiden turvallisuus, josta kannattaa huolehtia, mutta sitäkään ei pidä liioitella. Turvallisuuden kannalta on olennaisinta pitää metsä riittävän tiheänä, jotta tuuli ei pääse etenemään siellä. Helsingissä on monessa paikassa juuri tehty se virhe, että harvennetaan metsiä liikaa, mikä heikentää turvallisuutta. Materiaalissa mainittu ”Ikääntyvät ja heikentyvät puut eivät kestä tuulten vaikutusta nuorempien tapaan, mistä syystä niiden kaatumisriski kasvaa.” on vain puoliotuus, mutta harvennämisen aiheuttaman vaaran lisääntyminen on virheellisesti jätetty mainitsematta. Mainittu tavoite ”Mänty- tai koivuvaltaista vanhempaa metsää harvennetaan uudistamisvaiheessa hyvin harvapuustoiseksi” ei ole lainkaan perusteltu tavoite, ja se tuleekin hylätä. Keskuspuistossa on liikaa reittejä. Joitain niistä tulee sulkea, jotta metsän pirstoutuminen vähenee. Valaistustakaan ei pidä ainakaan lisätä. Luonnossa tulee olla mahdollisuus kokea luontoa pääsääntöisesti ilman ihmisten tekemiä massiivisia rakennelmia. Parempi olisi, kun Keskuspuistossa kuten muissakin Helsingin metsissä tehtäisiin vain minimaalisesti hakkuita, pelkästään muutama yksittäinen puu sieltä täältä. Ei mitään aukkoja, ei harvennuksia. Vanhojen metsien tulee säilyä sammaleisina, eikä pidä heinittää niitä hakkuilla, eikä reunavaikutuksella. Liian paljon ulkoilureittejä pirstoo metsän, ja aiheuttaa reunavaikutuksen leviämisen lähes koko metsään.

- ”Tässä on sellainen paikka, josta toivon, että tämä säilytetään luonnonmukaisesti elämään omalla kasvullaan.”
- ”Monimuotoisuutta lisätään parhaiten jättämällä metsät täysin koskemattomiksi ja

annetaan vanheta rauhassa. Tämä lisää myös niiden virkistysarvoa.”

- ”Keskuspuistossa on liian paljon hoitamattomia rääseiköitä, kuolleita ja henkitoreis-
saan olevia puita ja tiheiköitä jotka eivät ole
mieluisia ulkoilumaisemia. Enemmän vaihtelua maisemaan ei pelkästään tukossa olevia pöheiköitä”
- ”Olen samaa mieltä että Keskuspuisto on kuntalaisille arvokas virkistysalue. Juuri siitä syystä aluetta tuleekin hoitaa, ilmavuutta ja vaihtelevuutta maisemaan. Pienialaisia aukeita alueitakin kaivataan. Ei niinkään kuolleita puita.”

2.4 Maastokyselyn tulokset

Maastokyselyllä kerättiin tietoa alueen käytöstä ja laadusta sekä vastaajien mielipiteistä suunnitelmaluonnoksessa (1.10.2015) ehdotettu- ja luonnonhoitotoimenpiteitä kohtaan. Maastokyselyn tekivät Helsingin yliopiston Taajama- ja virkistysalueiden metsien hoidon kurssin opiskelijat harjoitustyönä. Maastokysely toteutettiin 24.9.–4.10.2015, ja siinä kerättiin yhteensä 391 vastauslomaketta, joiden vastaukset analysoitiin ja koottiin raportiksi. Seuraavat tulokset on otettu suoraan opiskelijoiden laatimasta raportista.

Johtopäätökset maastokyselyn tuloksista

Helsingin Keskuspuisto on käyttäjilleen erittäin tärkeä, erityisesti sen tarjoamien päivittäisten ja viikoittaisten ulkoilu- ja kuntoilumahdollisuuksien vuoksi. Lisäksi kyselyyn vastanneet pitivät Keskuspuiston metsäisyyttä tärkeänä ja metsiin kohdistettavia hoitotoimenpiteitä, kuten metsiköiden avaruutta ylläpitäviä metsiköiden harvennuksia, yleisesti tarpeellisina. Toisaalta vastanneet toivoivat luonnonhoidon toimenpiteiden olevan pienimuotoisia ja Keskuspuiston alueen säilyvän pitkälti ennallaan. Erityisesti vastaajat painottivat, ettei aluetta saisi supistaa eikä Keskuspuistoon tulisi rakentaa enempää. Toisin sanoen Keskuspuiston metsäisyyttä tulisi vaalia.

Keskuspuiston käytöstä

Aineistossa on sekä arkipäivinä aluetta käyttäviä että viikonlopon ulkoilijoita. Iso osa arkipäi-

vinä haastatelluista liikkujista edustaa alueen työmatkaliikennettä. Aineisto on luonnollisesti pienehkö verrattuna Keskuspuiston alueen päivittäisen ja viikoittaiseen käyttäjämäärään. Aineistossa eri käyttäjäryhmät olivat suhteellisen tasaisesti edustettuna. Lisäksi vastaukset olivat pääsääntöisesti varsin samansuuntaisia vastaajien kohdalla, joten tuloksia voidaan yleistää Keskuspuiston alueelle.

Käyttäjien mielipiteitä Keskuspuistosta

Keskuspuiston alue on erittäin merkityksellinen käyttäjilleen, sillä runsaasti yli puolet kyselyyn vastanneista pitää Keskuspuiston metsäaluetta hyvin tärkeinä, ja lähes kaikki vastanneista mieltävät alueen vähintään melko tärkeäksi. Lisäksi noin puolet vastanneista ulkoilee Keskuspuiston alueella viikoittain. Metsäaluetta pitävät merkityksellisinä erityisesti niiden tuntumassa asuvat ja myös Keskuspuiston alueella usein liikkuvat.

Alueen metsät koetaan turvallisiksi, viihtyisiksi ja siisteiksi. Osa vastanneista kokee metsät hieman tiheiksi, mutta toisaalta niitä pidetään myös helppokulkuisina. Alueen metsäisyyttä ja ulkoilu- ja kuntoilumahdollisuuksia arvostetaan eniten, mutta myös alueen rauhallisuus ja hiljaisuus oli hyvin arvostettua. Suurin osa vastanneista oli tyytyväinen metsäalueiden tilaan, ja pieni osa vastanneista ei ollut tyytyväinen tai ei osannut sanoa. Lomakkeen lopussa olleeseen avoimeen kommenttiosuuteen jätetyt vastaajan näkemykset koskivat esimerkiksi alueen opastusta ja muiden liikkujien käyttäytymistä.

”Ei muuteta metsää puistoksi.”

”Avointa puistoa voisi olla enemmänkin, tai vaikka viljelypalstoja.”

”Pyöräilijät kävelijöiden tiellä. Hiihtoladut tulisi olla erillään kävelyteistä.”

Laakso ja Ruskeasuo

”Metsä saa näyttää metsältä.”

”Voisi olla enemmänkin hoidettuja alueita.”

Pasila

”Toivottavasti ei tule liikaa mullistuksia.”

”Valaistusta ja roskiksia lisää.”

”Hiihtolatuksen ympäristön karsimista, jot-

ta lumi pääsisi paremmin latupohjille.”
”Tienviitat ja opasteet paikoin hankalasti seurattavia.”
Maunula

”Metsä säilytettävä metsänä.”
”Pururataa toivottaisiin juoksijoille.”
”Hiihtäjille ja kävelijöille eri reitit.”
”Pyöräilijöille ja kävelijöille omat reitit.”
”Enemmän reittejä, jotka on sallittu koirille ja joissa ei saisi pyöräillä.”
Paloheinä

”Metsä on harvennettu hyvin aikaisemminkin.”
”Ei ainakaan vähemmän vanhoja metsiä.”
”Parempi valaistus koirapuistoon.”
”Autojen melu häiritsee.”
”Ei saa rakentaa lisää ja kutistaa Keskuspuistoa.”
Pakila

”Olemme kulkeneet täällä 40 vuotta ja aina tämä on paremmaksi muuttunut, hyvä että suunnitellaan ja hoidetaan. Ennen ei ollut kuin polkuja vaan.”
”Toivottavasti alue säilyy ennallaan.”
”Harvassa paikassa on näin hyvät pururadat.”
Pitkäkoski ja Haltiala

Kommentteja suunnitelluista luonnonhoitotoimenpiteistä

Metsäkohteilla haastatelluilta kysyttiin suunnitelluista luonnonhoitotoimenpiteistä. Suunnittelun kannalta on tärkeätä ottaa huomioon, että vastaajien mielipiteet hoitotoimenpiteiden tarpeellisuudesta vaihtelivat alueittain. Yleisesti toimenpiteitä piti tarpeellisina vähintään puolet vastaajista, poikkeuksena Laakson ja Ruskeasuon alue, missä 60 % ei osannut ottaa kantaa. Vain pieni osa haastatelluista piti toimenpiteitä tarpeettomina. Esimerkiksi Paloheinän alueella 65–100 % oli vakuuttunut toimenpiteiden tarpeellisuudesta.

”Ei liian voimakkaita toimia näiden termien varjolla.”
”Säilyttäkää metsän luonnollisuus.”
Laakso ja Ruskeasu

”Hyvä näin luonnontilaisena, ei liikaa toimenpiteitä!”
”Luonnontilaisuus säilytettävä metsissä, mutta toki toimenpiteiden avulla.”
Maunula

Osa vastaajista ei pitänyt suunniteltuja toimenpiteitä tarpeellisina, sillä he pitivät alueita miellyttävinä sellaisina kuin ne nyt ovat. Jotkut näkivät tarpeelliseksi vain vaarallisten puiden poistamisen. Avoimissa kommentteissa toivottiin myös huolehtimista vieraslajien poistamisesta.

”Metsänhoitotoimenpiteitä liian vähän, ns. vihreitä arvoja korostetaan liikaa.”
”Kaatuneet puut pois, ryteiköt pois.”
”Konkelot pois reiteiltä.”
”Suunnistajien kannalta metsät huonossa kunnossa, vaarallisia ja riskialttiita.”
”Golfkentän vanhan osan kunnostuksessa kentän reunan koivikko on jäänyt vesimottiin, jolloin maa ei kuivu, koivut tukehtuvat.”
Paloheinä

”Kai näitä joskus pitää hoitaakin.”
”Kiva on kun metsässä on helppo liikua.”
Pitkäkoski ja Haltiala

Hoitamattomien alueiden määrästä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi oltiin yleisesti sitä mieltä, että hoitamattomia alueita on riittävästi esitetty suunnitelmaluonnoksessa. Oli kuitenkin paljon vastaajia, joiden mielestä suunnitelma ei sisältänyt riittävästi monimuotoisuuden turvaavia alueita, tai he eivät olleet varmoja asiasta. Näkemyserot eri alueiden välillä olivat suuria. Pakilassa yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että aluetta koskeva suunnitelma ei sisällä riittävästi hoitamattomia kohteita. Toisaalta muilla alueilla hoitamattomien kohteiden määrää riittämättöminä pitävien määrä oli huomattavasti pienempi, vajaan 5 ja 30 % vastaajista välillä. ”En osaa sanoa” -vastauksen määrä oli Pakilassa 20 prosenttia, ja vaihteli muilla alueilla 25 ja 70 % välillä.

”Hyvä, että suunnitellaan. Ei puistoa, vaan toivottavasti monimuotoista metsä-

kohdetta.”

Laakso ja Ruskeasuo

”Monimuotoisuuden säilyttäminen tärkeää.”

”Aarniometsää on jo tarpeeksi.”

Paloheinä

Keskuspuiston arvostuksista

Tuloksissa tulee esille käyttäjien erilaiset arvostukset. Osa vastaajista piti metsiä tiheinä tai hieman tiheinä, mutta toisaalta moni piti metsiä helppokulkuisina. Myös erityisesti metsäisyyttä arvostettiin, mutta kuitenkin metsän halutaan olevan avara ja siisti. Yksittäiset vastaajat toivoivat Keskuspuiston olevan jopa puistomaisempi ja vähemmän metsäinen, kun taas osa pelkäsi metsien muuttuvan liian puistomaiseksi tai jopa osittain jo olevan sitä tällä hetkellä. Osa vastaajista piti tiheikköjä sekä lahopuuta epäsiistinä, kun taas osan mielestä ne kuuluivat metsän ominaisuuksiin. Eri henkilöt määrittelevät siisteyden ja metsäisyyden eri tavoin. Vaikka kyselyissä tuli esiin edellä kuvattu ja ristiriitaisuuksia, kyselyn päätulokset olivat kuitenkin selviä.

Keskuspuiston alue mielletään erityisen tärkeäksi ja sen toivotaan säilyvän pitkälti sellaisenaan, lukuun ottamatta pienimuotoisia ja tarpeellisia hoitotoimenpiteitä. Suuri osa vastaajista oli eniten huolissaan siitä, säilyykö Keskuspuiston alue rakentamattomana, ja he painottivat toivettaan metsän säilyttämisestä metsänä.

”Ei enää yhtäkään palaa pois Keskuspuistosta.”

Laakso ja Ruskeasuo

”Kaavassa on varmistettava, että luontoalueet eivät pienene.”

Pasila

”Ei lisää asuntoja.”

”Nyt jo liian pieni.”

”Keskuspuistoa supistetaan liikaa.”

Pakila

”Ei rakentamista Keskuspuiston alueelle.”

Paloheinä

”Se bussitunneli oli täysin turha hanke.”

Pitkäkoski ja Haltiala

3 Virastot ja laitokset

3.1 Projektikokous virastoille

Suunnitelmaluonnos (1.10.2015) esiteltiin 19.10.2015 Keskuspuistotyöryhmälle eli kaupungin eri virastojen edustajista koostuvalle asiantuntijaryhmälle, joka kokoontuu tarvittaessa keskustelemaan Keskuspuiston kehittämiseen liittyvistä asioista. Paikalla oli edustajat kaupunkisuunnitteluvirastosta, ympäristökeskuksesta, liikuntavirastosta ja rakennusvirastosta. Luonnoksesta keskusteltiin ja esiin nousseita asioita olivat: Ulkoilureittien varsien säännöllistä ylläpitoa toivottiin, poikittaisten ulkoilureittiyhteyksien kehittäminen tarpeen, maaston kuluminen huolestutti ja kulun kanavointia toivottiin. Kulttuuriympäristöjä ja maisema-alueita toivottiin tuotavan enemmän esille, vieraslajien ongelma tuotiin esiin ja metsänhoitomenetelmien havainnollista kuvausta pidettiin hyvänä. Kokouksen lopuksi ympäristökeskukselta ja liikuntavirastolta pyydettiin vielä kirjallisia kommentteja suunnitelmaluonnoksesta. Kaupunkisuunnitteluviraston kommentit oli jo saatu 15.10.2015.

3.2 Luonnonhoidon työryhmä

1.10.2015 kaupungin nettisivuilla julkaistu Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman luonnos esiteltiin luonnonhoidon työryhmän kokouksessa edellisenä päivänä eli 30.9.2015. Rakennusvirasto pyysi kokouksen jälkeen työryhmän jäseniltä kirjalliset kommentit suunnitelmaluonnoksesta. Kommentit pyydettiin Helsingin ympäristökeskukselta, Liikuntavirastolta, Staralta, Helsingin yliopistolta, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:ltä, Helsingin

seudun lintutieteelliseltä yhdistykseltä Tringary:ltä ja Suomen luonnonsuojeluyhdistyksen Uudenmaan piiriltä. Saatu kirjallinen palaute on kuvattu lyhyesti kyseisen viraston tai sidosryhmän yhteydessä seuraavissa kappaleissa.

3.3 Kaupunkisuunnitteluvirasto

Kaupunkisuunnitteluvirasto lähetti kirjallisen kommenttinsa 15.10.2015. Suunnitelmaluonnosta pidettiin hyvänä esityksenä. Kommenteissa toivottiin tarkennuksia työn tarkoitukseen ja painopisteisiin, suunnittelualueen rajaukseen, kaavoitustilanteen kuvaukseen, suojeltuihin kulttuuriympäristö- ja maisemakohteisiin ja historian vaiheisiin. Suunnitelman tavoiteosassa toivottiin esitettävän kaavoituksesta tulevia tavoitteita, niittyjen alueiden hoitotavoitteiden laajempaa kuvausta, liito-oravan huomiointia ja 1. maailmansodan linnoituslaitteiden hoitotavoitteista jotain. Jatkosuunnittelua toivottiin esitettävän talvisesta kävelyverkostosta, baanaverkostosta ja uuden yleiskaavan vaikutuksista reittiverkostoon. Kaupunkisuunnitteluviraston kommentit olivat koonneet Jyri Hirsimäki ja Liisa Kuokkanen-Suomi.

3.4 Ympäristökeskus

Ympäristökeskus lähetti kirjallisen kommenttinsa 26.11.2015. Suunnitelmaluonnoksen esittämistä uudella ja internettiin hyvin soveltuvalla tavalla pidettiin onnistuneena. Luonnon arvokohteita esittävään kappaleeseen toivottiin kommenteissa yhteenvetotekstiä taulukon lisäksi. Taulukon täydentäminen puuttuvil-

la kohteilla tuotiin esiin. Keskuspuiston merkitystä metsäverkoston osana korostettiin. Hattalan korpiluonnon ennallistamista tulisi kommenttien mukaan tarkistaa tekstissä. Kulun ohjauksessa suositeltiin huomioitavan myös tiheiköt. Ulkoilureittien varsien pienpuuston hoitoa ja yksittäisten puiden poistoa toivottiin tehtävän yhtä usein eli 3–5 vuoden välein. Lahopuun jättämisen kuvausta toivottiin täsmennettävän. Kommenttien mukaan metsän tuntu tulee säilyttää hoitotoimenpiteiden tavoitteissa. Luonnonsuojelubiologisia tavoitteita toivottiin tuotavan enemmän esiin tekstissä. Vieraslajien torjuntaa tulisi ottaa myös enemmän esiin. Esitettävien hoitotoimenpiteiden vaikutuksia tulisi kommenttien mukaan kuvata selkeämmin mm. kuvaamalla toimenpiteiden jälkeistä tilannetta metsissä. Ympäristökeskuksen kommentit oli koonnut Kaarina Heikkonen, joka on myös luonnonhoidon työryhmän jäsen.

3.5 Helsingin yliopisto

Helsingin yliopiston metsänhoitotieteen professori Pasi Puttonen, joka on myös luonnonhoidon työryhmän jäsen, lähetti kirjallisen kommenttinsa 25.11.2015. Suunnitelmaluonnosta pidettiin kommentteissa varsin laajana ja teemoiltaan kattavana. Maisemallisia tavoitteita toivottiin esiteltävän laajemmin. Suunnitelman tavoitteiden määrittelytapaa toivottiin selvennettävän. Uusi tapa kuvata metsien hoidon menetelmiä oli Puttosen mukaan onnistunut. Kommentteissa todetaan, että suunnitelmassa tehtyjen käyttäjätutkimusten mukaan käyttäjien pääosan mielipiteet tukevat nykyisenkaltaista luonnonhoitoa, missä taajamametsien ja niiden luonnonhoidon päätarkoitus on tuottaa monipuolisia virkistysmahdollisuuksia, ja missä samoihin luonnonhoitoperiaatteisiin on voitu yhdistää monimuotoisuuden ylläpitäminen ja lisääminen, arvostetut metsä- ja peltomaisemat jne. Tätä voitaisiin kutsua Pasi Puttosen mukaan hoidetuksi luonnontilaisuudeksi. Hoitamattomuuteen perustuva metsäluonto ei taaseen näyttäisi Puttosen mukaan olevan alueiden käyttäjien haluama metsä. Metsäluonnon kulutuskestävyyttä kuvaavaa kappaletta tulisi kommenttien mukaan tarkentaa.

Ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyvää tekstikohtaa Pasi Puttonen kommentoi: ”Luonnonhoitoa toteutetaan pääosin pienipiirteisesti ja luontaisen uudistamisen menetelmin. Tämä tarkoittaa samalla paikallisen kasvi- ja puualkuperän käyttöä. Ilmastomuutoksen edetessä, paikallisen alkuperän käytössä on riskinsä, koska paikallinen alkuperä on sopeutunut parhaiten nykyiseen paikallisuuteen ja vain hyvin hitaasti alkuperät voivat sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Etelä-Suomea koskevat ilmastomuutosennusteet näyttävät etenkin kesäkuivuuden lisääntymistä, mikä metsäpuidemme kohdalla on riski etenkin kuusen elinvoimaisuudelle. Samoin hyönteistuhot ovat kohdistuneet kuusiin, mikä riski jatkossa voi lisääntyä alueen kuusivaltaisuuden vuoksi.”

Pasi Puttonen toteaa kommentteissaan edelleen: ”Siten Keskuspuistoalueen metsien suhteellisen suuri kuusiosuus tulee ottaa huomioon metsiköiden luonnonhoidossa. Metsiköiden puulajistoa tulee edelleen monipuolistaa ja ohjata sekapuustoisemmaksi. Luonnontilaisuuden suosiminen helposti ylläpitää kuusivaltaisuutta, mikä vuosikymmenien kuluessa voi heikentää metsikön ilmastoon sopeutumista. Alueella yleisesti esiintyvä maannousemasieni asettaa selvät rajoituksensa kuusikoiden elinvoimaisuudelle. Esimerkiksi varttuneiden kuusimetsien pienipiirteisillä hakkuilla voidaan ylläpitää myös puiden elinvoimaisuutta pidempään, samalla pyrkien lisäämään muiden puulajien määrää. Metsiköiden valinta ei luonnollisesti saa olla kaavamaisista. Taajamametsien sopeutuminen ilmastomuutokseen tulisi huomioida sekä metsien hoidon tavoitteissa että luonnonhoidon toimenpiteissä jo tässä vaiheessa. Metsäekosysteemin muuttuminen on hidas prosessi, varsinkin kun samalla tulisi ylläpitää sekä monipuolinen taajamametsän ulkoiluympäristö että monimuotoinen metsäekosysteemi. (Mm. Luku 2.4 Metsäpuiden ja -kasvien sopeutuminen nyt ja tulevaisuudessa, <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2012/mwp240.htm>)

Taajamametsien sopeutumista ilmastomuutokseen ja tulevien metsien elinvoimaisuutta edistävät parhaiten aktiiviset toimenpiteet, joista jo muutamia sovelletaan Helsingin kaupungin virkistysmetsien luonnonhoidossa.”

4 Järjestöt ja muut sidosryhmät

4.1 Suomen latu ry ja Helsingin latu ry

Anne Rautiainen Suomen latu ry:stä ja Jaakko Erkkola Helsingin latu ry:stä lähettivät järjestöjen yhteisen kirjallisen kommentin 13.11.2015. Suunnitelmaluonnosta pidettiin hienona – selkeänä ja ymmärrettävänä. Luonnonhoitoa koskevat suunnitelmat olivat kommentin mukaan hyviä, paikkaan sopivia ja perusteltuja. Kommentissa esitettiin, että ”Keskuspuiston säilymisen kannalta on siis hurjan tärkeää, että sitä hoidetaan niin, että se näyttää laadukkaalta, virkistykseen varatulta viherkeitalta. Toivottavasti Helsingin kaupunki pystyy huolehtimaan Keskuspuiston hyvästä luonnonhoidosta tämän komentoitavana olevan suunnitelman mukaisesti. Konkreettiset ja virkistysalueen laatua lisäävät hoitotoimenpiteet metsässä ovat todella tärkeitä vähän uhanalaisenkin Keskuspuiston alueen turvaamiseksi.”

Komentissa toivottiin, että Keskuspuiston reittiverkostoa kehitettäisiin nykyistä toimivamaksi erityisesti talviaikaan, jolloin kävelyreitit ovat suurelta osin latupohjina ja ongelmia syntyy hiihtäjien ja kävelijöiden välillä. Myös reittien yhteystarpeet ja jatkuvuus tulee suunnitella jatkosuunnittelussa tehtävässä reittien ja opastuksen kehittämissuunnitelmassa.

Keskuspuiston porttikohtia toivottiin nostettavan suunnitelmassa enemmän esiin. ”Porttijaottelun vieminen reitistöön ja opastukseen jäsentäisi runkoreitistön sijoittelua ja alueen käyttöä. Sisääntuloporteilla voisi olla opastaulut, viitat ja ainakin osalla on jo pysäköintipaikkoja. Porttien kautta myös puiston kulutusta pystyttäisiin ohjailemaan. Portti-tyyppisiä paikkoja ovat ainakin: Laakso-, Pieneläinten hauta-

usmaan parkkipaikka, Maunulan ulkoilumaja, Pirkkola, Pitkälampi, Paloheinä, Haltiala, Tuomarilan kartano ja Oulunkylä.”

Maunulan ulkoilumajan ympäristön hoidosta esitettiin toiveena aluetta rajaavan vanhan puuston hoitotarve ja heikentyneiden puiden poisto. Lumen väliaikaisen vastaanottoalueen aluskasvilisyyttä toivottiin poistettavan säännöllisesti, että aluetta voidaan käyttää kesällä frisbeegolfiin ja talvella lasten hiihtomaana.

4.2 Luontojärjestöt Tringa ry ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry

Tringa ry ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry lähettivät yhteiset kirjalliset kommenttinsa suunnitelmaluonnoksesta 23.11.2015 ja 10.12.2015. Luontojärjestöt pitävät luonnoksessa esitettyjä hakkuita ylivoimaisina ja suunnitelma-aineistossa todettiin olevan puutteita ja ongelmia luontoarvoja koskevien tietojen osalta. Kommenteissa esitettiin, että ”Lausunolla olevaan yleissuunnitelmaluonnokseen sisältyvät metsänhoitotoimet muodostavat hakuiden sijoittumisen ja volyymin osalta toteuttamiskelvottoman kokonaisuuden. Hakkuuesityksiä tulee olennaisesti keventää ja myös itse suunnitelman tekstejä muokata tasapainoisemmiksi, jotta lopputulos olisi miltään osin perusteltua viedä lautakuntakäsittelyyn. Huomattavat ongelmat ja puutteet luonto- ja lajistoarvojen huomioinnissa edellyttävät myös maastossa tapahtuvia lisäselvityksiä sekä uutta harkintaa toimittaessa arvokkailla luontoalueilla.” Vieraslajien torjunnan suurempaa tarvetta esitettiin kommenteissa myös. Luontojärjestöt toivoi-

vat mahdollisuutta kommentoida toteuttamisohjelmia, joissa kuviokohtaisten toimien luonne yksilöidään tarkemmin. Järjestökommentit sisälsivät lisäksi yksityiskohtaisia kommentteja suunnitelmaluonnoksen liitteenä olleista kuviokohtaisista teemakartoista. Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ry:stä Keijo Savola ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:stä Sirkku Manninen, jotka ovat myös luonnonhoidon työryhmän jäseniä, kokosivat järjestöjen yhteiset kirjalliset kommentit.

4.3 Pasilan palstaviljelijät ry

Pasilan palstaviljelijät ry lähetti kirjallisen kommenttinsa, jossa todetaan että Keskuspuisto tulisi säilyttää mahdollisimman luonnonvaraisena, välttämällä liian rajuja harvennuksia. Myöskään alueelle ei tule tehdä asfalttivyilyä tms., vaan pitää väylät hiekkapohjaisina. Jaana Rytkösen mukaan on tärkeää, että kaupunkilaisilla on lähiluontoa, jossa on mahdollista kokea mahdollisimman monipuolinen lajisto. Maastopyöräilyn aiheuttamasta kuluneisuudesta huomautetaan ja heille toivotaan omaa reittiä. Kommentin mukaan ”Palstaviljely sopii keskuspuistoon ja siitä iloa kaikille kaupunkilaisille, itse viljelijöille, mutta myös ohikulkijoille. Palstaviljely luo osaltaan monimuotoista keskuspuistoa.” Pasilan palstaviljelijät ry:n kommentit kokosi Jaana Rytkönen.

4.4 Mountain Bike Club Finland ry -maastopyöräilyjärjestö

Mountain Bike Club Finland ry lähetti kirjallisen kommentin suunnitelmaluonnoksesta 9.11.2015. Suunnitelmaluonnosta pidettiin hyvänä ja kattavana. Suunnitelmassa esitettyjen metsäluonnon hoitotoimenpiteiden todettiin edistävän Helsingin Keskuspuiston virkistyskäyttöä ja samalla tukevan luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Maastopyöräily ei järjestön edustajien mukaan aiheuta yleisesti ottaen juoksua tai kävelyä enempää kulumista poluilla yksittäisiä kosteita maastonkohtia lukuun ottamatta. Järjestö pitää jatkosuunnittelussa tehtävän maastopyöräilyn suunnittelua hyvänä asiana ja haluaa osallistua siihen. Mountain Bike Club Finland ry:n kommentit kokosivat Mari Pajala ja Pasi Maaranniitty.

4.5 Ylästön Kotiseutuyhdistys ry

Ylästön kotiseutuyhdistys ry:stä esittää 28.10.2015 kirjatussa kommentissa, että ”Keskuspuiston puolelle rakennettaisiin lisää jalan- kulkuväyliä. Vantaan kaupunki suunnittelee Itäpellontien kohdalle puistoaluetta ja Ylästöstä kevyenliikenteen siltaa Vantaanjoen ylitse. Silta palvelee talviaikana hiihtäjiä, mikä sinällään on hyvä asia. Muina aikoina, kun kyseisessä kohdassa Helsingin puolella ei ole minkäänlaista kevyen liikenteenväylää vaan pelkkä kinttupolku pellolla, sillasta ei ole mitään hyötyä ylästöläisille eikä muillekaan siltaa käyttäville.” Ylästön kotiseutuyhdistys ry:n kommentit kokosi Anneli Heino.

4.6 Keskuspuiston puolesta ry

Keskuspuiston puolesta ry lähetti kirjalliset kommenttinsa 28.1.2016. Kommenteissa todetaan, että suunnitelmaluonnoksessa on kiitettävästi otettu huomioon luonnonhoidollisesti erityisen arvokkaat kohteet. Suunnitelmatavoitteiden todetaan olevan pääsääntöisesti oikeita kohdistuen luonnon ja maiseman monipuolisuuteen, varautumiseen metsätuhoriskeihin ja luonnonsuojelualueiden jättämiseen koskemattomiksi. Pienipiirteistä metsien uudistamistapaa pidettiin myös onnistuneena.

Vanhojen kuusikoiden heikentynyt kunto tuodaan kommenteissa esiin. Niiden hoidosta esitetään kommenteissa: ”Ehdotettu laajojen vanhojen kuusikoiden käsittely pelkääntään suurimpia kuusia poistamalla on pelkää toiveajattelua eikä sovellu luonnokeksi Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelmalle. Huomioimatta on jätetty jo nyt esiintyvät kuusikoiden maannousemasiintymät ja ilmaston lämmetessä nykyistä enemmän uhkaavat hyönteistuhot. Vanhojen kuusikoiden käsittelyssä tulisi jäljitellä metsien luonnonmukaista kehitystä. Vanhat kuusikot tuhoutuvat luonnonmukaisissa oloissa metsäpaloissa ja tilalle nousee koivikot. Tätä voitaisiin toteuttaa esitetyn 0.3 hehtaarin kokoisin kuvioin ja aloittaa jo todetuilla maannousemasien saastuttamilla alueilla. Tällä tavalla saataisiin maisemiin valoisien koivikoiden mukaista vaihtelua ja maannousemasieni väistyksi ko. alueelta. Näin se on poistu-

nut jo tuhansien vuosien aikana luonnonmu-
kaisen puulajikierron tuloksena. Kuusikoissa,
joissa ei ole maannousemasairautta, voidaan
jatkaa jo vuosikymmeniä hyvällä tuloksella to-
teutettua pienaukkoihin tai liukuvareunaisen
uudistamiseen perustuvaa menettelyä. Synty-
vät nuoret metsiköt olisivat varmin tae myrs-
kytuhoja vastaan. Samalla välttyttäisiin van-
hojen kuusikoiden laaja-alaisista yksitoikkoi-
sista harveikoista, jotka olisivat myrskyalttiita
ja tuulten sekä iän vaikutuksesta elinvoimal-

taan heikentyneinä erityisen alttiita uhkaavil-
le hyönteistuhhoille.” Keskuspuiston puoles-
ta ry:n kommentit kokosivat Mauri Helovirta,
Kim Palmros ja Eero Hyvärinen.

4.7 Maunulanpuiston Palstaviljelijät Ry

Maunulanpuiston Palstaviljelijät Ry toivovat
6.11.2015 lähettämässään kirjeessä palsta-
alueen kaakkoisreunalla kasvavan haapaval-
taisen lehtipuuston poistoa varjostuksen takia.

Kuvailulehti

Tekijä(t)	Tiina Saukkonen, Markus Holstein, Toni Karttunen, Tuuli Ylikotila, Päivi Islander, Mikko Raninen, Mikko Malmström, Tarja Lahin
Vastuuhenkilö	Tiina Saukkonen, sähköposti: tiina.saukkonen@hel.fi
Nimeke	Keskuspuiston luonnonhoidon yleissuunnitelma 2018–2032
Sarjan nimeke	Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja
Sarjanumero	2018:13
Julkaisuaika	2018
Sivuja	94
Liitteitä	2
ISBN	978-952-331-447-4 (verkkoversio)
ISSN	2489-4230 (verkkoversio)
Kieli, koko teos	Suomi
Kieli, yhteenveto	-

Tiivistelmä:

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018–2032 sisältää kuvauksen ulkoilualueiden metsien, niittyjen ja maisemapeltojen tilasta ja tavoitteet niiden hoitamiseksi. Suunnitelma on laadittu kaupunkiympäristön toimialalla vuorovaikutteisesti asukkaiden, asukasjärjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Suunnittelualue on kooltaan 950 ha. Suunnitelma koskee vain kaupungin omistamia maa-alueita.

Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon tavoitteet pohjautuvat kaupunginhallituksen hyväksymiin luonnonhoidon linjauksiin. Tärkein tavoite on kehittää ja ylläpitää Keskuspuistoa edelleen turvallisena, viihtyisänä ja monipuolisena ulkoilualueena. Tämä toive on tullut laajasti esille suunnitelman laadinnan aikana kootussa asukaspalautteessa. Keskuspuisto monipuolisena omaehtoisena liikuntaympäristönä toteuttaa tätä toivetta mitä parhaiten. Suunnitelma sisältää aluekohtaisia luonnon- ja maisemanhoitotavoitteita ja toimenpiteiden kuvauksia. Ulkoilualueiden metsiin kohdistuvia toimenpidetarpeita ovat mm. ulkoilureittien varsien heikentyvien puiden ja puuryhmien poistot, pienialaiset uudistamiset sekä täydennysistutukset ja puustoryhmien harventamiset.

Samalla kun Keskuspuistoa kehitetään ja hoidetaan ulkoiluympäristönä, sen luontoarvot ja luonnon monimuotoisuus turvataan. Tämä tarkoittaa sitä, että luonnon monimuotoisuutta lisätään suunnitelmallisesti erilaisin keinoin mm. rajaamalla arvokkaita metsäisiä elinympäristöjä luonnontilaisena säilytettäväksi sekä jättämällä lahoppuuta sopiviin kohtiin. Niitty- ja maisemapeltojen säännöllinen hoito lisää myös luonnon monimuotoisuutta samoin kuin kyseisten alueiden ulkoilu- ja virkistyskäyttöarvoja.

Luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelman tultua hyväksytyksi laaditaan toteutustason luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmat kullekin Keskuspuiston osa-alueelle (Laakson ja Ruskeasuon metsä, Pasilan metsä jne). Ne tehdään kaupunkiympäristön toimialalla vuorovaikutteisesti asukkaiden ja sidosryhmien kanssa. Jatkosuunnittelussa laaditaan myös Keskuspuistoon ulkoilureittien, opastuksen ja viitoituksen kehittämissuunnitelma.

Avainsanat	KESKUSPUISTO, YLEISSUUNNITELMA, LUONTO, LUONNONHOITO, MAISEMANHOITO, METSÄNHOITO, ULKOILU
------------	---

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.